

HET
SCHOUWVENSTER
KERSTNUMMER 1933

Erkend de beste!

Kerstmis-aanbieding
Geef Uw gezin thans het beste Kerst-
geschenk dat er is — een

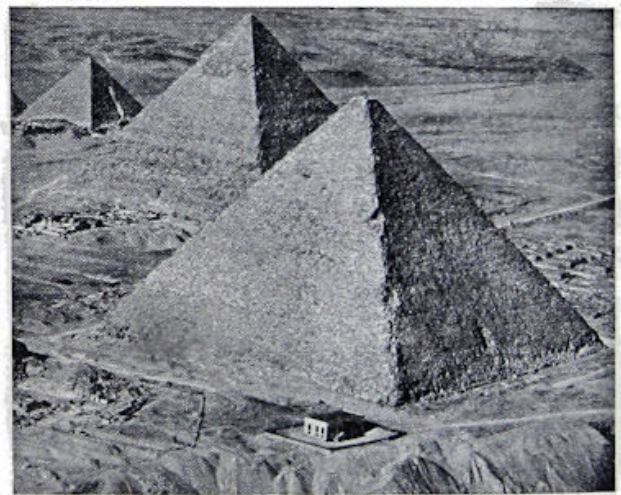
ORGEL

Op onze reeds geweldig verlaagde
prijzen geven wij aan ieder, die
koopt vóór 25 December a.s. nog

a. Een Extra-korting
b. Een fraaie bank of tabouret
c. Een pakket Kerstmuziek

zodat U thans koopt voor ongekend
lagen prijs.
Vanaf f 115.- Betaling f 5.- p. mnd.
Wacht niet tot het laatst, maar
vraagt ongaand inlichtingen aan het
oude, bekende adres:

JOH. DE HEER
OOSTZEEDEIJK 324/32- ROTTERDAM

Met de K. L. M. naar Indië

HET VERHAAL VAN EEN REIS NAAR INDIË DOOR DE LUCHT
door J. M. DE FEYTER en A. VIRULY

De frissche wijze, waarop verteld wordt en tevens het zeer groote
aantal fraaie foto's, waarmede dit ook typografisch zeer goed verzorgde
boek uitgevoerd is, doet den lezer de reis van het begin tot het einde
meemaken en als 't ware voor de volle honderd procent meegenieten.
Hoeveel men ook gelezen moge hebben over onze Indië-luchtroute, dit
boek mag men niet overslaan. De Avondpost.

Wij hebben van het lezen genoten..... en er veel uit opgestoken over
de vliegerij. N. Rotterdamsche Courant.

Ik beschouw het als jeugdlectuur van de eerste rang, zoowel uit oog-
punt van ontwikkeling als ontspanning. Weekblad gymn. en midd. ond.
222 BLADZIJDEN, MET EEN GROOT AANTAL ILLUSTRATIES.

PRIJS INGENAAID **f 1.40**
GEBONDEN f 1.75.

LUXE EDITIE in heel linnen band f 2.90
IN ELKE BOEKWINKEL VERKRIJGBAAR

P. NOORDHOFF N.V. — GRONINGEN

Kerstfeest 1933

GE ziet hier het exterieur van een boerderij in den winter. Daar is het dak van een stal. Onder het dak huist het vee, dat gevoerd wordt, ten deele ook uit een kribbe!

Door gedachten-associatie zijt ge opeens verplaatst naar een andere werkelijkheid, óók van een kribbe, lang geleden, maar waarheid voor eeuwig:

En zij baarde haren eerstgeboren Zoon, en wond Hem in doeken, en legde Hem neder in de kribbe. 1)

Daar is op deze plaat nog iets anders, dat uwe gedachten heenleidt naar het Kerstwonder: De sneeuw dekt met haar kristallen kleed de donkere daken, den vuilen grond, zelfs de wielen van de kar. De hemel heeft met een tooisel van opperste reinheid de aarde verheerlijkt.

Wat is het groote geschenk van Kerstmis, wat is de genade, die Jezus komt bewijzen aan de verloren menschen, om ze weer te maken tot gelukkige kinderen Gods?

Jezus verhoort de bede: „Wasch mij, en ik zal witter zijn dan sneeuw” (Ps. 51 : 9).

Vóór wij jubelen: Eere zij God! — willen wij bidden het „Kyrie Eleison”, dat is: „Heere, ontferm U onzer...” want wij zijn onrein!

¹⁾ De historische juistheid van den stal wordt door de nieuwere exegeten ontkend. De traditie blijft echter haar waarde behouden.

VAN D. F. FRERHARDT

IN DOEKEN GEWONDEN

*En zij wond Hem in doeken.
(Nieuwe Vert.: En zij wond Hem in
windselen.) Luk. 2:7.*

BIJ de herdenking van de Kerstgeschiedenis is het feit, of liever de waarheid, hoofdzaak. Al wisten wij niets anders dan dat ééne: het Woord is vleesch geworden — zoo zou het geloof genoeg inhoud hebben, eeuwig stof tot onuitsprekelijke vreugde.

Maar wij willen op dit feest ook zien! De geest wil genieten in aanschouwing, het geloof wil stijgen op vleugelen van verbeelding. Daarom heeft God het Evangelie van Lukas beschikt. Deze historicus van hooge hoedanigheid heeft alles *van voren aan*, dus ook uit de jeugdgeschiedenis van Jezus, naarstiglijk onderzocht (Luk. 1:3). Aan deze geschiedkundige trouw danken wij het magistrale Kerstverhaal, vrucht van waarheidsliefde en kunstvermogen.

Gelijk iedere ware kunstenaar, maakt ook Lukas elk onderdeel dienstbaar aan het hoofdthema. Nergens verloopt hij in uitweiding. De markante bijzonderheden worden slechts even, met een paar precies gekozen woorden, vermeld, opdat de lezer niet van het groote gebeuren zou worden afgeleid, maar omgekeerd, tot het wezen der geschiedenis zou worden opgeleid.

Deze fijne beknoptheid is oorzaak, dat de bijzonderheden voor ons, vèr afstaande Westerlingen, niet altijd duidelijk zijn. Wij loopen gevaar ons te vergissen, zoo wij ons niet streng houden aan de Oostersche taal en het Oostersch milieu.

Eén van die vergissingen is zeker wel de gedachte, die zich gewoonlijk verbindt aan de woorden: *en zij wond Hem in doeken*.

De Schrift heeft duidelijk de bedoeling ons, reeds in de geboortegeschiedenis, de vernedering tot armoede te teekenen.

De tocht naar Bethlehem, om aldaar te worden geregistreerd met het oog op des Keizers schatting; het geen (genoegzame) plaats hebben in de herberg (wij zouden zeggen: logeerkamer); het schamele offer, dat in den Tempel gebracht wordt — dit alles wijst op de werkelijkheid van de Waarheid: „Om uwentwil arm geworden”.

Dus is het verklaarbaar, dat men ook de mededeeling aangaande de doeken betreft in de schildering der armoede.

Gewoonlijk is de voorstelling deze: Maria wordt, als zij in Bethlehem komt, overvallen door het moederlijk gebeuren. Zij heeft niets in gereedheid, de kleertjes ontbreken. Dus blijft haar niets anders over dan het kind te wikkelen in een schouderdoek, gelijk de Oostersche vrouw die gewoon is te dragen.

Luther gaat nog verder. Hij fantaseert, dat ook deze doek ontbrak en dus Maria haar Zoon gewonden heeft in een kleedingstuk (letterlijk zegt hij: *die Hosen*) van Jozef.

Betere kennis van het Oosten, en ook van den Bijbel, had den „uitlegger” voor deze vergissing kunnen bewaren.

In Ezechiël 16:4 vinden wij ook de uitdrukking *in windselen* (of doeken) *gewonden*. Zij staat daar in verband met de schildering van Israëls diepste schande, maar dan is juist het *niet* in doeken gewonden zijn een bewijs van de vernedering.

Het vers luidt in zijn geheel: „En aangaande uwe geboorte: ten dage als gij geboren waart, werd uw navel niet afgesneden, en gij waart niet met water gewasschen, toen

Ik u aanschouwde; gij waart ook geenszins met zout gewreven, noch in windselen gewonden.”

In normale omstandigheden werden bij de geboorte van een kind deze drie dingen gedaan: wasschen, inwrijven met zout, en winden in windsels.

Dat laatste vooral was teeken van normaliteit, van echtheid. Wanneer de ouders (of één van beiden) het kind niet als wettig erkenden, liet men de inwikkeling na.¹⁾

De doeken of windsels zijn dus niet het teeken van vernedering. Integendeel. Als de inwikkeling ontbreekt, draagt het kind de schande der „onechtelijke geboorte”.

In dit licht moeten wij ook de woorden van het Kerstverhaal bezien en beoordeelen.

Er was, gelijk Mattheüs ons meldt, bij Jozef twijfel ontstaan aangaande de „omstandigheden” van Maria. Hij besloot haar heimelijk te verlaten, opdat hij (door het genoemde teeken) niet gedwongen zou zijn haar openlijk beschaamd te maken. Door den Engel geleerd, zag Jozef van zijn voornemen af. Hij gelooft, en door dit geloof is hij aan Maria trouw gebleven. Door het geloof heeft hij, toen de groote gebeurtenis plaats greep, het Kind als echt erkend, méér dan echt in den menschelijken zin van het woord, want de Heilige Geest is over Maria gekomen, de kracht des Allerhoogsten heeft haar overschaduwde; daarom wordt het Heilige, dat uit haar geboren is, Gods Zoon genaamd.

Ten teeken van deze toeëigening door het geloof werd het Kindeke in windselen gewonden.

Deze doeken prediken de Waarheid, die ons oorzaak tot de zeer bijzondere Kerstvreugde geeft, namelijk: dit Kind is echt.

Het is waarlijk mensch, zonder zonde.

Maar ook waarlijk God.

Jezus is *echt* het geschenk van de liefde des Vaders.

Hij is ook *echt* de openbaring van de genade, die Hem-zelfen bewoog arm te worden, daar Hij rijk was.

Kom nader! Bezie het Kind. Tast het met uwe handen. Aanvaard het met uw geloof. Koester het met uwe liefde. Aanbid het Kind met eerbiedige dankbaarheid.

Wat de wereld met onuitblusselijke energie zoekt, kan worden samengevat in dit ééne woord: de menschelijkheid.

De zonde heeft wel niet het wezen van den mensch vernietigd, maar toch is de mensch in zijn wegzwerfen van God zóó diep ontaard, dat hij somtijds meer aan een beest of een duivel dan aan een naar Gods beeld gemaakt schepsel doet denken.

De mensch zonder God is niet meer waarlijk mensch, hij is niet meer waarlijk wijs, gelukkig, rein.

Vergeefs strekt hij zich uit naar de verloren heerlijkheid. Het Humanisme (van homo = mensch) heeft fiasco gemaakt.

De oppermensch van Nietzsche blijkt al meer het waandenkbeeld van een krankzinnige.

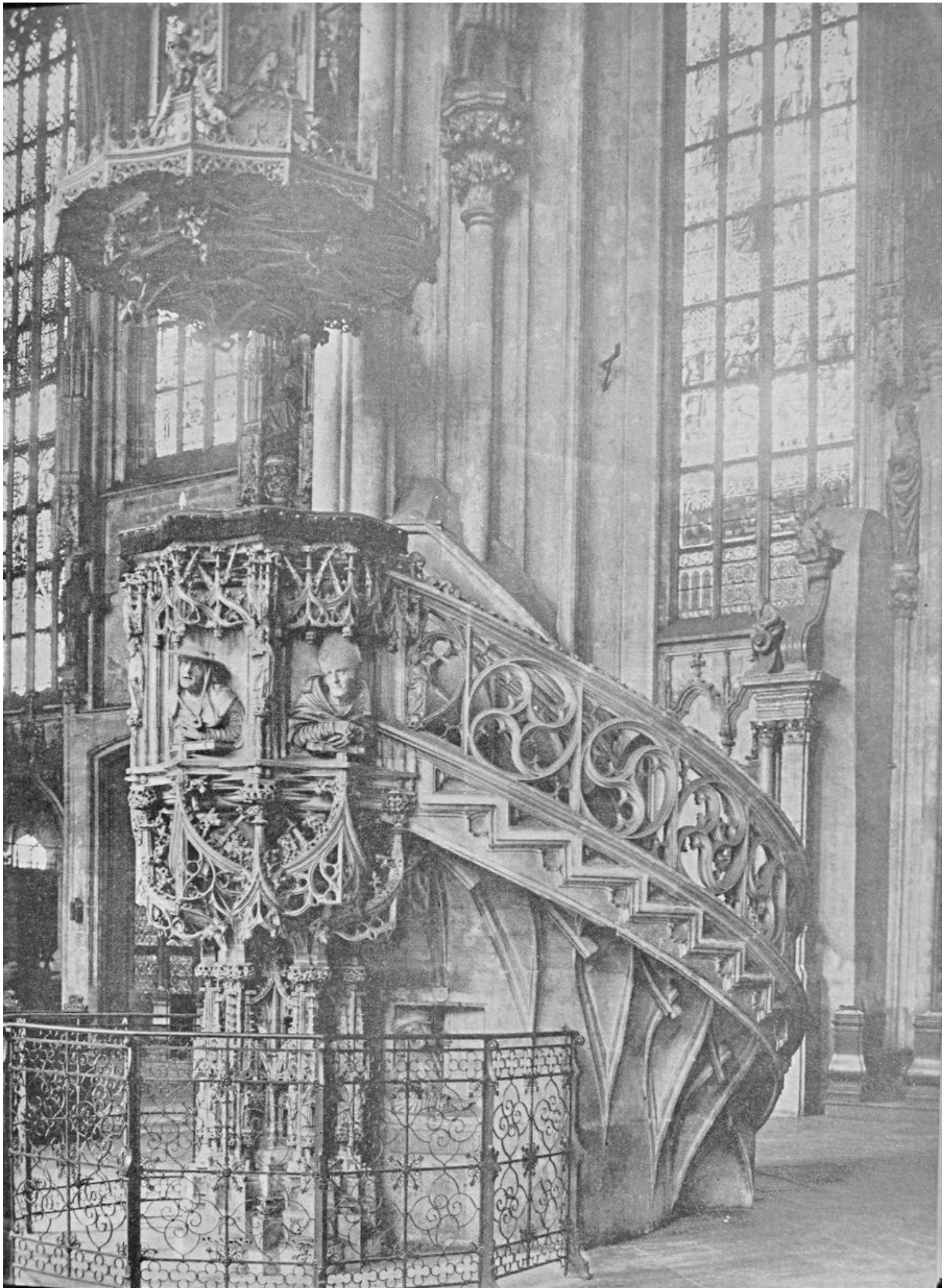
De lijn der geschiedenis van den mensch-buiten-God buigt gedurig meer nederwaarts.

Maar er is uitkomst, genezing, herstel van den caricatuur-mensch bij Hem, Gods Zoon, die waarlijk Mensch werd!

Bij zijn verschijning in de wereld konden de Engelen zingen: *In menschen een welbehagen!*

¹⁾ Zie Bornhäuser, Die Geburts- und Kindheitsgeschichte Jesu, 105.

DR. B. WIELENGA.

GROOTE BLUWDSCHAP

DOOR
A. de JONG-SCHIPPERS

ER woei een natte, vlagende wind en de straten van de buitenwijk, waar verleden jaar het nieuwe gymnasium gebouwd was, stonden zwaar en grijs van mist. Tegen den middag was het begonnen te regenen: een dunne, geluidloze regen, maar miezerig en door-dringend.

Eveline trok haar kraag hooger op, toen ze uit de warme vestibule naar buiten kwam. Nu moest ze eerst nog het heele gebouw om, naar de fietsen-stalling. Maar vóór ze de reis over het donkere schoolplein wilde beginnen, klonk een stem naast haar. Ver-rast keek ze op. Opzij van de stoep stond Egbert Bik uit Va.

„Juffrouw Eriks”, kwam hij wat verlegen, „neemt u me niet kwalijk — maar — hier is uw fiets.”

„Egbert, wat een fijne verrassing — nu hoef ik niet meer dat heele eind te loopen.” Meisjesachtig klonk haar stem. Ze zag wel de bewondering in zijn oogen, toen hij haar, nu weer volkomen beheerscht, antwoordde: „Ik wist, dat u wat langer moest blijven, en Van Maarsen heeft de onhebbelijke gewoonte bijna direct na vieren de lampen uit te doen.”

„Zuinigheid, eisch van den tijd, moet je maar denken,” schertste ze, maar ze kon niet weerhouden, dat ze een kleur kreeg.

Rustig, als haast altijd, klonk zijn groet, toen ze afscheid namen.

„Genoeglijke vacantie, juffrouw Eriks.”

„Dank je — jij ook”, kwam ze hartelijk.

Haastig fietste ze de hekken uit, gebogen over haar stuur, om den sterken wind.

„Fijne vent”, dacht ze warm, „nooit opdringerig en gewild interessant. Altijd even correct. Zooals nu ook weer. De lessen in Va waren trouwens de interessantste van de heele school; en door Egbert, alléén door Egbert. Dan moest ze haar best doen de anderen niet te verwaarloosen en zich te laten gaan. Dan praatte ze soms alleen tegen hem. Wat een massa had hij gelezen en hoe scherp was zijn oordeel en zuiver. De les van vanmorgen was weer een wonder van rijkdom geweest, toen ze de moderne Vlamingen behandelde. Hij ontdekte diepten, zóó verrassend nieuw en mooi voor haar, dat ze klein werd van aandacht. Dat kon volgend jaar, als dr. Hornhuis weer gecommiteerde werd, een interessant eind-examen worden.”

Op den hoek van de de Lairessestraat stapte ze even af. De groote booglampen van het Concertgebouw belichtten de aanplakbiljetten. Morgenavond Bach's Weihnachtsoratorium. De groote, grijze toegangskaart zat al dagen veilig in haar tasch. Deze uitvoering zou weer de inleiding zijn tot de Kerstdagen.

Met een warm vreugde-gevoel stapte ze weer op haar fiets. Het leven kon goed zijn soms, bij momenten. Zooals morgenavond, in de groote Concertgebouwzaal, vol licht en warmte, zou ze voor een oogenblik het donkere in haar leven vergeten. Muziek deed haar altijd al het moeilijke vergeten. Ze kwam er dichter door te staan bij God.

Haar natte jas hing ze in de keuken; zou juffrouw Thijm wel vinden straks en bij de kachel hangen.

Toen ze op haar kamer kwam, bleef ze in de deur verrast staan. Op tafel stond een mandje met veel diep-roode, opengebloei-de tulpen tusschen hulst en wat lichte varenplantjes. Een kaartje plekte er wit tusschen.

„Va”, las ze.

En weer sloeg een zwak rood naar haar gezicht, maar nu niet

van verlegenheid, maar van blijdschap, omdat hier, vóór haar, in de nabijheid van haar koesterende handen, het bewijs stond van de genegenheid, die ze voor haar hadden. O, het kon zoo goed zijn, eens wat liefde te ont-vangen, niet altijd te hoeven géven.

Vaak was het andersom, maar de menschen, op school en op de clubs, waren het van haar gewend, dat ze altijd gaf en weinig vroeg, omdat ze niet wisten, dat ze met geweld het hunkerende, dat in haar hart leefde, terugdrong, bang, dat ze zich te gauw bloot zou geven.

Voorzichtig zette ze de bloe-men, die zacht bewogen door de trillende kachelwarmte, op het dressoir. Direct moest de tafel toch gedekt worden. Behagelijk liet ze zich vallen in den diepen haardstoel, opzij van de kachel. De vacantie — zeventien lange dagen — begon goed. Vanavond zou ze fijn lezen: geen correctie, geen opstellen nakijken. Vrij was ze. Morgen moest ze weer aan den slag, verder werken aan haar roman. Telkens maande de uitgever. Maar vanavond deed ze niets, ging ze lezen. En onder 't eten — de tulpen recht voor haar op tafel — soesde ze nog wat door over de vacantie-dagen,

die komen gingen, maakte ze een voorloopige dagindeeling, waarin ze óók de Kerstdagen zélf betrok, omdat ze die, als elk jaar sinds moeders dood, altijd hier „vierde”, op haar kamers.

* * *

Veilig nestelde ze zich na 't eten in haar stoel, knikte afwezig, toen juffrouw Thijm vroeg, of ze thee moest hebben.

Direct was ze „weg” in haar boek, werd ook niet meer afgeleid, toen juffrouw Thijm de thee bracht en wat water op den haard zette.

Aandachtig las ze nog eens de verzen, die ze vanmorgen in Va behandeld had, overdacht de opmerkingen van Egbert en maakte af en toe een kleine aantekening. Dit was poëzie genieten, hier in de veilige beslotenheid van haar eigen kamer. Zoo onderging ze den rijkdom, die er van uitstraalde.

Het geluid van de bel dreef de gang door, naar boven, drong door tot in haar kamer.

Als het maar niet iemand was, die haar vanavond haar vrijheid kwam ontnemen. Maar de sloffende stappen van juffrouw Thijm kwamen de trap al op, hielden stil voor haar kamer.

Ijdele hoop dus.

„Juffrouw, een heer voor u. Met een auto”, kwam er achterna.

Ze nam het kaartje van de hospita en las: Egbert Bik.

Ze kon een lichten blos niet weerhouden, moest in haar hart erken-nen, dat haar dit bezoek niet onwelkom was.

„Laat mijnheer maar boven”, zei ze kort, elke verdere mededeeling afsnijpend.

Ze hoorde stemmengeluid, toen voetstappen en een korten tik op haar deur.

En even later stond hij in haar kamer, recht onder de lamp.

„Juffrouw Eriks — erg, dat ik kom? — stoor ik? — maar ik wou u even wat vragen.”

Achter elkaar had hij gesproken en wachtte nu haar antwoord.

„Heelemaal niet” — lachte ze, een stoel bijtrekkend — „ga zitten — ik was juist bezig de verzen, die we vanmorgen behandeld heb-ben, nog eens door te nemen. Je hebt me er een heel anderen kijk op gegeven. En mooier”, voegde ze er zacht aan toe.

Hij kleurde even.

„Ik houd van de nieuwe Vlamingen”, zei hij eenvoudig. „Vooral Gijsen.”

Even een stilte.
Ze voelde de bewondering weer in zijn oogen; niet kinderlijk was het, eerlijk.

„Ik wou u vragen”, begon hij haperend, terwijl hij bedachtzaam z'n thee roerde, die ze hem had aangereikt. „of u.....”

„O”, onderbrak ze hem. „nu moet ik je toch éérst even bedanken voor die snoezige attentie van jullie klas. Kijk, daar staan ze”, wees ze hem het mandje op tafel.

„Ja, maar, ze zijn niet van mij”, protesteerde hij.

„Weet ik wel, maar toch méé van jou.”

Weer even een stilte.

Rustig wachtte ze af.

„Ik wilde u vragen.....” Hij aarzelde. „Ja”, hielp ze, „ik luister.”

„Och, ziet u, het is misschien wel wat vrijmoedig, maar ik dacht, dat u, als alle jaren, wel weer de Kerstdagen in de stad bleef.”

Ze knikte toestemmend. „En daarom...”, toen vervolgde hij snel: „Ook namens moeder moest ik u vragen, of u Eersten Kerstdag des middags bij ons kwam en dan bleef eten. 's Avonds komen er nog

wat kennissen. De meeste kent u misschien wel en dan wilden we wat lezen en musiceeren.” Hij hield op en wachtte. Tijdens zijn vraag voelde ze

haar hart opengaan. Weg trok het spook van eenzaamheid, dat ze telkens dichter had zien aankomen, dat elk jaar tegen de feestdagen gekomen

was. En zóó enthousiast en vreugdig klonk haar antwoord, dat hij haar even scherp en verwonderd aankeek.

Ze merkte het en een gloeiend rood overtoog haar gezicht.

„Ja, zie je, Egbert, ik ben meestal alleen geweest zulke dagen en dan is een uitnodiging als deze een feest.”

Het klonk eenvoudig en de jongen keek verlegen opzij.

Hij hield van juffrouw Eriks, had altijd wel gevoeld, dat ze eenzaam was en hij was blij, dat hij haar dit genoeg kon doen.

En hij bewonderde haar werk, haar enkele verzen en haar novellen, die ze kortgeleden had gebundeld.

Zelf wist hij wat eenzaamheid zijn kon, vooral sedert het vorige jaar zijn vader was gestorven.

Moeder, och, hij hield wel van haar, maar ze begreep zoo weinig zijn interessen, was zoo cynisch en scherp.

Een beetje spottend had ze gelachen, toen hij haar het voorstel deed, juffrouw Eriks ook te vragen voor den Eersten Kerstdag.

„Pas op je hart, jongen — toch geen vlam van je?”

Maar natuurlijk had ze het goed gevonden. Moeder vond eigenlijk alles goed wat hij deed.

Zelf was ze veel uit, of had in haar eigen huis menschen om zich heen. En zoo'n avond als Egbert wilde op den Eersten Kerstdag vond ze uitstekend. Ze hield van scherpe gesprekken en van goede muziek en die verzenlezerij moest je maar op den koop toe nemen. En dat Egbert zijn hart zou verliezen aan een leerares, daarvoor was ze niet bang, hij was verstandig genoeg.

Eveline was de eerste, die weer begon te spreken, nu beheerschter en rustig.

„Wil je je moeder zeggen, dat ik haar uitnodiging graag aanneem? En,” — voegde ze er warm aan toe — „ik vind het ontzettend aardig, dat je aan me gedacht hebt, hoor.”

Hij glimlachte begrijpend en even voelden hun harten contact, dat van de jonge, naar huiselijkheid en vreugde hunkerende, leerares en dat van haar leerling, die óók zoo vaak het begrijpen van anderen miste. Een prettige kameraadschap voelde ze tusschen hen groeien.

„Tot Vrijdag dus,” zei ze, toen ze hem uitliet.

„Heb je geen jas?”

„Nee, ik ben met de auto, en 't is niet zoo koud.”

Ze liep mee tot aan de buitendeur en wachtte, tot hij wegreed. Het geluid van z'n claxon, op den hoek van de straat, was 't laatste wat ze hoorde.

Huiverend ging ze naar binnen.

* * *

Terug in haar kamer, legde ze de boeken weg.

Van lezen kwam nu toch niets meer.

Ze was teveel afgeleid vanavond.

Vreemd, peinsde ze, dat ze zich zóó tegenover Egbert had laten gaan. Wat moest hij wel denken.

Maar toen dacht ze weer aan het oogenblik, dat ze even contact had gehad met dat andere hart, dat ongetwijfeld óók eenzaam was en nu gedreven werd naar iemand, die dezelfde donkerheid had in haar leven als hij.

En haar gedachten sprongen ineens terug, naar den tijd, toen ze hier was komen wonen, een volslagen vreemde in de groote stad.

Ze was toen achttien jaar, had juist haar eindexamen gehaald en zich laten inschrijven voor de faculteit der letteren.

In datzelfde jaar nog was moeder gestorven en was ze alleen gebleven met vader. Totdat, twee jaar later, ze een brief had gekregen, waarin vader haar voorzichtig voorbereidde op zijn tweede huwelijk.

Hij had het niet kunnen uithouden meer, alleen in het groote huis, zonder moeder, en zij ver weg.

Ze had het begrepen, maar de band tusschen hen was losser geworden. Zijn tweede vrouw was ze uiterst koel tegemoet getreden, had den naam moeder angstvallig vermeden.

En sinds den trouwdag was ze niet meer thuis geweest.

Vader kwam zelden. Bestond er eigenlijk nog wel een band tusschen hem en haar?

Ze had er zich op 't laatst niet meer in verdiept, het aanvaard zonder meer: vaag had ze een schuldgevoel, maar

dat vader de nagedachtenis aan haar eigen moedertje zóó had geschonden, had haar meer pijn gedaan, dan iemand vermoedde. Vijandschap tusschen haar

en vaders tweede vrouw bestond er niet. En elk jaar kwam mevrouw Eriks een keer

in Amsterdam, op haar kamer. Eveline had het geld van haar

moeder direct gekregen, toen ze was gestorven. En ze had er haar studententijd goed van kunnen

komen. En nu, ze verdiende ruim en mee door

moeders geld kon ze

moeder direct gekregen, toen ze was gestorven. En ze had er haar studententijd goed van kunnen

komen. En nu, ze verdiende ruim en mee door

moeders geld kon ze

moeder direct gekregen, toen ze was gestorven. En ze had er haar studententijd goed van kunnen

komen. En nu, ze verdiende ruim en mee door

moeders geld kon ze

moeder direct gekregen, toen ze was gestorven. En ze had er haar studententijd goed van kunnen

komen. En nu, ze verdiende ruim en mee door

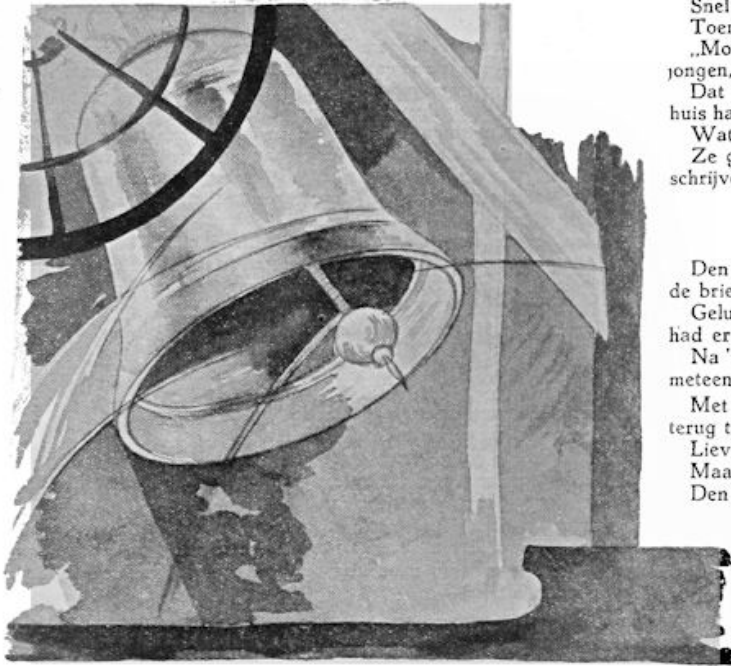
moeders geld kon ze

moeder direct gekregen, toen ze was gestorven. En ze had er haar studententijd goed van kunnen

komen. En nu, ze verdiende ruim en mee door

moeders geld kon ze

Snel liepen haar oogen de regels door.
 Toen ze ophield met lezen, legde ze peinzend het papier op tafel.
 „Moeder” wilde den Tweeden Kerstdag komen, met Mark, haar jongen, die uit haar eerste huwelijk was.
 Dat was nog nooit gebeurd, dat ze op een feestdag bezoek van huis had gehad.
 Wat kon daarvan de reden zijn?
 Ze giste, maar vond het antwoord niet en ze besloot met terugschrijven te wachten tot morgen.

* * *

Den volgenden morgen, toen ze beneden kwam, lag op tafel nog de brief. Dom ook, om dien zoo maar te laten slingeren.
 Gelukkig was juffrouw Thijm nog niet op haar kamer geweest, had er zeker op gerekend, dat ze bleef slapen vanmorgen.
 Na 't ontbijt trok ze de stad in. Nieuw papier moest ze hebben en meteen een paar avondschoentjes kopen.
 Met geweld trachtte ze de gedachten aan dien brief van gisteren terug te dringen. Ze zou het afschrijven maar, had ze besloten.
 Liever den Tweeden Kerstdag alleen zijn dan dat andere.
 Maar ze had er geen vrede mee.
 Den heelen verderen dag leefde ze in tweestrijd. Het ontnam haar den lust, regelmatig te gaan werken.
 Gek, dat ze zich door iets, waar ze zoo bitter weinig om gaf, zóó van de wijs liet brengen.
 Telkens wankelde haar eerste besluit weer; ze verwierp het voor een ander, tot het weer terugkwam.
 En 's avonds, toen ze weer zat te schrijven, wist ze nóg niet definitief, wat ze doen zou.
 Ze kon schrijven, dat ze verhinderd was en dan den tweeden feestdag uitgaan, naar buiten, tenminste als 't goed

mooi wat oversparen. „Voor den ouden dag,” spotte ze vaak, maar er lag altijd een bittere toon in haar opmerkingen, die de meesten niet ontging.

Vormelijk was altijd haar houding tegenover haar tweede moeder. Meestal bleef die maar even, een uur of soms nog korter.

En zelf naar huis gaan, ze kón het niet.

Er was nog teveel, dat haar herinnerde aan moedertje, aan haar eigen jeugd.

Maar ze vermoedde niet, hoe haar stiefmoeder er onder leed.

Zoo graag had ze geweld, dat Eveline haar nader was komen te staan. Maar intuïtief had ze ook gevoeld geen toenaderingspogingen te doen, zoolang die van den anderen kant niet spontaan werden beantwoord. Misschien zou het nog wel eens goed komen tusschen haar en Eveline.

Eveline zelf wist van deze gedachten van haar tweede moeder niets; ze had ook niet de moeite gedaan er achter te komen.

Ze leefden langs elkaar heen en geen van beiden vermoedde elkaars hunkering naar liefde.

Eveline sloot haar hart voor ieder, en vooral voor haar vroegere thuis.

* * *

Nog na-genietend van Bach's Weihnachtsmuziek liep Eveline den weg naar huis terug.

In haar hart leefde de goede vreugde om het mooie van den avond.

Voor een oogenblik was de eenzaamheid uit haar hart geweken, kon ze leven in de koestering van licht en warmte.

Deze muziek deed haar den vrede hervinden.

Vaag voelde ze wel het verkeerde van haar houding ten opzichte van thuis, maar dit schuldbesef was toch niet sterk genoeg om op te staan en te zeggen: „ik heb gezondigd, tegen den hemel en voor U.”

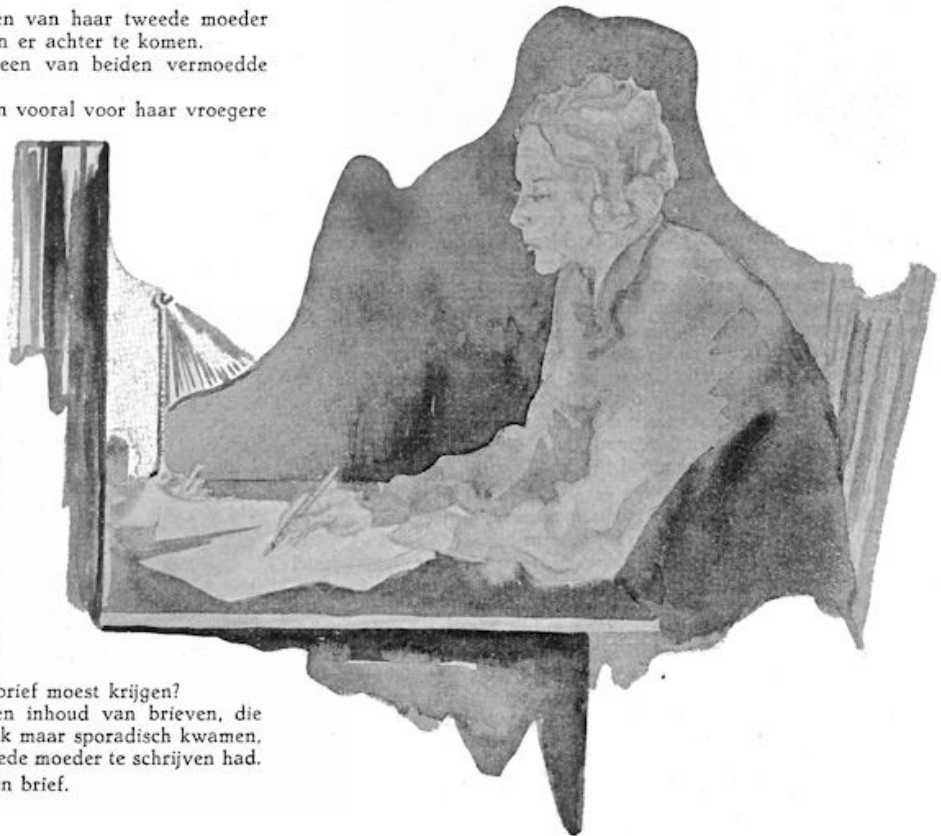
De trots van haar hart belette haar dit.

Op haar kamer vond ze een brief. Ze herkende het rechte, hooge schrift van haar stiefmoeder.

Was het toeval, dat ze juist nu een brief moest krijgen?

Anders weinig nieuwsgierig naar den inhoud van brieven, die ze van huis ontving, en die trouwens ook maar sporadisch kwamen, was ze nu toch benieuwd, wat haar tweede moeder te schrijven had.

Het was zoo'n ongewone tijd voor een brief.

Morgen — stelde ze opnieuw uit — morgen zou ze schrijven.
Dan kon 't nog wel.

* * *

En ze schreef.

Kort en koel, dat ze haar tweede moeder met Mark zou ontvangen. Ze was verhuisd en woonde nu in de Scheldestraat.

Meer niet. Geen groeten voor haar vader.

Alle teedere gevoelens, die ze gister had voelen opkomen — in een sentimentele bui dacht ze spottend — waren verdwenen.

Ze kon niet vriendelijk zijn tegen die andere, die moeders plaatsvervangster pretendeerde te zijn.

En ze voelde niet, dat ze onbillijk oordeelde.

Zoo leefde ze de dagen door, tot den Eersten Kerstdag.

Stil werkte ze, kreeg gelukkig weinig bezoek.

Ze was weer rustiger, nu ze definitief besloten had.

Nog eenmaal was Egbert Bik geweest, maar hij had niet binnen willen komen.

Hij verontschuldigde zich en kwam alleen zeggen, dat hij haar Vrijdag even met de auto zou halen.

Ze had iets van teleurstelling gevoeld, toen ze de deur had toegedaan en weer alleen stond in de smalle, kale gang, terwijl het geluid van den motor nog nazoemde in haar hoofd.

Ze zou het prettig gevonden hebben, als hij binnengekomen was en ze samen hadden kunnen praten over de dingen, die de liefde hadden van hun hart. Want vaag voelde ze, dat ze geestelijk met dezen jongen méér en dieper contact had, dan met menig ander.

Van huis kwam den volgenden dag nog een brief, dat „moeder” en Mark met den trein van 3.36 in Amsterdam aankwamen en waarin „moeder” meteen vroeg, of Eveline in een hotel twee kamers wou bespreken.

Waarom die tijd van aankomst?

Dachten ze misschien, dat ze aan 't station zou zijn?

Ze had anders genoeg laten doorschemeren, dat ze maar alleen den weg moesten vinden.

Maar tegelijk voelde ze weer het onhartelijke van haar redenering en..... het onbillijke.

Nee, ze had zich haar eerste vacantedagen anders gedacht, rustiger. Nu was ze voortdurend ontevreden op zichzelf.

En eigenlijk zag ze dit jaar voor 't eerst de beide Kerstdagen tegemoet met een hart, niet als anders zwaar van heimwee, maar vol onrust.

* * *

Eerste Kerstdag.
Over de stad zongen de klokken.

Het feestelijke geluid drong ook door tot haar kamer, deed haar voor een oogenblik de gedachte aan morgen vergeten.

Kerstfeest! Christusfeest.

Ze kon er niet bij stil staan, bij het groote wonder niet, zonder haar schuldgevoel jegens haar ouderlijk huis uit te schakelen.

Maar — vroeg ze zichzelf verwonderd af — had ze dan andere jaren wél het wonder van haar hart ontdekt en de vreugde ondergaan, die het Kerstfeest gaf?

Ze moest een toestemmend antwoord schuldig blijven.

Maar ook nog nooit was deze vraag zóó regelrecht tot haar gekomen.

Vanmorgen ging ze naar de kerk, net als de andere jaren.

Hetzelfde feestelijke gevoel bleef niet uit, dat ze vroeger ook had.

Maar ontstond dat gevoel eigenlijk wel zuiver en alleen door het feit, dat Gods Zoon voor haar en voor alle menschen op aarde was gekomen, of was het een stemmingsgevoel geweest, ontstaan door veel lichte straten en kerstboomen en klokkengelui?

Weer wist ze niet het rechte antwoord.

In de kerk zat ze en luisterde, stil en toegewijd.

Voor het eerst dit jaar wellicht zong haar hart mee met het orgel.

Voor het eerst misschien luisterde ze overgegeven, aandachtig en met een open hart.

„Want zie, ik verkondig U groote blijdschap, die al den volke wezen zal, namelijk, dat U heden geboren is de Zaligmaker, welke is Christus de Heere, in de stad Davids.”

Groote blijdschap, omdat geboren is de Zaligmaker, welke is Christus, de Heere.

Groote blijdschap, die óók moest zijn in háár hart, omdat óók voor háár, voor haar persoonlijk, geboren was de Zaligmaker, Christus.

Blijdschap moest er zijn in haar hart.

Maar kon die er zijn, nu ze nog zóó stond tegenover haar eigen huis, tegenover haar moeder?

Kon ze zalig worden zonder éérst terug te zijn gekomen naar dát huis? Nee, het kon niet, het kon nóóit.

Blijdschap in haar hart kon er alléén zijn, als ze zuiver stond tegenover álle menschen.

Want zonder dát kon ze nóóit zuiver staan tegenover God en Christus. O, als ze nadacht, diep nadacht over het feit van Christus' menschwording.

Ze aanvaardde het eigenlijk zoo gauw als iets vanzelfsprekends.

Maar welk een ontzaglijke verplichtingen legde het den menschen op. Nee, niet den menschen in 't algemeen, maar haarzélf. Dáár moest ze bij stilstaan en dát moest ze leeren beseffen.

„Groote blijdschap, omdat

U heden geboren is de Zaligmaker — dat is: de wegnemer van uw zonden, welke is Christus, de Heere.”

Geboren voor allen, dus ook voor háár.

Ze duizelde en in haar hart kwam naast het schuldgevoel ook het eerste symptoom van berouw.

* * *

Terwijl ze zat te wachten op de auto, zong in haar hoofd nog

na de melodie, die het orgel, klein en broos, had gespeeld bij het uitgaan van de kerk.

„Die miljoenen eens zaligen zal,
werd geboren in Bethlehems stal.....”

„De Zaligmaker, welke is Christus de Heere.”

Zaligmaker, óók voor haar.

Maar was dat zalig-zijn mogelijk zonder vrede met alle menschen en vooral vrede met vader en met „moeder”?

Ze trachtte de gedachte hieraan, die toch telkens weer zoo onweerstaanbaar terugkwam, terug te dringen.

Maar het lukte niet; het hield haar vast.

En nog nooit — bekende ze zichzelf — had ze Kerstmis beleefd, waarop ze zóó aandachtig stilstond bij de beteekenis ervan en bij de houding, die ze moest aannemen.

Het geluid van een motor, dat stilhield voor haar huis, deed haar opstaan.

Snel schoot ze haar jas aan.

En toen juffrouw Thijm Egbert aandiende, die beneden wachten bleef, was ze al kant en klaar.

In de auto zat ze stil naar buiten te kijken.

Egbert had al z'n aandacht noodig bij z'n stuur.

De straten waren vol van trams en auto's en menschen.

Ze voelde wel even een vreemde beklemming, toen ze stilhielden voor het hooge, strenge grachthuis.

Maar, gewoon aan omgang met veel menschen, zette ze zich er overheen.

En Egbert maakte het haar gemakkelijk.

Den heelen verderen middag bleef hij in haar nabijheid.

Ze praatte met zijn moeder over de school, over muziek en over haar werk. En de oogen van mevrouw Bik verloren hun spot, toen ze praatte met Egbert's sympathie.

Ze begon te begrijpen de zuivere vereering, die haar jongen voor deze zachte, meisjesachtige vrouw voelde.

De maaltijd was in elk opzicht gezellig.

Eveline voelde zich thuis, ze praatte druk.

Toen ieder zich na tafel wat terugtrok in de lange, hooge kamers, en zijzelf in een stillen hoek zich wat voorbereide op wat ze lezen zou, zag ze Egbert recht op haar toekomen.

„Juffrouw Eriks, wat leest u straks?”

„Ik dacht Vondel's rei „O, Kerstnacht, schooner dan...”, wat van Leopold en nog wat nieuwere. En dan.....” ze aarzelde even — „ik weet niet, of je moeder het ook vervelend vindt, maar anders... de eerste twintig verzen van Lukas 2.”

„Die zijn stylistisch ook zoo mooi,” voegde ze er aan toe en het klonk als een verontschuldiging.

Even had hij haar verwonderd aangekeken, maar toen haastte hij zich te antwoorden: „natuurlijk, uitstekend, maar dat zou ik dan tot 't laatst bewaren; voor de stemming begrijpt u.”

Ze knikte.

Mevrouw Bik „deed er niet veel aan”. Ze vond het uitstekend, dat Egbert een Christelijk Gymnasium bezocht, maar verder..... En Egbert zelf liet ze vrij.

Och, vaag voelde hij wel iets voor den godsdienst. Het kon zachtere gevoelens bij je wakker roepen en die liturgie van sommige kerken was ook wel mooi, maar gelooven in een timmerman, die zoo'n soort reizend evangelist werd, neen, daar geloofde hij niet erg aan.

Maar als juffrouw Eriks dat gedeelte wou lezen, best. De bijbel-taal was prachtig en als zoodanig te waardeeren. En zijn moeder vond het ook goed, haalde even de schouders op, maar als juffrouw Eriks goed las — en dát kon ze, vertelde Egbert bewonderend — was 't misschien wel aardig voor de andere gasten ook. Een beetje religieuze wijding kon geen kwaad.

Toen Eveline onder groote stilte haar verzen had gelezen, wachtte ze even.

Maar met haar zachte stem ging ze weer verder, legde even uit waarom ze hier — misschien tot veler verwondering — een bijbel-gedeelte wou lezen: niet alleen omdat de taal zoo rijk was, maar boven alles, om de diepe beteekenis, die juist dit gedeelte voor de twee Kerstdagen had.

Ze zag wel de beleefd-luisterende gezichten, sommige met een licht-spottenden glimlach.

Maar het derde haar niet.

En toen ze begon te lezen klonk haar stem sterk en overtuigend. Tot ze kwam aan het: En de engel zeide tot hen, want zie, ik verkondig U groote blijdschap, die al den volke wezen zal, namelijk, dat U heden geboren is de Zaligmaker, welke is Christus de Heere, in de stad Davids.

Toen zette haar stem uit tot een jubel.

Toen dacht ze weer aan dezen morgen, aan de vragen van haar

hart. Want op dit oogenblik was ze er zeker van, dat ze die blijdschap deelachtig kon worden, wist ze, dat ze in staat zou zijn morgen haar moeder tegemoet te komen, omdat ze de groote blijdschap had gevonden.

Het was haar duidelijk geworden, vanmiddag al, dat ze anderen van haar kostbaar geheim deelgenoot moest maken, dat ze moest getuigen van den Zaligmaker, welke is Christus de Heere. En het was, of ze werkelijk iets van dat geheim overdroeg op die andere harten.

Stil zaten ze en luisterden.

Mevrouw Bik's oogen stonden milder dan ooit.

Toen ze ophield, was ze zelf weer de eerste, die het zwijgen verbrak.

„Ik dank u,” zei ze alleen.

Het verdere gedeelte van den avond bleef de stemming ernstig. En toen Egbert bij de deur van haar huis afscheid nam, hield hij haar hand even langer dan anders in de zijne.

„Het was een echte Kerstdag,” zei hij eenvoudig.

„Voor moeder ook,” kwam er zachter achteraan.

Ze lachte dankbaar.

Op haar kamer ging ze nog zitten en overdacht den dag.

Voor 't eerst, sinds jaren, was de beteekenis van het Kerstfeest doorgedrongen tot haar hart, onderging ze het geweldige feit van Christus' menschwording, voor háár en voor alle menschen, als een kostbaar wonder.

En toen maakte ze ook haar plan voor den volgenden dag.

Ze had overwonnen.

Ze zou naar haar moeder gaan, zelf gaan en zeggen: ik heb gezondigd tegen den hemel en voor u.

Van het station zou ze ze halen en feestelijk op haar kamers ontvangen.

Ze kon het nu doen, omdat ze de groote blijdschap was deelachtig geworden.

En zonder de onrust van andere avonden legde ze zich te slapen voor den nacht.

* * *

Om half vier stond ze den volgenden middag aan het station. Het regende, en vanuit haar taxi zag ze scherp naar den stroom van reizigers, die door de contróle drong.

Tot ze haar moeder met Mark ontdekte.

Haastig sprong ze den wagen uit, liep op hen toe.

Ze kon geen woorden vinden, maar drukte hun handen en gaf ze beiden een zoen.

Toen trok ze ze mee naar de auto.

Verrast onderging mevrouw Eriks Eveline's begroeting.

Was dit Eveline, de koude, zich altijd terugtrekkende Eveline? Ze begreep het niet, maar haar hart ging openstaan. Ze deed niet verwonderd; ze wachtte op de verklaring, die zeker komen zou.

Eveline praatte opgewonden. Ze wist zich eigenlijk geen houding te geven. Wat moest moeder wel denken van deze verwelkoming, na al die jaren van stug verzet?

Maar ze merkte geen verwondering. Moeder was als altijd even vriendelijk, alleen..... in haar oogen ontdekte Eveline een onmiskenbaren glans van vreugde.

Thuis, op haar kamers, vertelde ze van haar werk op school en daarbuiten, van gister, en informeerde ze, terwijl een zacht rood haar gezicht overtoog, naar vader.

En ze voelde de vreugde in haar hart sterker worden.

En toen Mark even op haar slaapkamer was en speelde met den herder van Juffrouw Thijm, maakte ze haar moeder deelgenoot van haar blijdschap, vertelde ze, hoe ze gister tot het beschamende besef was gekomen, dat ze terug moest keeren naar haar eigen huis, wilde ze ook terugkeeren naar den Zaligmaker, welke is Christus de Heere.

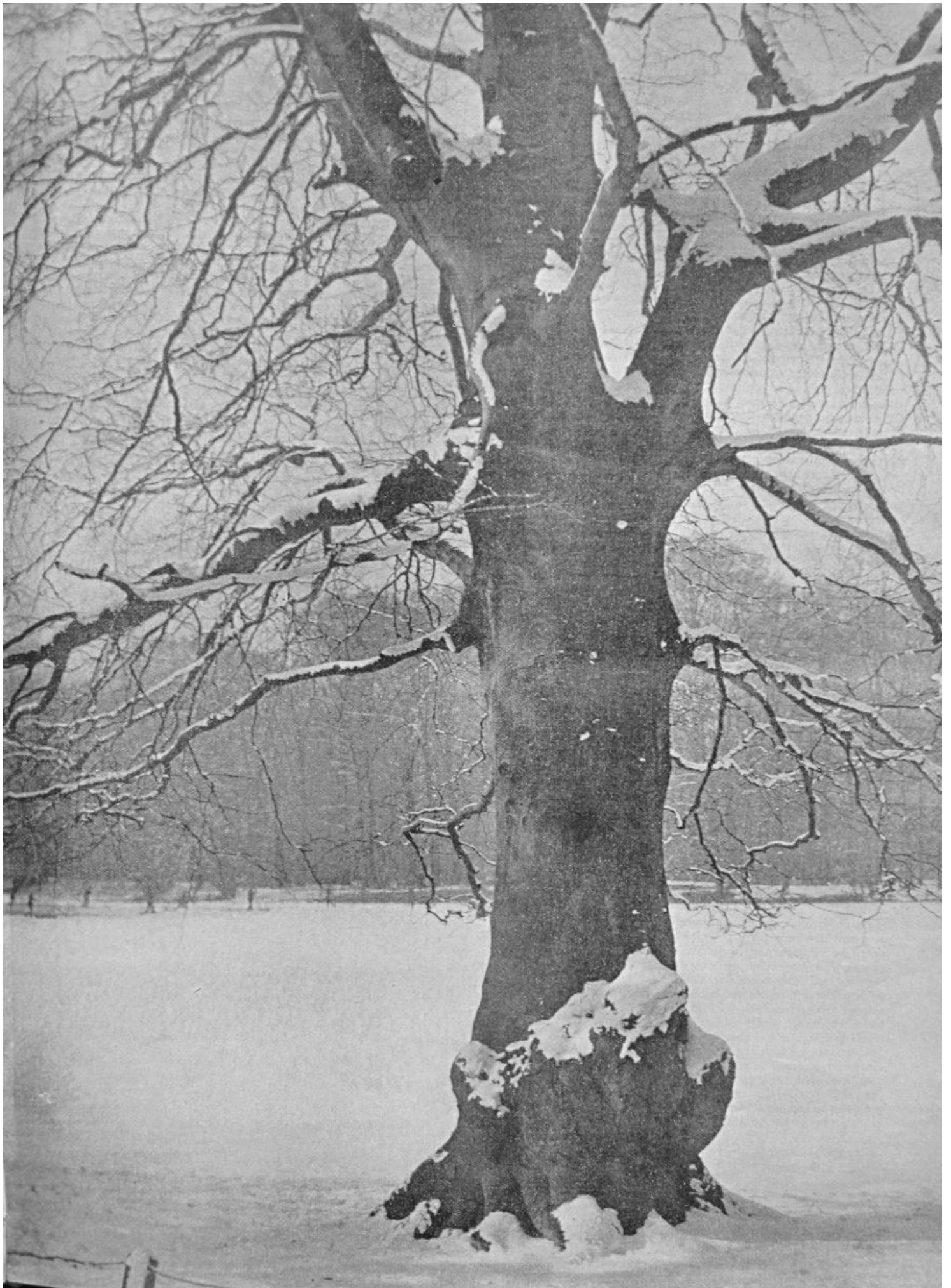
Eenvoudig vertelde ze het en vroeg ze vergeving aan haar moeder.

En mevrouw Eriks begreep; ze begreep, dat God deze Kerstdagen had gewerkt in Eveline's hart. De liefde, die ze zelf had trachten te winnen, legde God vandaag in haar schoot. Hij bracht hun harten tot elkaar.

En na 't eten, toen ze den Bijbel in haar handen nam, bladerde ze eerst in het boek.

Toen legde ze het op tafel en begon te lezen: „Hierin is de liefde, niet, dat wij God liefgehad hebben, maar dat Hij óns lief heeft gehad en Zijn Zoon gezonden heeft tot een verzoening voor onze zonden. Geliefden, indien God ons alzoo lief heeft gehad, zoo zijn wij ook schuldig, e l k a a r lief te hebben.”

En de zachte glans in Eveline's oogen hield de belofte in voor een nieuw verbond.

Overvloed en toch armoede

DOOR PROF. MR. P. S. GERBRANDY

HET scheen alles zoo mooi vóór nu omstreeks 20 jaren. Zeker, het grootste deel der bevolking moest hard werken en voerde een matigen welvaartsstand; maar ook dat deel was niet onberedeneerd opstandig in zijn lot, integendeel, met name voor de werklieden voerde een gestadige actie der vakorganisaties een welbewusten en praktisch niet onfortuinlijken strijd voor verhooging van levenspeil.

De burger, die het goed had in de wereld, was in zekeren zin het ideaal van de minder bedeelden. En hoe goed had die burger het wel niet! Zoo groot behoefden vermogen en inkomen heusch niet te zijn of al de goederen der aarde lagen binnen zijn bereik. Per telefoon was het hem mogelijk de fijnste specerijen naast de meest degelijke levensbenodigdheden tot de stoep van zijn huis te doen brengen. Een ochtendblad vertelde hem aan een prettig ontbijt het nieuws over heel de planeet en wanneer zijn verlangens geestelijk dieper lagen, het was een kleine kunst te zorgen, dat de avond in plaats van het luchtige dagblad de schoonste wereldliteratuur in huis- of studeerkamer bracht. Ja, ook deze burger moest hard werken, maar in zijn leven was toch het element van het vrije initiatief, het vrije verkiezen uit wat op stoffelijk en spiritueel gebied uit den grooten overvloed bereikbaar was, rijkelijk vertegenwoordigd. Het was voorwaar zulk een groot wonder niet, dat de daglooner de positie van den burger van vóór den wereldoorlog als hoogst begeerenswaard beschouwde. Het had er iets van weg alsof de leiders der onderste klassen der samenleving, vooral in de oogenblikken, dat zij in gezellige restaurants of in prettige bijeenkomsten en congressen het goede der aarde genoten, de hartelijke begeerte in hun harten hadden zien ontkiemen, dat allen het toch even goed mochten hebben als zij, overtuigd als zij waren, dat welvaren vrijheid, macht om eigen leven te sturen, betekende.

Neen, de worsteling voor een steeds hooger welvaartspeil voor allen had ook diepere gronden, maar de activiteit was toch wel materieel gekleurd. Het economische, het genietbare in stoffelijken zin had in het streven een zeer voorname plaats.

En het scheen wel alsof inderdaad het steeds ging: excelsior. Totdat de doorwerking der oorlogsevolgen de zoete hoop volstrekt verstoorde. De tijd van vóór 1914, zoo heeft Minister Verschuur gezegd, schijnt ons een verloren tooverland en velen zeggen het hem na. Er is welhaast geen woning in Nederland of Vrouwe Zorg is er binnengetreten en de hoop, dat het vanzelf wel weer bergopwaarts gaat, is ernstig aan het verflauwen.

Laat nu de menschelijke hebbelijkheid om het verleden schooner te kleuren en het heden, vooral in tijden van nedergang, te zwart te verven, een rol spelen, de tegenstelling is er en wordt ervaren door honderdduizenden werklozen, door ontelbare gefailleerde ondernemers, door wanhopige leiders van groot-ondernemingen, door van geld berooide bestuurders, door beampten en werklieden met steeds dalende loonen, door een overvloed van intellectueelen zonder positie, door bezorgde huismoeders, kort gezegd door allen.

En nu vraagt een heel merkwaardig verschijnsel de aandacht der bezorgden. Daar zijn zoo talrijke gegevens, die schijnen aan te duiden, dat het niet is uit gebrek, maar veeleer uit den overvloed, dat de zee van ramp en leed moet worden verklaard. Van tarwe overvulde pakhuisen, centenaars koffie vernietigd, prachtige wagons groenten naar de stadsreiniging, overkoopbare suiker en rubber, onafgenomen voorraden overal, een teveel hier, een teveel daar.

Overvloed en toch armoede of juist gezegd: overvloed en juist daardoor armoede, dat schijnt de toestand van de economische wereld te zijn. Het loont de moeite om een oogenblik de gedachten bij het aldus gestelde probleem te bepalen. Niet om naast de vele diagnosen er nog een nieuwe te stellen, maar wel om op deze

schijnbare tegenstrijdigheid toch even een weinig licht te werpen, bescheidener gezegd: te trachten te werpen.

Daar is reeds dadelijk een praalabele vraag, die bij het aldus stellen der moeilijkheid intuïtief gesteld wordt. Is het wel waar, dat in het hebben van vele goederen de echte rijkdom is gelegen? Als het dan zoo is, dat wij allen tezamen, onder anderen door technische verbeteringen op het gebied van het winnen en fabriceren der economische goederen, eigenlijk overvloed hebben, dan beteekent dit op zichzelf nog geen echte rijkdom. Het staat toch, zonder twijfel voor den Christen, wel vast, dat de vraag, hoe het economisch goed besteed wordt, primair is boven de vraag of het economisch goed bezeten wordt. Het hebben is door en door materialistisch gedacht. Rijk zijn is geen zuiver stoffelijke kwestie, ware rijkdom veronderstelt een hooge levenskunst. Het goed in de hand van den één is oneindig meer waard dan het goed in de hand van den ander. Dat is reeds waar voor het kind; dat is in veel sterker mate waar voor den volwassen werker in de maatschappij. Nog altijd — helaas deze groep wordt steeds kleiner — is er, ook in Nederland, een aantal gezinnen, een deel des volks, dat de echte kunst verstaat om met een, naar den maatstaf der groote rijkdommen gemeten, klein inkomen en vermogen de fijne en voorname gaven des levens rijkelijk te genieten. Men denke voor ons vaderland aan vele eenvoudige predikantsgezinnen, aan geestelijk meelévende boeren ten plattelande, aan een deel van den ambtenaarsstand. En wat geldt van de besteding van het economisch goed in dezen zin, dat geldt in sterker mate voor hen, die geroepen zijn het economisch goed tot middel te maken om nieuwen rijkdom te scheppen, voor de wereld van industrielen en kooplieden.

Intusschen, al is het waar, dat ware rijkdom niet identiek is met bezit van veel economisch goed, dat een hooge levenskunst niet alleen in het genieten der economische goederen, maar vooral in het produceeren daarvan onvoorwaardelijk eisch is, deze waarheid is het toch eigenlijk niet, waaraan gedacht wordt als men stelt, dat er zooveel rijkdom is terwijl toch zooveel armoede heerscht. Toch was het instinctief oproepen dezer waarheid van belang, omdat zij zoo klaar bewust maakt, dat het gestelde probleem niet zuiver economisch en stoffelijk, maar bovenal spiritueel en geestelijk is.

Er is veel gestreden over de vraag — de jongste vergadering van de Vereeniging voor Staathuishoudkunde en Statistiek in Nederland was aan deze vraag geheel gewijd — of de technische verbeteringen in de industriële productie, de zogenaamde rationalisatie, niet is een geweldige verstoorder van het sociale evenwicht, of zij niet vooral is de bewerkster van den overvloed aan den éenen en van de armoede

OVERVLOED.....
Koolen bestemd voor de mestvaalt.

aan den anderen kant. Ook deze vraag wordt slechts vermeld; dezertijds wordt het standpunt ingenomen (thans niet nader te verdedigen) dat, generaal gesproken, deze rationalisatie, wel verre van de eigenlijke stokebrand te zijn, een der meest geëigende middelen is om armoede bij een groeiende bevolking te keeren en het algemeene welvaartspeil te verhoogen. Al rijzen hier tijdelijke moeilijkheden en stoornissen, het is niet daar, dat de bron van het kwaad is te vinden.

Wat met het probleem bedoeld wordt is ook feitelijk iets anders, iets wat het best aan één enkel voorbeeld verduidelijkt wordt. Eén der groote moeilijkheden, waarmee de Vereenigde Staten van Amerika worstelen, is de geweldige graanovervloed. Vooral aan dezen toestand is toe te schrijven, dat de President der U.S.A. zijn toevlucht heeft genomen tot het schandelijke middel van de kunstmatige verlagening van den dollar in het internationale verkeer. Even vast als het feit van dezen overvloed staat daarnaast dat andere volken gebrek lijden, b.v. Rusland, om slechts één land te noemen. Waarom dan, zoo wordt gevraagd, geen ruil van goederen? Men is geneigd daarop te antwoorden: omdat de wederpartij niet betalen en dus niet afnemen kan. Dat antwoord is echter — en dat geldt voor heel de wereld — in den wortel verkeerd. Door goederenruil zijn al de eeuwen door steeds — wat onevenwichtigheden en misstanden niet wegcijfert — de beide partijen geholpen geweest en het moderne verkeer beschikt over dat tot in de fijnste nuanceeringen uitgewerkte crediet om de betalingsmogelijkheden te vertienvoudigen.

Misschien luidt dan de conclusie: overvloed hier en de armoede daar is gevolg van gebrek aan vertrouwen over en weer. Ten deele is die conclusie juist, maar toch inderdaad slechts ten halve. Waarom ontbreekt dat vertrouwen? Omdat men zelf niet te vertrouwen is. Omdat in den grond der zaak Amerika alleen Amerika bedoelt, Frankrijk alleen Frankrijk op het oog heeft, Duitschland en Italië uitsluitend zich zelf zoeken en de een dat van den ander weet.

Door tergende tolmuren is het internationale verkeer kapot-geslagen. In de diepte van zijn hart weet de leidsman op economisch en politiek gebied wel, dat eerst de economische en financieele regelingen van en ter uitvoering van het vredesverdrag van Versailles en daarna vooral de oprichting van barrières van invoerrechten directe hoofdoorzaken zijn van de ontreddering op economisch gebied. Daar is door de zeer bekwame economen wel degelijk op overtuigende gronden gesteld, dat de weg ter verbetering bekend kan zijn. In dat opzicht heeft voorwaar een man als Colijn op internationaal gebied groote verdienste.

Wie echter verwachtte, dat de menschheid, door verstandelijk inzicht geleid, op den korten duur bereid zou zijn om naar regelen, die gezond verstand haar als doelmatig voor allen hebben doen kennen, te handelen, die is wel heel ernstig teleurgesteld. Hier heeft zich bewezen de omstandigheid, dat de mensch noch zuiver rationalist noch zuiver materialist kan zijn. Men is gerechtigd tot op zekere hoogte te stellen, dat heusch de wereld wel weet, langs welken weg herstel te wachten is, maar nog gerechtvaardigder is de stelling, dat zij den weg daartoe niet betreden wil.

De krachten, die den mensch bewegen, gaan oneindig ver boven alle verstandelijke overleggingen uit. Daarom is die tegenstelling van

overvloed en armoede zoo zeldzaam moeilijk te beheerschen en te beteugelen. Daar werken met name in onzen tijd krachten in het leven, die men nog nauwelijks heeft leeren begrijpen.

Een merkwaardig voorbeeld daarvan is wel het fascisme. Het moge in Nederland gelukkig geen toekomst hebben, het heeft dan toch reeds twee volken in zijn verwoestenden greep. Vanwaar de sappen, die als het ware deze beweging voeden, vanwaar in eens die nieuwe theorieën en leuzen, die, hoe vreemd dat schijne, zelfs attractie oefenen op geloovige jonge menschen?

Ten deele is het antwoord wel te vinden door te herinneren aan datgene in het menschenleven, waarop deze beweging beroep doet. Zij vestigt de aandacht op zekere overrijtheid onzer cultuur. Vak-beweging, zoo wil zij stellen, is heel aardig geweest voor de werk-lieden en bracht voor allen veel goeds, maar ze heeft tevens de verhoudingen slap gemaakt, de ondernemerskracht gebroken. De parlementaire democratie is door ver gaande versplintering in machteloosheid om te regeeren ontaard. De mensch is in den misdadiger met humaniteit bejegend, maar de wrekende gerechtigheid dreigt te verdwijnen. Een beweging om de vrouw krachtsontplooiing te bieden in het menschelijk leven dreigt de echte huismoeder van de aarde te verjagen. De kunst is zoo individueel geworden, dat ge niet weet of nog een schoonheidsnorm bestaat. In openbare diensten, die het zoo best bedoelden voor allen, is zwakheid, soms zelfs een eerste begin van corruptie opgetreden. De bloem der cultuur is uitgebleeid en dreigt te verwelken. Wat aan al uw mooie instellingen ontbreekt, zoo wil het fascisme zeggen, dat is éénheid en dat is kracht. Ik beloof u die beide terug te geven, mits ge het offer van uw vrijheid van persoon en kerk wilt brengen en u wilt voegen in het gareel van den autoritairen staat. Radicaal het roer om!

Zoo spreekt deze beweging tot het sentiment in den mensch. Ze wil hem grijpen in zijn intuïtieve verlangens en deze wijze van optreden is één der redenen van haar wasdom. Dat zij een geweldige verscherping der tegenstellingen, een exponent is bij het nationale egoïsme, dat de volken verteert, blijft helaas aldus velen verborgen. Dat zij geestelijk goed van de eerste orde op het spel zet, schijnt duizenden niet te deren. Dat nog veel meer de rijkdom hier en de armoede daar een harer naaste gevolgen zou zijn, als zij tot macht kwam, dat kan men wel, maar wil men niet verstaan.

Het probleem van het „rijkdom en toch armoede“ is het probleem van den mensch, zooals hij is in zijn eigenlijk wezen en in de verborgen schuilhoeken van zijn hart. Het is mogelijk dat beginselen en bewegingen tot heerschappij komen voor ge het weet. Wij zijn niet baas over datgene, wat de menschen in Nederland beweegt, wij zijn niet baas over wat Frankrijk tegen Duitschland, Duitschland tegen Frankrijk beweegt. Wij kunnen vechten tegen hooge tolmuren, maar de strijd gaat in den grond der zaak tegen de oerkrachten, die ze in het leven riepen, tegen den geest en den wil van volken, tegen wil en geest van menschen. Tegenover dien geest en dien wil plaatst ons ook het probleem van „overvloed en toch armoede“.

Is dan het probleem onoplosbaar? Dat geeft de Christen nimmer toe. Omdat hij door zijn Bijbel weet, dat het in Gods kracht mogelijk is beginselen tot heerschappij te brengen in het leven, die tegenstellingen verzoent, saambrengt wat bijeenhoort. Eén der stelligste bewijzen daarvan is het bestaan van de Kerk van Christus en het voortbestaan der instituten, die haar ons openbaren.

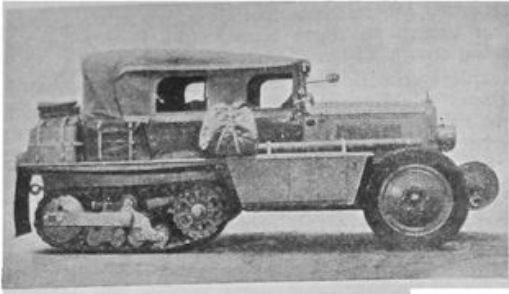
Hopeloos is in beginsel het probleem niet. Hoop mogen we houden, zoolang wij bereid zijn, elk op zijn gebied, mee te werken aan het verdiepen en bevestigen van een levensbeschouwing, die de waarden in het leven niet laat bepalen door zuiver menselijke instincten, noch ook door het redelijke verstand zonder meer, maar door de door Gods Geest en Woord in het menschenhart ingedragen levensbeginselen. Daarbij vooral leert de mensch begrijpen, dat het niet is de verhouding tot het stoffelijke goed, die zijn welzijn bepaalt, maar primair de verhouding van mensch tot mensch, welke in staat is de rijkdom hier niet te doen zijn tot armoede daar.

In die levensbeginselen wortelt de gezonde economische relatie en de waarachtige rechtsverhouding tusschen menschen en tusschen volken. Die levensbeginselen wijzen heen naar den Christus zelf. Wiens komen tot ons wij bij elk Kerstfeest herdenken.

.....EN TOCH ARMOEDE.
Hongeropocht van werklozen naar Parijs.

MET DE AUTO DWARS DOOR

Een der rups-auto's, gereed voor de reis.

EEN foto van de deelnemers aan dezen geweldigen tocht hing in het Citroën-paleis in Parijs. Rustig zijn pijpje rookend stond een man buiten de deur van het gebouw, dien ik herkende als een dergenen, die dezen tocht hadden meegemaakt. Ik sprak hem aan, maakte een praatje over onverschillige dingen en toen schoot hij los.

Ja, inderdaad, hij was als mecanicien mee geweest bij de moeizame tochten door het Karakorum-gebied en door de verschrikkelijke Gobi-woestijn. Hij had sommige weken geleefd in een hel van ijs en andere weken in de verschrikkelijkste hitte. Jawel, hij wilde er wel iets van vertellen voor de lezers van een Nederlandsch blad. En op zijn eigenaardige wijze vertelde de mecanicien van wat hij had gezien en ondervonden. Ik laat hem, den mecanicien Désprés, nu verder aan het woord.

„Het was een heele file van auto's, die de zware

reis zouden doen, van Palestina naar Peking, dwars door het moeilijkste gedeelte van Azië. Maar we waren schitterend uitgerust. We hadden een heel tentenkamp bij ons en vele auto's konden met enkele vlugge handbewegingen in tenten worden omgezet. Het waren ook verder geen gewone Citroën-auto's, waarmede wij de reis deden, maar rups-auto's..... die hadden we in het zware terrein natuurlijk noodig. Bovendien waren alle wagens voorzien van een soort „wals" voorzien, die als het noodig was kon worden „neergelaten" om de allerergste oneffenheden van den weg te platten.

Het was een geweldig schouwspel toen onze „mechanische karavaan" gereed stond om te vertrekken. We waren toch even stil, als we dachten aan den geweldigen weg, dien we voor ons hadden.

Ik zal U in korte trekken mededeelen, hoe we moesten reizen. Van Beyrouth, door Palestina naar Damascus, dan naar het Oosten, den ouden karavaanweg volgend naar Palmyra, het door Koning Salomo gestichte Timyad en dan het twee-stroomland in: naar het vermaarde Bagdad. Dwars door Perzië trekkend over Hamadan, Teheran en Mechhed zouden wij op het woeste Afghanistan aanhouden, in welk land wij onder anderen Kandahar, Koboel en Bamean zouden aandoen. Verder zou de tocht gaan door Noordelijk Britsch-Indië, hoofdzakelijk door het woeste Himalaya-gebied — in Uw land zeker bekend, door de Karakorum-expeditie, aan het hoofd waarvan Uw landgenoot Visser stond — waarna de woeste Gobi-woestijn en Chineesch Turkestan zouden worden doorkruist, om eindelijk China, het „land-van-het-midden", zelf in te trekken tot Peking en, zoo mogelijk, tot Tientsien.

Wij hebben de reis zonder groote ongelukken volbracht, maar vraag van mij nu niet U een gespecificeerd verslag te geven van alles wat wij meemaakten. Het was voor mij niet de eerste maal, dat ik iets van het Oosten zag: ik woonde enkele jaren in Noord-Afrika en heb daar meerdere auto-expedities meegemaakt. Maar zoo in het hartje der Oostersche wereld was ik nooit!

Ik ben op mijn manier zoo'n beetje historicus en gekunt dus begrijpen, dat er te zien en te genieten valt op zoo'n tocht. Het begon al met de reis door Palestina. Wat al bijzondere herinneringen! Eigenlijk is het een wonderlijk idee, met een auto-karavaan langs de „heilige" plaatsen te vliegen!

Alles in zoo'n auto-karavaan is op nuttigheid en gemak ingericht. En ja, gemakkelijk, in den zin van rustig en weinig veranderlijk, is het Oosten wel: maar een oriëntering op nuttig effect is den Oosterling vreemd. Alles gaat gewichtig en omslachtig; ook al schreeuwt de kameeldrijver hard, toch ziet hij geen kans z'n dieren vlug door Damascus' straten voort te krijgen.

Het was met heel romantische gevoelens, dat ik tusschen Palmyra en Bagdad reisde: ik dacht aan al die karavanen, die door de eeuwen heen denzelfden weg gegaan waren. Eindelijk kwamen wij aan het oude Ninevé..... de machtige Assyrische stad waarvan de Bijbel ons zooveel verhaalt, en welke plaats nu door den grafheuvel van Jona (!) wordt gemarkeerd. Ik had zoo gaarne iets gezien van de verder het land in liggende steden als Kalach, waar zooveel belangrijke overblijfselen van de Assyrische cultuur zijn opgegraven..... doch daar kon natuurlijk niets van komen. Dicht bij Jona's grafheuvel hielden wij halt..... maar, o, prozaïsche gebeurtenis, wegens een defect aan een der motoren. Nu moest ik mijn mijmeringen staken en practisch werk doen.

Wij gingen verder..... den langen weg naar Bagdad, heerlijke Oostersche stad, toen door het vrij arme Perzië, het ruwe, woeste Afghanistan. Dicht bij de grens van Britsch-Indië staan in Bamean, in de rotsen uitgehouwen, bijna 60 meter hoog, de geweldige Boeddha's. Het Boeddhisme heeft in dit gedeelte van Afghanistan ongetwijfeld grooten invloed gehad.

Dan komen we aan het aller-moeilijkste gedeelte van onzen tocht: de Himalaya. Eerst ging het nog door heete streken, maar toen begonnen de geweldige stijgingen..... en langs wat voor wegen! Mijn foto's geven er eenigermate een idee van.

De „walsen" deden op dit gedeelte van den tocht uitstekende diensten. Gewoonlijk moesten wij onze wegen zelf maken. Op een hoogte van 4200 m. staken wij bij den Bourzil-pas het Himalaya-gebergte over. Wij hadden ruimschoots gelegenheid aan de wintersport te doen! Als we in een rustig, zonnig dal aankwamen, hielden wij soms eenige dagen rust om een weinig van de vermoenissen te bekomen. Maar nimmer zal ik den aanblik ver-

BOVEN: Standbeeld voor een mandarijn (Ming-graven). — ONDER: De Bourzil-pas in het Himalaya-gebergte op een hoogte van 4200 m.

LINKS: Vrouwen uit Chineesch Turkestan.

— ONDER: Mongolen van de Gele rivier.

CENTRAAL-AZIË

geten, dien de Karakorum-groep biedt. Dat is zóó geweldig, zóó aangrijpend, dat mij en meerdere leden der expeditie een huivering door de leden ging. Men staat hier vlak voor het ongecultiveerde, ontzaglijke werk van den Grooten Schepper, die Hemel en aarde Zich tot Zijn eer schiep.

Na het Himalaya-gebied kwam Mongolië en Chineesch Turkestan. Na de verschrikking van den Himalaya-winter de ontzetting van de Gobi-woestijn. Ook op dit gedeelte van onze tocht vielen groote moeilijkheden te overwinnen, maar ik heb er toch de alleraangenaamste herinneringen aan. Ik had veel gehoord van de Kirgizezen, die, vuil en ellendig in hun geweldige Joerts, een soort tenten, leven. Ik heb ze gezien..... er was weinig aan deze menschen te bewonderen. En toen ik dan ook hoorde, dat de Mongoolsche prinses Palta ons in Ouroumsi zou komen bezoeken, was ik niet erg enthousiast. Maar ik heb zelden, waar ook in de wereld, een dergelijke schoonheid gezien. Vooral als de Prinses glimlachte, was het, zooals een ontwikkelde Chineesche jonge man, die bij het bezoek tegenwoordig was, mij verzekerde, alsof er „een hemel opening”. Ik vertel het precies zóó als het gezegd werd!

Ook maakten wij kennis met een groep Mongolen, die bij de groote bocht van de Gele Rivier wonen. Deze Mongolen beweren in rechte lijn af te stammen van den grooten veroveraar Gengis-Khan. Of het waar is, weet ik niet; maar de mannen zien er dapper genoeg voor uit!

Eindelijk..... eindelijk kwamen we dan in China zelf aan. We hebben een geweldig stuk van dit ontzaglijke land doorkruist. We hebben gestaan aan de graven der vorsten uit de geweldige, machtige Ming-dynastie. We hebben de schitterende gedenkstenen bewonderd, die op de graven dezer vorsten zijn opgericht, we hebben ook een heel eind den Chineeschen muur gevolgd, tot waar deze zich diep in de bergen verliest.

Peking of eigenlijk Tientsien was het einde onze reis. Ik had een engagement voor Peking — het monteren van een aantal uit Frankrijk verzonden auto's. De expeditie was reeds naar Europa toen ik over Honkong de reis naar het „blanke” werelddeel weer aanvaardde.

Nu heb ik er niets meer van dan de herinnering..... en de wetenschap, dat ik méér, véél méér, gezien heb dan honderd-duizenden andere Europeanen. Of ik er gelukkiger door ben? Ik weet het niet. Soms vraag ik mij af, wat wij daar in het verre Oosten te doen hebben. Mogen wij de rust der verstorven beschavingen storen?

Met een rups-auto bij een Boeddha-temple..... het motorgeronk in de eeuwige stilte van de Himalaya..... machine-gstik aan de oevers van den Ganges!

Vloekt dat niet..... is het geen ontheilging van Gods wereld-regeling?"

Désprés haalde de schouders op en zuchtte even. Toen ging hij aan zijn werk..... een bijzondere wagen voor Groenland monteren.

RECHTS: De Chineseesche muur bij Peking. — ONDER: De Mongoolsche prinses Palta (Ouroumsi, Chin. Turkestan).

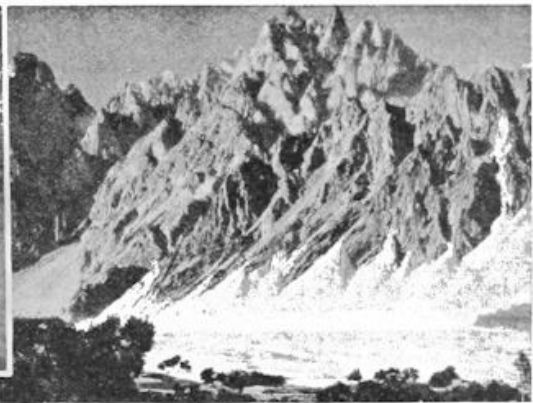

RECHTS: Graven der vorsten uit de Ming-dynastie (1368—1644).

LINKS: Kirgizezen-joertes bij Kosch Bell.

ONDER: De Guilmet-pas in de Karakorum.

RECHTS: Bij Toeksoen (Chin. Turkestan).

BOVEN: Bij Kharo-Koto (Gobi-woestijn). — RECHTS: 150 km ten noorden van Damascus op een door kruisvaarders gebouwden muur.

Het Kerstfeest van twee mensen

door A. van Hoogstraten-Schoch

ILLUSTRATIES VAN HENK VAN BOTTENBURG

OP marktdag had het dorp stadsche allures. Van alle kanten kwamen de boeren met hun vee aanzetten. Er was een stuk van het Erasmus-plein afgeschoten voor verkoop en inkoop van levende have. Verder waren alle kramen vertegenwoordigd, die bij een Hollandsche markt thuis behooren.

Het plein was wijd en ruim. Enkele groote boomen gaven in den zomer schaduw, maar stonden niet in den weg. Het was omzoomd door winkels. Slechts één ouderwetsch heerenhuis was er aan gebouwd met ramen van in lood gezette ruitjes en een stoep, afgezet door steenen palen, gekroond met koperen doppen, en tusschen de palen bungelden zware ijzeren kettingen met puntige schakels.

Het huis had lang leeg gestaan, al was het voor een appel en een ei te krijgen. Geen lage huursom lokte een huurder, tot eindelijk een schilder er voor een nog kleineren huurprijs ingetrokken was.

Over den schilder was veel gepraat. Hij hield geen dienstbode, leefde alleen, sprak met niemand en had den flambard diep over het voorhoofd gedrukt als hij met zijn schildersezel uitging om schetsen te maken. Misschien waren het wel leugens, misschien had de vrouw van den kruidenier de praatjes uit haar duim gezogen; zeker was het echter, dat men fluisterde en elkaar toevertrouwde, dat het met dien rare niet heelemaal pluis was. Hij zou gezeten hebben — levenslang met gratie, neen, twintig jaar met korting...!

„Hij mot z'n eigen in het hoofd geschoten hebben, nadat hij dien andere uit den tijd geholpen heeft”, had de kruideniersvrouw gehoord van de zuster van den bode van het gerechtshof uit de stad, die er zich iets van te herinneren scheen, ten minste het was zoo'n soort naam geweest, als ze wel eens van haar broer had gehoord.

Een feit was het, dat hij een litteken aan zijn voorhoofd had, een leelijk, diep, rood teeken. Dat hij veel doorgemaakt had in zijn leven, zou ook wel waar zijn, want anders keek je niet uit zulke melancholieke oogen en had je niet dien blik van iemand, die niets van het leven verwacht en voor wien anderen niet meer bestaan.

In het dorp woonde ook de slotvrouw. Als een heilige werd ze vereerd. Ze was rijk, goedgeefsch, vriendelijk, mooi, ook nu ze oud was, en ze woonde op het oude huis, dat voorbij de witte brug met bogen op een eiland in het water lag. Als een ongekroonde koningin heerschte ze over de dorpsbewoners. De meester, de dominé, de dokter kwamen geregeld verslag uitbrengen van wat er in het dorp gebeurde, zelfs de burgemeester had vaste avonden, dat hij op het kasteel kwam.

Juist had de klokketoren zijn twaalf slagen over het marktplein gedreund en was het loven en bieden in vollen gang, de walm van vette poffertjes zwaar in de lucht, het loeien van koeien, het kakelen van kippen, het gedruisch van vele menschenstemmen, toen onder een gebloemde parasol een in het lichtgrijs gekleed figuurtje kwam aanstappen. Een hoedje, van dezelfde kleur als de japon, bedekte de witte haren.

Rustig wurmde ze zich door de kluwen menschen heen, steeds groeten beantwoordende, namen noemende, hier en daar vragen stellende. Eindelijk was ze aangeland bij

de plaats, waar ze zijn wilde. Het was alsof de menschenstemmen opeens verstomden en alleen de dieren hun concert voortzetten.

Daar stond ze, de kasteelbewoonster, voor het huis van den zonderling. Velen der marktbezoekers hadden wel eens over den schilder hooren spreken en de mevrouw van het dorp was in de heele provincie bekend. Wat moest ze daar?

Men hield den adem in. Zou hij opendoen? Hij deed immers nooit open als botte bengels 's avonds laat een belletje trokken? Hij deed ook niet open als een bedelaar, boos over het lange wachten, den knop van de bel er bijna aftrok. Zou hij? Zou hij niet? De kruideniersvrouw aan den overkant staarde met open mond naar het huis en bleef midden in haar verhaal over de grijze japon van de mevrouw van het kasteel steken. Zoo-
waar — de deur ging open. Ze verdween in de gang. „Olphert” zei ze, rustig tot den langen man opkijkende, met wien ze in de kale

marmere gang stond, „sinds gisteren weet ik, dat je hier woont. Wil je mij helpen?”

Zonder iets te zeggen schoof hij haar in een leege kamer, waar een tafel en twee stoelen op den houten vloer stonden, verder vele schilderijen tegen den wand, op den grond, tegen den muur op elkaar gestapeld.

Een spotachtige lach was om zijn mond. „Wat veroorzaakt mij de eer van uw bezoek?”

„Doe niet zoo mal”, zei het oude dametje vinnig, „zijn we geen goede vrienden, ons heele leven geweest, hadden we zelfs niet...? neen, we kijken vandaag niet om.”

„Alsof ik ooit iets anders doe...!” Ze lette niet op zijn woorden, ze keek gespannen rond. Op de vensterbank lagen stukken gekleurd glas.

„Juist”, zei ze, er op wijzende, „een kunstkenner heeft me verzekerd, dat jij een van de besten was voor het schilderen van in lood gevat glas. Olphert, wil je mij helpen?” vroeg ze, nu smeekend haar hand uitstekend.

Hij negeerde haar hand. Wat moest ze? Kwam ze de philantroop uithangen, zooals ze in het heele

dorp deed? Niet bij hem, medelijden van haar zou hij allerminst aannemen.

„Kijk”, ging ze rustig verder, „ga nu eerst zitten, dan ben ik op dezelfde hoogte met mijn gezicht als jij en kunnen we praten, zoo.” Ze drukte zijn schouders met haar kleine handen nog wat omlaag. Hij schudde onwillig haar handen af.

„Ik ben oud”, begon ze. „Vijftig”, vulde hij aan. „Bijna zoo oud als jij”, ging ze voort. „Ik sta aan het eind van een verloren leven.” Er kwam een bittere uitdrukking op het goed geconserveerde gelaat. „Ik ben mijn heele leven een aartsegoïst geweest, ik heb maar voor mezelf geleefd, alle verdriet en moeite uit den weg gegaan, ik was bang voor liefde, omdat het lijden beteekende, ik nam een rijken man om bezorgd te zijn, ik was zelfs blij dat ik geen kinderen kreeg, omdat ook dat smart inhoudt.”

„Marga! jij, een heilige!” De oude schilder streek een lok grijs haar uit zijn voorhoofd.

„Een heilige!” bitste ze. „Ik behoefde niet te zondigen, geld had ik in overvloed, bedriegen behoefde ik niet, want dat was niet noodig, relaties met anderen begeerde ik allerminst; wat de boeren hier zonde noemen, vond ik vies en onhygiënisch, kunst en schoonheid, natuur, wetenschap, alles stond tot mijn dienst, reizen was mijn hartstocht, aan alles heb ik toegegeven, mijn koude hart heeft menigeen een vriedood gebracht...”

De schilder wilde haar in de rede vallen, ze maakte een afwerende beweging.

„Sinds kort heb ik mijn eigen portret ten voeten uit gezien. God heeft me een boodschap uit den hemel gezonden, iets kan ik nu nog goedmaken. Jij, die eens gezegd hebt, dat je mij boven alles lief had, moet me helpen om uit die hel van wroeging te komen. Ik wil den menschen iets nalaten, iets dat hen zegenen zal, iets dat ze nooit vergeten, het beste en hoogste, dat een mensch aan zijn hart kan nemen. Vele nachten heb ik er over gedacht, wat het zijn zou. Nu weet ik het: ik wil in de kerk een geschilderd raam laten aanbrengen. Het moet zijn de geboorte van Christus. Alles voor mij komt op de uitdrukking van de menschen in den stal te Bethlehem aan. Ik heb mijn bijbel meegebracht, ik lees je de geschiedenis voor.”

Buiten was het marktlevens en het geruis van stemmen, in de kamer stilte, slechts een stem, die voorlas: het verhaal, zoo miljoenen malen reeds verteld en voorgelezen. De schilder luisterde, het hoofd met het litteken wat voorovergebogen. Niets ontging hem aan haar, het was of jaren waren weggevaagd, alsof booze herinneringen weer verdwenen, alsof beiden weer jong waren en argeloos voor den drempel van het leven stonden.

„Zie je”, zei ze, toen het verhaal was uitgelezen, „op het gelaat van Maria moet je uitdrukken de verbazing over zulk een heerlijk en groot geheim, op dat van de herders het schuchter aanvaarden van zoo groot een verlossing, op dat van de wijzen uit het Oosten de aanbidding van het zeker weten, op dat van Jozef den eerbied voor het bovenaardsche. Maak me zoo'n raam, bevrijd mijn ziel daardoor van haar obsessie. Geld is voor mij van geen betekenis, dat weet je. Zoek overal naar je modellen. In het Noorden zal je ze niet vinden, hier dragen de menschen maskers, ga op reis naar het Zuiden, naar het land waar het gebeurd is, als je wilt.”

De schilder stak zijn handen uit, zijn magere, lange handen. „Marga! Het kan niet, het mag niet — een onwaardige ver-

grijpt zich nooit aan zoo'n onderwerp.”

„Een ander kan het niet!” viel ze hem in de rede, „wat weet een nooit gestruikelde van een weer op de voeten gezet worden, wat weet een niet gezonkene van gered worden? Juist iemand zooals jij...”

Als de tranen niet uit haar oogen gerold waren, had hij misschien gevloekt. Nu bleef hij zitten en het donker verleden rees voor hem op.

De vrouw met het witte haar en het jonge gezicht rees op: „Ik wacht”, zei ze slechts. „Jij alleen kunt me bevrijden.”

Haar bijbel bleef op de tafel liggen.

Het huis op het marktplein werd gesloten. De schilder bleef rond twee jaar weg. Toen hoorde men vertellen van een geschilderd raam, dat in de kerk zou komen.

Op Kerstfeest bij den morgendienst zou het raam van zijn bedekking worden ontdaan en zou de predikant het in naam van de gemeente aanvaarden. Niemand had het raam gezien, alleen de kerkeraad, die het keuren moest of het geschikt was, wat de voorstelling betrof. De zon scheen op den Kerstdag.

„Oh!” zeiden de menschen zacht, die binnenkwamen. „Oh! wat mooi!” riepen de kindertjes op fluisterenden toon. „Zie je de kleur van het blauw van het kleed van Maria? En wat is het Kindje wezenlijk en dan die kribbe, zoo moet het geweest zijn! En wat hebben die wijzen uit het Oosten mooie gewaden!”

De schilder zat verscholen bij den organist op het orgel. In verre landen was hij geweest. Ergens in Frankrijk had hij een jonge moeder hooren zingen, een wiegeliëde met haar kind in de armen. Gespannen was de schilder voor de deur blijven staan en hij had geluisterd tot het heele lied was uitgezongen.

„Wat of het kindje zou worden?” zoo zong het lied, „een generaal, een koning, een admiraal, een industrieel?” „Neen”, was het antwoord, „een redder van menschen, zooals zijn vader, dat zou het worden.” En dan kwam het refrein:

En attendant sur mes genoux,

Ange aux yeux bleus, endormez vous. *)

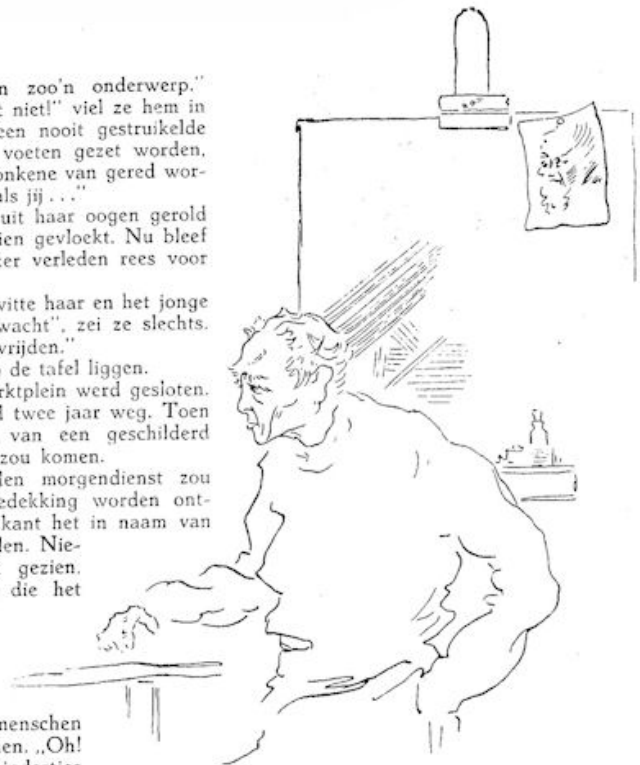
Het kindje had de schilder als model genomen, de gestalte van de vrouw, later voorovergebogen over het wiegje, maar hij had haar het gezicht van Marga gegeven, Marga, zooals ze was, toen ze jong was, zooals ze had kunnen zijn, als ze anders was geweest!

Voor de wijzen uit het Oosten had hij een paar menschen met statige houding en koninklijke gestalte in de stad op den berg — in Constatin — gevonden, ver weg, en voor Jozef teekende hij de uitdrukking van een schaapherder te El Kantara, de poort van de Sahara, die naar een sterrenregen stond te kijken.

Een man, die aan de zondaarsbank was gekomen in de zaal van het heilsleger in Parijs, was zijn model voor den eenen herder; den anderen vond hij in zijn herinnering: het was het gelaat van den man, die met hem in de gevangenis gezeten had en die op een dag hoorde, dat hij gratie ontving. De derde was hij, ja zeker, dat was hij zelf.

De deftige mevrouw in de hooge bank werd doodsbleek, toen ze het raam zag. Ze bleef stokstijf zitten, ze bewoog zich niet. Ze hoorde geen woord van de preek — ze keek maar — aldoor keek ze.

In het dorp was het een druk Kerstfeest, velen hadden gasten over. De gloed van

menigen Kerstboom lichtte door de vensters over het plein.

In het heerenhuis was niets te zien — de schilder woonde aan den achterkant; je zag 's avonds nooit licht. Op het kasteel was het ook stil, er was alleen een groote Kerstboom met vele geschenken voor de onderhoorigen in de oranjerie; de meester leidde het feest, mevrouw kon er dien avond niet bij zijn.

Neen, dat kon ze niet. Ze zat heel alleen in haar kamer en ze had slechts een klein lampje aan. Ze vierde alleen Kerstfeest.

Toch was er meer licht dan in de kamer van den anderen eenzame, die had slechts één kaars aan. Hij voegde rekeningen bij elkaar, cijferde en schreef een brief: „Geen cent wil ik van je aannemen, alleen wat ik uitgif breng ik je in rekening. Tot mijn spijt moet ik dat doen, het kan niet anders. Ik ben dankbaar voor je opdracht. Wie zou met zoo'n geschiedenis kunnen omgaan zonder anders te worden? ... Kom echter niet meer bij mij, anders zou ik weg moeten gaan. Weet, dat ik vandaag Kerstfeest vier.”

Nooit zag iemand meer de slanke figuur van het oude dametje op de stoep van den schilder staan. Haar bezoek had hem echter een zekere populariteit in het dorp gegeven: niet minder zijn werk, dat ze elke week aanschouwden. Groote menschen en kinderen keken elken Zondag van het jaar op het geschilderde raam en als de zon er haar stralen doorheen wierp, dan konden ze er de oogen niet van af houden. Lang nadat de mevrouw van het kasteel was uitgedragen naar het kerkhof en de schilder vertrokken was naar een ander land, vertelde het elken Zondag zijn geschiedenis, van het zoet geheim, de blijdschap om de verlossing, het zeker weten en den eerbied voor het Goddelijke Mededoen.

En op elk Kerstfeest werd de geschiedenis in de kerk voorgelezen, die het heele jaar door de menschen niet uit de gedachte was.

De mevrouw van het kasteel had toch niet voor niets geleefd.

*) Al wachtende, engelenkindje met je blauwe oogen, slaap op mijn knieën.

Nederlandsche Sch

Rembrandt.

Saskia.

WANNEER gij bovenstaanden titel leest, dan zal zeer waarschijnlijk uw eerste gedachte uitgaan naar een eenvoudigen molenaarszoon: Rembrandt Harmensz. van Rijn, en naar een groot doek uit het Rijksmuseum: de Nachtwacht. En uit het noemen van deze namen blijkt zonneklaar, dat het hoogtepunt der Nederlandsche schilderkunst gevonden wordt in den tijd, toen Nederland op vele, ja, wellicht op alle gebieden van cultuur, handel en kunst vooraan stond: onze Gouden Eeuw. De overzeesche handel en de vrachtaart op de Europeesche kusten bracht schatten in het land, bekwame geleerden (Hugo de Groot, Erasmus, e.a.) maakten binnen en buiten onze grenzen naam. Vondel, Hooft, Huyghens en anderen dichtten werken van onvergankelijke schoonheid, bouwers en beeldhouwers als Lieven de Ken, Jacob van Campen en Hendrik de Keyzer verfraaiden het stadsbeeld met imposante bouwwerken, die ook thans nog getuigenis afleggen van den bloeitijd der 17e eeuw.

Er scheen een wisselwerking plaats te hebben tusschen den materielen voorspoed en de kunst. Misschien werden de schilders in hun werk gestimuleerd door de rijkelijk toevloeiende opdrachten, zoowel van particulieren als van de overheid, die hun huizen en werkkamers wilden sieren met kleurige doeken. Voor een zeer groot gedeelte waren deze opdrachten portretbestellingen. Ontelbaar is dan ook het aantal geschilderde portretten van min of meer vooraanstaande personen uit dien tijd, dat thans nog onze musea vult. Aan de vaardige penseelen van Jan van Ravesteyn en Ferdinand Bol danken wij menig portret van een beroemd magistraat of zeeheld. En mogen wij bij de beschouwing van deze en dergelijke portretten vaak niet den indruk van stijfheid en gemaaktheid van ons kunnen afzetten, zij blijven belangrijk, omdat de afgebeelde persoon een bekende figuur is in onze historie.

Doch ook andere portretten treffen wij aan, die méér tot ons spreken als schilderij dan als portret van een werkelijk geleefd hebbend persoon. En wij kunnen er zeker van zijn, dat het doek, waarbij dit het geval is, van een grooter kunstenaar afkomstig is dan van Jan van Ravesteyn. Want, hoewel een portret op bestelling geschilderd wordt, waarbij de opdracht gevende persoon in de eerste plaats een goed gelijkend portret verlangt, een waar en groot kunstenaar zal dan, ondanks die gebondenheid, iets van zichzelf in dat kunstwerk leggen.

waardoor het uitstijgt boven een oppervlakkige weergeving van het uiterlijk. En het verwondert ons dan ook niet onder de portretten van Ds. Johannes Corn. Sylvius en van Dr. Ephraïm Bueno, beide in buitenlandsch bezit, doch die wij in den zomer van dit jaar op de Rembrandt-tentoonstelling in Amsterdam mochten aanschouwen, de signatuur van Rembrandt te vinden, noch dat het portret van Willem van Heydthuyzen, hetwelk in Brussel hangt, een werk is van Frans Hals.

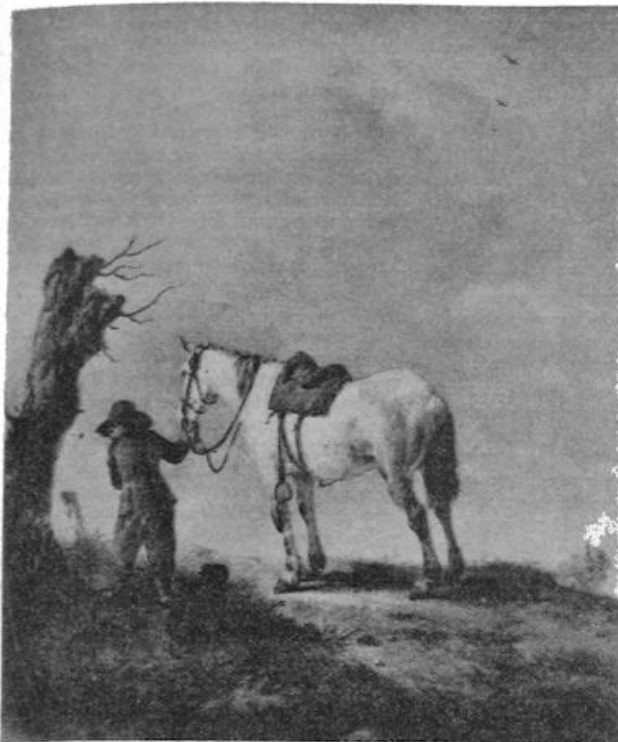
De opdrachten betroffen ook herhaaldelijk het schilderen van geheele groepen. Daaraan danken wij den „Schuttersmaaltijd“ van Bart. van der Helst, de „Staalmeesters“ van Rembrandt en ook zijn „Nachtwacht“, vervaardigd op bestelling van de Amsterdamsche vroedschap ter plaatsing in Jacob van Campen's stadhuis op den Dam. Doch met dit werk onderzocht Rembrandt, evenals met portretten van enkele particulieren als Andries de Graeff, dat de opdrachtgevers niets anders verlangden dan een goedgelijkende weergave: de optocht der Schutters, het werk van dagen en dagen van inspanning en worstelen met de materie, werd geweigerd, omdat Rembrandt iets geheel anders had gewrocht dan opgegeven was. Pas veel later werd het doek onder den naam „De Nachtwacht“ wereldberoemd.

De ingenomenheid met zichzelf en de hoogmoed der rijke kooplieden en machtige overheidspersonen is echter gelukkig niet de eenige drijfveer geweest voor de bekwame schilders, die Nederland rijk was! Zij schilderden ook zonder opdracht. Jan Steen, Pieter de Hoogh, Vermeer, Adr. van Ostade verbeeldden op hun doeken het leven van burgers en van boeren. Bronckhorst en Willem Kalf groepeerden voorwerpen, vruch-

Jacob van Ruysdael — Molen bij Wijk bij Duurstede.

hilderkunst door Jan van Leyden

Philip Wouwermans
Wit paard.

Joh. Vermeer v. Delft.
Jong meisje.

ten, wild en gevogelte tot kleurrijke stillevens, Ruysdael en Jan van Goyen trokken er met palet en ezel op uit om stadsgezichten te schilderen, Hondecoeter en Paulus Potter voelden zich het meest tot dieren aangetrokken, Aart van der Neer tot het zwierige vertier op de bevroren grachten en plassen, Willem van de Velde tot de zee en de zeeslagen, die De Ruyter en Tromp op de Noordzee leverden.

Nic. Maes
Het gebed.

En niet het minst werden onze schilders tot grootsche doeken geïnspireerd door den Bijbel. In het overwegend protestant geworden Holland was geen plaats voor figuren als de Vlamingen Rubens en Breughel. De Noord-Nederlanders waren ingetogener, behandelde hun voorstellingen met minder uitbundigheid en kinderlijke fantasie, maar met meer innigheid, met meer differentie voor de stof, waaraan zij hun voorstellingen ontleenden. Wij denken aan de Bijbelsche doeken en etsen van Rembrandt, aan Aert de Gelder, aan Govert Flinck's „Izaäk zegent Jacob", aan „Het gebed" van Nic. Maes, welk werk wij hierbij reproduceeren, en vele andere. En het ~~schikt~~ ^{schikt} ons voldoening te kunnen constateeren, dat in dien tijd van ~~materieel~~ ^{materieel} rijkdom de Heilige Schrift vele kunstenaars tot hun grootste werken heeft geïnspireerd.

Rembrandt
Staalmeesters.

Zijn Kerstgeschenk door Bertie Ham

DE VERTELLING VAN EEN GELUKKIGEN KERSTAVOND

PROLOOG.

Ist das Glück auch hingeflogen,
Die Erinnerung weicht nie.
Wie ein heller Regenbogen
Steht auf trüben Wolken sie.

ERGENS, vèr weg in de montage-hal, klonk het snerpen van een electrischen claxon... 4 uur! Voor vandaag was 't afgelopen... een uur eerder dan gewoonlijk om hun, die met de Kerstdagen naar huis wilden, gelegenheid te geven, nog tijdig te kunnen afreizen.

Danny zuchtte en keek eens naar het stapeltje notities naast haar... ze zou maar doorwerken nog... 't kwam er voor haar immers toch niet op aan.

Niets was er, dat haar deed verlangen om vroeger weg te gaan: ze zou des te langer alleen zijn op haar kleine, ongezellige kamer!

Collega's kwamen bij haar, schudden haar de hand met vriendelijke, hartelijke wenschen: „A merry Christmas, Danny — een vroolijken Kerstavond!” Ze beantwoordde automatisch de goede wenschen... maar haar linkerhand, als in plotselinge pijn, legde zich op haar hart — en toen reeds de anderen het kantoor hadden verlaten, stond ze daar, naast haar machine, bleek en met brandende oogen. Want Danny, de vroolijke, levenslustige secretaresse van den baas, had eensklaps een levendig visioen.

Ze was in een klein, gezellig vertrek — in een hoek een groote denneboom, waaraan glansden tientallen kaarsjes... ze zag een lieve, mooie vrouw met mooie, zachte oogen... haar moeder... en een knappen, forschen man: vader! Ze zag zichzelf als kind, met oogen, groot van verbazing en bewondering — en dan, héél duidelijk, hoorde ze een warme stem een oud Kerstlied inzetten... een zachte piano-begeleiding... de mooie, volle mannenstem, welke ernstig inviel:

„Stille Nacht, Heilige Nacht...”

Een snik kropte in haar keel — oh, ze wou naar huis nu, naar moeder en vader... hoe had ze 't zoo lang uitgehouden? Een gelukkig Kerstfeest — 't mocht wat! Hoe zou ze dat heerlijke feest, die heilige herdenking moeten vieren? Moe was ze... en eenzaam, ondanks alle vriendschap van chefs en collega's. Ze moest naar huis — ze zou 't nog net kunnen halen!

En eensklaps, met jachtende haast, begon ze papieren en notities op te bergen, klapte haar machine dicht... en vluchtte weg. Want eerst nu waren haar de oogen opengegaan... begreep ze, hoe God zelf haar had doen begrijpen wát ze had opgeofferd met het doordrijven van eigen wil en eigen verlangens.

Het had hem, zoo maar onverwacht, overvallen — het gevoel van een verkeerden weg te gaan en z'n leven geheel te zullen verknoeien, als hij niet spoedig tot inkeer kwam. Hoe had 't zoover kunnen komen met hem... was hij dan doof en blind geweest? Dien avond, thuiskomend van z'n kantoor,

had hij boven, in de kamer van Elly, z'n vrouw, de beide jongsten gehoord, een oud Kerstliedje zingend... dat eensklaps afbrak bij 't dichtslaan van de voordeur. Als gewoonlijk was hij doorgelopen naar z'n werkkamer, waar hij soms, tot laat in den nacht, te werken zat, zonder iets van z'n huisgenooten te bemerken.

Maar dezen avond... het had niet willen vloten... een stroom van gedachten en herinneringen had hem bestormd... die paar klanken van twee kinderstemmen hadden plotseling lang vergeten verlangens, diep verborgen herinneringen gewekt... Kerstmis!

Want ondanks alles was één herinnering diep en onaantastbaar gebleven in z'n ziel — het terugdenken aan de Kerstviering in z'n kinderjaren. Dan, ver vóór het Kerstfeest feitelijk al, heerschte er in huis een vreugdige, hartelijke stemming, hartelijker nog dan anders, als een belofte van het mooie en wondere, dat komen ging. Als hij dan uit school was thuisgekomen en bij moeder gezeten had in 't donker, bij de kachel, wachtend op vader, en met de zusjes luisterde naar de verhalen, welke moeder deed — dan was er in z'n hartje een weldadige warmte gekomen, een intens gelooven aan al het mooie en groote, waarvan moeder vertelde... en een liefde voor God, welke alleen reeds vreugd en geluk was. Zoo was 't gebleven, al die lange, donkere dagen voor Kerstmis — tot Kerstavond kwam.

Hoe goed herinnerde hij zich nog al de toebereidselen, het heerlijke voorvoelen van den naderenden, heerlijken avond, samen met vader en moeder en de anderen. En dan 't moment, dat ze binnengeroepen werden in de kamer, waar de groote Kerstboom stond, reikend tot aan 't plafond, vol kaarsen op de naaldentakken, vol glanzing en glinstering van versierselen en het vertrek vullend met zachten, warmen glans. Dan, als moeder aan de piano zitten ging en een Kerstlied inzette, en vader's stem inviel — hoe had dan z'n eigen stem beverig getrild bij de eerste woorden.

Altijd gebleven was ook de herinnering aan vader's ernstige stem als hij verhaalde van Christus' geboorte — van den zin van het „vrede op aarde, in de menschen een welbehagen” — van vrede in 't gezin en geloof in God... en van de liefde van mensch tot mensch.

De eerste jaren na z'n trouwen, nadat vader en moeder gestorven waren, hadden zij óók op die wijze Kerstfeest gevierd... Elly en hij... en Danny, hun eerste dochtertje. Toen waren de zorgen gekomen — ziekte, tegenslag in zaken — was hij harder geworden, stug en stroef, zooals hij nu al jaren geweest was, jaren van tobben en ploeteren... van teleurstelling op teleurstelling. Daarna — Danny was al twaalf — waren de tweelingen geboren, John en Harry. Ruim een jaar later kleine Bep, die nu al vijf jaar was. Ze waren de dertig al ver gepasseerd, Elly en hij — en als hij 's avonds na een moeilijken, drukken dag thuis kwam, hinderde hem het verlangen der kinderen, die, druk als ze waren, zoo graag vader wilden betrekken in hun spel... vader, die altijd

brommerig en kribbig was en zich terugtrok in z'n kamer of het huis uitging.

Totdat het geval met Danny kwam, wat de aanleiding werd tot nog grootere verwijdering van z'n gezin. In zaken had hij juist wat meer succes, de grootste zorgen waren voorbij — plotseling was alles meegelopen, hij kreeg weer lust in z'n werk en was ook thuis vroolijker en vriendelijker geworden. En dan was Danny gekomen met het plan in Londen in betrekking te gaan — hij vond, dat een meisje alleen niet in die stad hoorde, terwijl Elly het verlangen van haar kind steunde. Harde woorden waren er gevallen — tot ten slotte 't meisje, in dwaze stijfhoofdigheid, diep gekrenkt ook om wat ze van haar vader als bekrompenheid zag, het huis ontvluchtte. Sindsdien was hij bitterder en stugger geworden dan ooit en ging weer z'n eigen gang, opstandig tegen z'n gezin, het leven... alles.

En nu was hij plotseling opgeschrikt enkel door een paar zingende kinderstemmen, welke hem zooveel mooie, gelukkige herinneringen gebracht hadden en in z'n hart wekten een gevoel van heftig berouw en alle verlangen naar liefde en geluk, dat hij zóó lang van zich gezet had. En hij 't vaste besluit nam, dat alles nu veranderen zou... God immers zou hem helpen, als hij z'n fouten wilde inzien en veranderen en met Zijn Hulp zou 't niet te laat nog zijn de genegenheid van vrouw en kinderen opnieuw te winnen. Doch diep in hem bleef schrijnen de pijn om die eene, welke hij niet te bereiken vermocht — en in ootmoed bad hij, dat God ook háár zou doen zien, zooals Hij hemzelf ziende maakt had.

Den anderen dag, onverwacht, kwam hij binnen in de huiskamer — vroeger dan ooit, nog vóór 't avondeten. Met een pijnlijk gevoel merkte hij op den verrasten blik in Elly's oogen en de niet te verbergen verwarring der drie kinderen — en heel duidelijk voelde hij, hoe hij door eigen schuld een vreemde geworden was in z'n gezin. Onbevangen had hij gedaan en had door een paar grappen de kinderen weldra gewonnen... doch bleef voelen, als een verdiend verwijt, de aarzelen-de houding van z'n vrouw.

En toen, aan tafel, had hij 't plotseling gezegd: „We vieren Kerstfeest, dit jaar, juist zooals vroeger — samen... met een mooien boom — en alles.”

Ze had hem, gelukkig, met een glimlach toegeknikt en was vroolijk ingegaan op z'n plannen... en 't was een heerlijke maaltijd geweest.

Maar een moeite als 't gekost had om ten slotte de drie bengels naar bed te krijgen, ho maar! Te weinig waren ze gewend aan een zoo vroolijken, aardigen vader, die zóó leuk meedoen kon!

Elly, met glanzende oogen, in-gelukkig om dit niet-verwachte, had hem steeds opnieuw weer toegelachen — oh, ze had begrepen, dat alles nu weer goed zou worden. Toen was er gescheld en had ze onbemerkt het telegram aangenomen... het telegram, dat ze voor hem verborgen hield... van Danny, en dat niets anders behelsde dan de simpele woorden: „Kom vanavond 7 uur thuis, Danny.”

Onmiddellijk had ze 't zich voorgenoemen... dát zou zijn verrassing zijn, zijn Kerstgeschenk — te mooi was 't eigenlijk allemaal. En even, alleen in haar boudoir, had ze gehuld... want ook een groote vreugde en een groot geluk uit zich soms in tranen... en bij haar hadden beide zich geuit in een innige dankzegging tot Hem, Die

dit alles zóó geleid had in Zijn allesomvat-
tende Liefde.

Uit vage toespelingen had ze maar al te
zeer gemerkt, hoe Harry's gedachten de
laatste dagen ook waren uitgegaan naar die
eene van hen, die niet met hen samen zou
zijn... wier verblijfplaats ze niet kenden,
noch zelfs wisten hoe 't haar ging. En nu,
op dezen heerlijken avond, zou ze thuis-
komen — dat zou 't alles nog mooier en
inniger maken. Ze was naar de keuken ge-
gaan en had met de oude Anna, die met haar
gegaan was uit haar ouderlijk huis, 't planne-
tje gemaakt — wetend, hoe 't hem verrassen
zou. En dan, zacht zingend, met glanzende
oogen en warm getinte wangen, had ze de
tafel gedekt voor 't gezellige, gezamenlijke
avondeten.

II.

En vader had verteld aan de kinderen van
de kribbe in Bethlehem, waar Christus ge-
boren werd — en van de groote ster, welke
den drie koningen den weg wees door de
woestijn... een ster, welke ook nu nog als
een herinnering boven in den Kerstboom
werd geplaatst.

Hij had verhaald, hoe de herinnering aan
de geboorte van den Verlosser nooit was
gegaan uit de harten der menschen, doch
steeds inniger en dieper geworden was —
en hoe 't Kerstfeest door alle eeuwen heen
geweest was het herdenkingsfeest van Zijn
Geboorte... een Feest dus van Liefde, Ge-
loof en Vrede. Vrede op aarde en onder de
menschen... en toen z'n vrouw hem over de
tafel met vochtige oogen toeknikte, voelde
hij zich rijkelijk beloofd voor wat hij gedaan
had.

Daarna lieten ze de kinderen over aan de
goede zorgen van Anna — in dien tijd wilden
ze de kaarsen ontsteken. En tijdens de laatste
drukte daarvan was 't alleen de moeder, die
't gerucht vernam van de komende en gaande
auto... van de vlugge, voorzichtige schre-
den, waarmee haar oudste kind de trap

opging naar 't kamertje, waarheen Anna haar
leidde... om te wachten op haar beurt om
bij te dragen tot de vreugde van den avond.

Tot ten slotte alle kaarsen brandden en de
geschenken lagen uitgestald... en toen de
lampen waren gedoofd en enkel de boom
daar stond, flonkerend, lichtend, glanzend
en geurend — toen vond hij terug het vredige
gevoel uit z'n kinderjaren... samen met z'n
ouders en z'n broers en zusjes. Een zucht
ontsnapte hem nu hij inzag, hoeveel geluk en
liefde hij moedwillig verspeeld had in de laat-
ste jaren. Ook gingen z'n gedachten naar dat
kind, dat jaren lang z'n eenige en z'n liefste
geweest was — dat hij, in egoïste gestreng-
heid, uit het huis verdreven had — zonder
te trachten met zachtheid haar z'n eigen in-
zichten te doen begrijpen. Lang stond hij
alleen naar de spetterende lichten te kijken,
terwijl Elly haar oudste meisje was gaan be-
groeten en haar voorbereidde op wat komen
ging. Totdat hij de groot-open oogen van
de drie kleintjes zag, door moeder zachtjes
binnengebracht.

En zóó groot en glanzend van geluk waren
ze, dat 't hem leek, alsof hij ze voor 't eerst
zag. Moeder zette, bij de piano, het Kerst-
lied in... de schrille, aarzelende stemmetjes
vielen in — de lieve stem van Elly, even
weifelend... en daar was weer 't oude,
schoone lied van „Stille Nacht — Heilige
Nacht“... dat klonk als een gebed. Zelf
kón hij niet zingen: z'n keel was als dichtge-
knepen — maar de lichten van den boom
schenen groot en grooter te worden, tot ze
als 't ware inéénsmolten tot één groot, stral-
lend licht — en z'n ontroering zóó groot, zóó
machtig-weldadig werd, dat hij de handen
sloeg voor z'n oogen en heete tranen drup-
ten door z'n vingers...

Hij dacht terug aan z'n jeugd, die altijd als
een stralende regenboog gelicht had door de
duistere levenswolken... maar zijn ontroe-
ring was machtiger nu en grootscher en
sterker.

De kinderen zongen 't eene lied na het

andere — al de mooie, oude Kerstliederen,
welke moeder hun geleerd had in de uren,
dat vader niet thuis was — en hij zat, be-
wegingloos, in een fauteuil en had geen wen-
schen, geen gedachten en geen verlangens
— omdat alles zoo goed was!

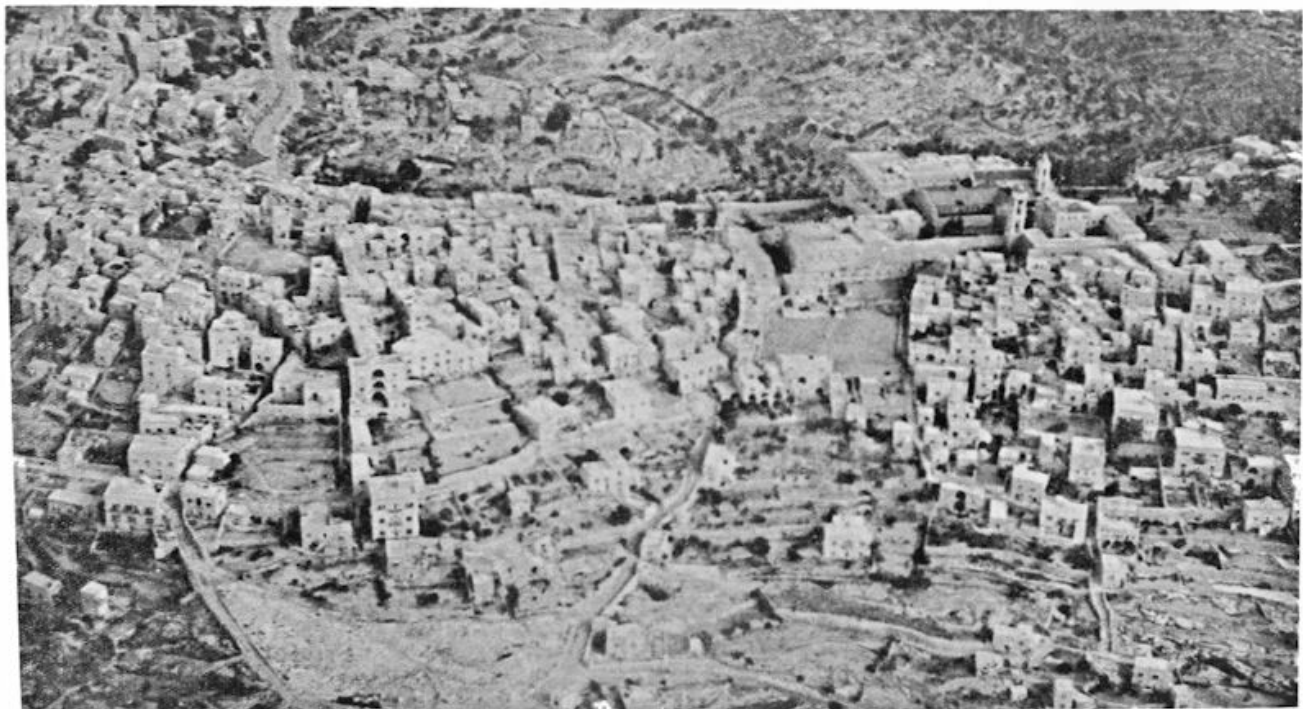
Toen schalden eensklaps de kinderstem-
men luid en blij van verrukte verbazing —
een hand werd gelegd op z'n hoofd, een
hand, welke hem streelde, zooals moeder
deed... vroeger. Een warme stem fuisterde:
„Lieve jongen!“ — en stakte even, met
een snik. Dan, zacht-dwingend: „Nu even
zitten blijven en niet opzien vóór ik het zeg“,
en ze wenkte het mooie, jonge meisje, dat
aarzelend bij de deur stond. De kinderen —
in hun verbazing — hielden zich plotseling
stil, als begrepen ze, dat ze niets verraden
moesten. En Danny ging staan bij den stral-
enden boom — dan zei moeder zacht...
maar toch ontging den man niet de innigheid
in haar stem —: „Nu, Harry — kijk!“

Hij keek — en staarde naar het lieve,
jonge kind, dat zijn kind was — en door
Machtige Handen was teruggeleid naar huis.
Wel rustte er een groote zegen op dezen
avond — langzaam, moeilijk, stond hij op en
strekke bei z'n handen uit naar haar:
„Danny!“ bracht hij uit — enkel maar haar
naam. Maar 't meisje, met een zachten kreet,
sprong op hem toe en wierp zich in z'n
armen — en daar stonden ze, zonder woor-
den, in innige omhelzing — want een groot
geluk behoeft geen woorden ter verklaring.

Tot de andere kinderen om hen drongen
en door 't zooveel oudere zusje gepakt en
gekust werden. Toen glimlachte de vader en
zei: „Kind — dat is 't mooiste geschenk, dat
moeder en ik ons gewenscht hadden. En
meer dan dat — je brengt met je God's
wondere Boodschap aan ons allen: Hebt
elkander lief!“

Man en vrouw zagen elkaar aan — en zij
beiden, en de kinderen, knielden neer bij den
boom en getuigden van hun vreugde en dank
aan hem, Die hun dit alles gegeven had...

BETHLEHEM (LUCHTFOTO)

Toen Cyrenius over Syrië Stadhouders was

VOOR het grootste deel der menscheid, zelfs voor den Christen, die zijn Bijbel goed kent, is de toestand, waarin Palestina in de eerste eeuw onzer jaartelling verkeerde, een raadsel. Hij hoort en leest wel van Herodes en Herodes den Viervorst, hij weet, dat er Romeinsche stadhouders waren; maar hoe dat alles nu precies in elkaar zat, weet hij niet. Dat is ook niet verwonderlijk. Zelfs de groote geschiedschrijver Tacitus stond versteld van de wonderlijke gecompliceerde en verwarde toestanden in het Joodsche land. Ik wil probeeren in dit artikel iets omtrent die toestanden duidelijk te maken.

In het begin van de eerste eeuw onzer jaartelling was Israël verenigd onder de regering van Herodes den Grooten (Matth. 2 : 1). Maar bij zijn dood verdeelden zijn zoons het land in verschillende bezittingen. Zijn zoon Archelaüs kreeg Judea, Samaria en Idumaea, dus het zuidelijke gedeelte des lands, tot aan de Dode Zee en den Jordaän, met den titel van koning (Matth. 2 : 22); Herodes Antipas kreeg Galilea en Perea, dus: het noorden des lands, aan de westzijde van den Jordaän en het over-Jordaänsche, tot aan de zee van Galilea, met den titel van viervorst (Lukas 3 : 1), terwijl Herodes Philippus onder denzelfden titel het land kreeg ten noord-oosten van de zee van Galilea (Lukas 3 : 1).

Het scheen dus, dat de familie van Herodes er voor gezorgd had vasten voet in Palestina te houden; maar in werkelijkheid verkeerde het land in de positie van een Romeinsche provincie. Later werd het oude verenigde koninkrijk onder Herodes Agrippa I voor een wijle hersteld (Handelingen 12:1), maar ten slotte daalde het land weer tot den rang van een Romeinsch wingewest, dat geheel door Romeinsche stadhouders werd bestuurd (Handelingen 23:26 en 24:27). Dat waren zoo in een tijdsverloop van vijftig jaar de bestuurswisselingen in Palestina.

Gedurende de tien jaren, dat Archelaüs regeerde, maakte hij groote fouten en bedreef vele wreedheden tegen de Joden en Samaritanen: volgens Flavius Josephus doodde hij niet lang na zijn troonsbestijging 3000 Joden in den tempel. Op grond van zijn tyrannie, werd hij in het jaar 6 van onze jaartelling, na een tegen hem ingebrachte klacht, door den keizer verbannen. Nu week inderdaad de scepter van Judea: het koninkrijk van David en Salomo werd geheel beschouwd als een Romeinsch wingewest. Cyrenius, die over Syrië stadhouder was — Lukas noemt dezen Romein bij zijn Kerstverhaal — ontving van den Romeinschen keizer

DOOR M. VAN DER VLIET

hij het bestuur gedurende zijn afwezigheid aan den Hoogepriester en diens raadsliden overliet.

Met de Romeinen deden echter de Romeinsche gewoonten, de Romeinsche belastingen en andere voor de Joden onaangename dingen hun intrede. De stemming ten opzichte van de vreemde onderdrukkers was dan ook allesbehalve vriendelijk, en hoewel het krachtige optreden der Romeinsche autoriteiten het uitbreken van een opstand in Jeruzalem zelf wist te voorkomen, stonden er in het noorden des lands telkens weer mannen op, die zich aan de spits van een bevrijdings-opstand wilden stellen. Maar steeds tevergeefs. Niets en niemand kon de schrikkelijke cohorten der Romeinen weerstaan.

Zoolang Augustus op den troon zat, wisselden de stadhouders snel. Marcus Ambivius volgde Coponius reeds na enkele jaren op. Annius Rufus werd in het jaar 13 en Valerius Gratus in het jaar 14 stadhouder. Maar in dat laatste jaar gaf keizer Tiberius, die intusschen den troon beklommen had, bevel, dat aan deze vele mutaties een einde moest komen. Valerius Gratus behield dan ook zijn stadhouderschap tot het jaar 25, toen hij werd opgevolgd door Pontius Pilatus.

De wijze, waarop deze stadhouder zich bij de Joden gehaat maakte is van algemeene bekendheid. Ook de Heilige Schrift (Lukas 13:1) verhaalt van zijn wreedheden. De Heiland stond voor dezen stadhouder terecht en stierf onder zijn bewind den kruisdood.

Pilatus regeerde ruim 10 jaar: toen werd hij, wegens een door de Samaritanen tegen hem ingebrachte klacht bij den keizer ontboden. Hij stierf in het jaar 40, naar de overlevering wil, door eigen hand. In de jaren,

Keizer Augustus (geb. 63 j. v. Chr., gest. 14 j. n. Chr.)

Keizer Vespasianus (9—79 j. n. Chr.)

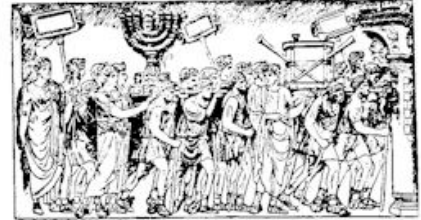
die op Pilatus' dood volgden, scheen het, alsof Palestina weer onder de dynastie van een Herodes zou komen. Herodes Agrippa I, een kleinzoon van Herodes den Grooten, kreeg van keizer Claudius toestemming om, onder den titel van koning, over geheel Palestina te heerschen. Om zoo veel mogelijk bij de Joden in de gunst te komen, volgde hij nauwkeurig de voorschriften der Farizeërs op, deed vele offeranden en hield zich aan de wet van Mozes. Om nog meer de vriendschap der Joden te verkrijgen, wierp hij zich tot vervolger der Christenen op. Hij liet Johannes ter dood brengen en zou ook Petrus hebben omgebracht, als deze laatste niet op zoo wonderbaarlijke wijze uit de gevangenis was gered (Handelingen 12:1—20). Maar Palestina werd niet lang door hem bestuurd. Hij stierf in het jaar 44. Zijn verschrikkelijke dood is ons in Handelingen 12 beschreven.

Na den dood van Agrippa I kwam, daar zijn zoon te jong was om den troon te bestijgen, Palestina weer, als Romeinsch wingewest, onder het bestuur van een procurator, zulks onder oppertoezicht van den stadhouder van Syrië. De Romeinsche procurators, zelfs de besten onder hen, waren niet soepel en toegevend ten opzichte van de Joden, maar zij legden er zich op toe iedere uiting van nationaal zelfbewustzijn te onderdrukken. Dat was in het bijzonder het geval met Alexander, een afvallige Jood, die noa erger te keering dan de Romeinen zelf, en m.t. Felix (52—60). Tacitus noemt Felix een man, „die koninklijke heerschappij voerde, en allerlei gruwelijkheid bedreef, maar die een slavenziel had”, en zijn bewind deed het Joodsche volk wel bijzonder sterk gevoelen, hoe zwaar het Romeinsche juk drukte.

In dien tijd namen ook de rivaliteit en twisten onder de priesters in hevigheid toe en er ontstond een strijd op leven en dood tusschen de edelen en het volk, ter-

wijl de wanhoopsdaden van desperate fanatici de ellende van het land nog vergrootten. Toen zond Nero, in het jaar 60, Parcius Festus naar Palestina, om in den daar heerschenenden chaos orde te scheppen. Maar hoe goed hij ook wilde, hij bleek niet in staat de zaken, door zijn voorgangers verknield, weer in goede banen te leiden. Na een tweejarig bewind stierf hij in Judea.

Zijn beide opvolgers deden niet voor Festus' voorgangers onder. Hun wanbeheer verhaastte het uitbreken van een opstand! Albinus (62—64) verrijkte (met den Hoogepriester Annas!) zich ten koste van de reeds uitgemergelde bevolking en het bewind van Gessius

Triomftocht der Romeinsche soldaten, de door Titus in het jaar 70 te Jeruzalem veroverde zilveren trompetten, gouden kandelaar en tafel der toonbrooden meevoerende.

Florus (64—66), die heele dorpen en steden plunderde, was zoo intens slecht, dat de Joden weer naar het bewind van zijn voorganger verlangden!

Eindelijk, in het jaar 66, brak dan de opstand te Cesarea uit, ten gevolge van een voor de Joden smadelijk edict van keizer Nero, en die opstand zette zich over de lengte en breedte van het Joodsche land voort. Cestius Gallus trok aan het hoofd van een groote troepenmacht van Antiochië naar Judea. Na een verheerschen aanval op den Tempelberg, wilde hij zijn troepen terugtrekken maar leed, door de Joden aangevallen, een smadelijke nederlaag.

Toen keizer Nero het bericht van deze nederlaag ontving, belastte hij Vespasianus met het bevel over de cohorten in Judea. Na een succesvollen veldtocht riep Vespasianus zichzelf in 69 als keizer uit en gaf zijn zoon Titus het bevel der troepen over. Eenige dagen vóór Paschen van het jaar 70 verscheen Titus met zijn legioenen voor de Heilige Stad, waarin een groote menigte verzameld was om het Paschefeest te vieren. Een verwoede strijd begon. Honger en pest heerschten in de stad en honderd-duizenden lijen werden over de stadsmuren geworpen. Nadat Titus de buitenmuren der stad had overweldigd, vluchtten vele Joden naar den Tempel. Titus had uitdrukkelijk bevel gegeven den Tempel te sparen, maar een soldaat wierp een brandende fakkel in het kostbare gebouw. Titus deed tot op het laatste oogenblik het uiterste om zijn soldaten in de hand te houden, maar deze waren, gek van vreugde over de overwinning na het lange beleg, niet meer te houden. De slachting was verschrikkelijk.

De prachtige tempel ging in vlammen op. Inderdaad werd „geen steen op de andere gelaten” (Matth. 24 vs. 2). De bovenstad werd eenige weken later overmeesterd en met den grond gelijk gemaakt. Meer dan een miljoen Joden lieten bij dezen opstand het leven en meer dan 90.000 gevangenen werden als slaven verkocht of naar Rome gezonden om in het Colosseum bij voorstellingen op te treden. Het boek der wet, de tafel der toonbrooden en de gouden kandelaar werden in triomf meevoerd; op den

Titus-boog in Rome is deze triomftocht afgebeeld. De verwoesting van Jeruzalem sloot een tijdperk van groote vernedering voor het oodsche nationale bewustzijn af en maakte voor goed een eind aan het zelfstandige volksbestaan.

Keizer Tiberius (geb. 42 j. v. Chr., gest. 37 j. n. Chr.)

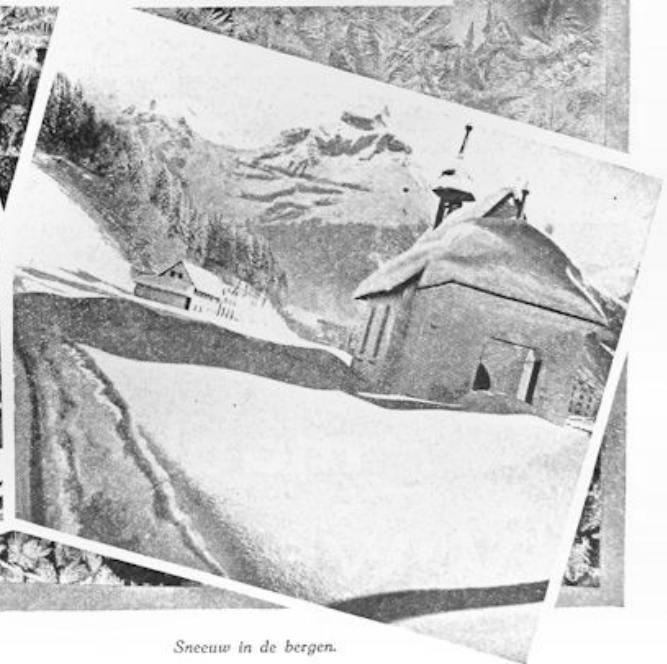
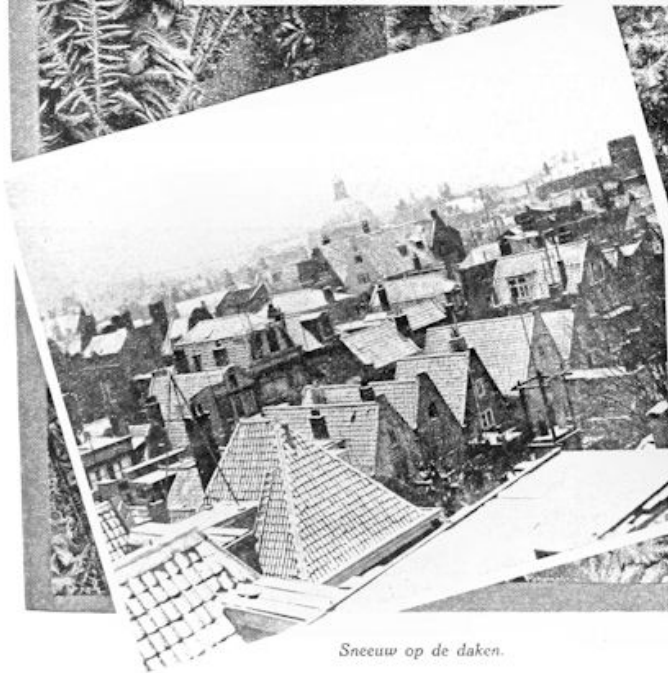
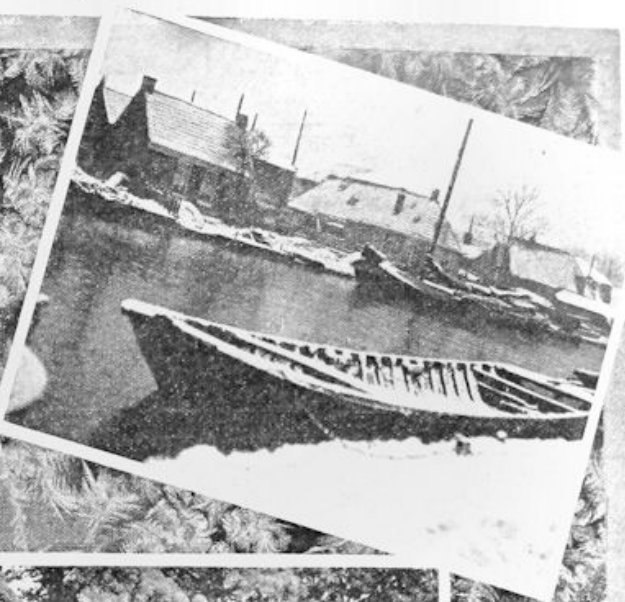
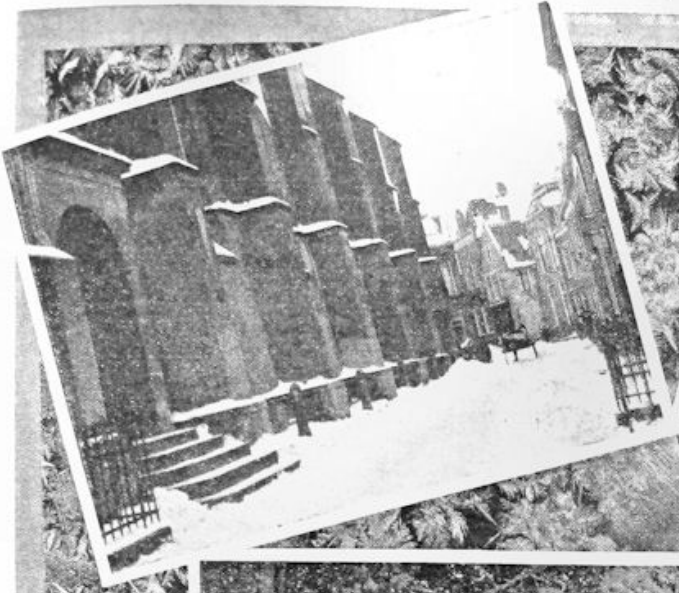
Augustus de opdracht Judea en Samaria bij het keizerrijk in te lijven, en onder een procurator of stadhouder te plaatsen. Deze stadhouder moest te Caesarea, aan de zee, zijn zetel hebben en het land door Romeinsche soldaten in bedwang houden. Copenius, de eerste procurator, legde een klein garnizoen in den burcht Antonia, ten N.W. van den tempel, en kwam alleen op de groote feestdagen naar Jeruzalem, terwijl

Keizer Titus (40—81 n. Chr.)

Sneeuw op het boschpad.

Sneeuw op de kade.

Sneeuw op de daken.

Sneeuw in de bergen.

BLOEMEN OP DE RUITEN.

HET HUIS AAN DE GRACHT

ONZE WINTER-PRIJSVRAAG

DE Amsterdamse grachten zijn getuige geweest van vele belangrijke gebeurtenissen in onze vaderlandsche geschiedenis. In de statige huizen onder de majestueuze boomen, die langs de waterkanten staan, woonden de kooplieden, die hun schepen zonden tot om de Kaap de Goede Hoop naar Oostindje. Er werd geld verdiend, veel geld, daar aan de ingetogen grachten. De huizen werden statiger, de gevels rijker versierd. Statie-karossen hielden stil voor de hooge stoepen met sierlijk ijzerwerk, bedienden in livree openen de zware deuren.

Doch de „Gouden eeuw” hield niet aan. Er kwamen tijden van verval. Neerlands grootheid verzonk, werd verdronken door anderen. En de nieuwere tijden deden de bewoners der grachten wegtrekken naar ruimere wijken, naar rustige plaatsjes en villa-dorpen. De grachten werden centra van vervelooze kantoren, waar lessenaars en schrijfbureaux disharmonieeren met den vervaalden glans der oude omgeving, voorzover niet de oude huizen geheel gesloopt werden om plaats te maken voor moderne, groote kantoorgebouwen en bankpaleizen. De karakteristieke schoonheid van de grachten-als-geheel werd deerlijk gehavend.

Maar ook daar, waar het uiterlijk der huizen niets van de komst van nieuwe tijden verraadde, waar geen schrijfmachine achter de onbekleede ramen glinstert, verdween toch de sfeer der „Gouden eeuw”. Want achter dezelfde gevels wonen andere menschen. De woonruimten werden te groot en te kostbaar voor één gezin. Men deelde dies de huizen in twee, men maakte er pensions van. Het moderne leven nestelde zich in de oude omgeving op, meedoogenlooze wijze.

Men brak hier een muur weg, bouwde daar een scheidingsmuur op, al naar het uitkwam, zonder rekening te houden met de architectonische eischen. Vaste waschtafels passen niet bij gebeeldhouwde deurposten, waarnaast ze bevestigd werden, moderne elektrische lampen passen niet bij beschilderde plafonds, waaraan ze hangen. Antennes ontsieren de friezen met fraaie beeldengroepen. Jachtende menschen en schallende radiomuziek verstoren de rustige stilte, die heerschte in de huizen der heeren Zeventien der Oostindische Compagnie.

Een dier mishandelde huizen is „het huis op de Gracht”, waarmee wij ons thans nader willen bezighouden. Het echtpaar Pietersen heeft dit huis aangekocht, toen de heer Pietersen als concierge van een groote bankinstelling werd gepensionneerd. Zij hebben er sedert enkele jaren een pension ingericht. Het is een prachtig heerenhuis... geweest. Zes groote kamers, althans vijf even groote en een eenigszins kleinere kamer, telde het huis aan de straatzijde, zooals overeenkwam met het aantal vensters: elf. Slechts de aan de linkerzijde geplaatste deur verbrak de strenge symmetrie. Uitwendig is dit alles zoo gebleven, indien wij het leelijke raambord naast de deur: „Pension Pietersen”, en de lange antennestaken tegen de beide schoorsteenen buiten beschouwing laten. Inwendig echter werd er danig veranderd. Op een der verdiepingen werd een der groote kamers in tweeën gedeeld, de kelder verdieping is reeds lang geleden geannexeerd door het expeditiebedrijf aan den linkerkant. De eerste en de tweede verdieping aan de achterzijde werden, even vóórdat Pietersen het huis kocht, bijgetrokken bij

het bankgebouw aan de andere zijde. En zoo geeft de monumentale deur boven de stoep nog slechts toegang tot twee rechthoekig op elkaar staande korte gangen, waarop de beide kamers aan de gracht, een keuken en de eetkamer aan de achterzijde, uitkomen. Een trappenhuis voert naar de gangen der twee verdiepingen, welke gangen, evenals de tweede beneden-gang, evenwijdig loopen met de gracht. Aan de eene zijde van trappenhuis en gangen is het huis geblindeerd: bij de verbouwing ten behoeve van de bank eraanast werden alle deuren en openingen dichtgemetseld. Op de gangen komen dus thans alleen nog uit de deuren der kamers aan de grachtszijde.

Dit huis is echter voor de Pietersens voldoende. Het is een slechte tijd om te verhuuren en ze zijn daarom al dankbaar, dat de zes kamers alle verhuurd zijn. En ze hebben nog in zooverre gebouwd, dat alle huurders er in hebben toegestemd gezamenlijk in de „tuinkamer” (o, bittere spot! Mag men een binnen-plaats met één met klimop begroeiende muur nog een tuin heeten?) de maaltijden te gebruiken, ook al omdat vrijwel allen slechts over een zit-slaapkamer beschikken. Alleen een echtpaar heeft een groote zitkamer gehuurd met een kleine slaapkamer er naast. Weliswaar komen niet allen tegelijkertijd aan tafel, omdat de aard van sommiger werk meebrengt, dat ze niet altijd of nooit om 6 uur thuis kunnen zijn, doch de Pietersens behoeven althans niet met borden en schalen trap-op, trap-af te gaan.

Het is een zeer gemengd gezelschap in het pension Pietersen.

Er zijn, Pietersens vrouw meegeteld, vier vrouwelijke bewoners: Annie, Dina, Marie en Greet.

En, behalve Pietersen zelf, vijf mannelijke: Brugsma, Van Dalen, Meyer, De Groot en Jansen.

Uitgezonderd de vrouw van De Groot, die voor zoover ze niet „Het Schouwvenster” leest of de boeken der Schouwvenster-bibliotheek of met haar man aan het wandelen is of alleen is gaan winkelen, de vrouw van Pietersen in de huishouding helpt, hebben allen „hunne bezigheden buitenshuis”, geheel of voor een belangrijk gedeelte.

Een der groote kamers is gehuurd door twee boezem-vriendinnen, De oudste van de twee is in een groot modehuis werkzaam, dat om zes uur zijn deuren sluit, de andere is privé-secretaresse van den directeur van een groote N.V., waar ze tot half zes werkt.

Een boekhouder bij de bank er naast en de oberkellner van een groot hotel op het Damrak bewonen eveneens samen een groote kamer. De boekhouder is om 5 uur thuis, de kellner gaat om 10 uur 's morgens naar het Damrak en keert niet voor 1 uur 's nachts terug.

De derde mannelijke bewoner is reeds vele jaren redacteur van een dagblad met morgen- en avondeditie. Dit brengt mee, dat hij de eene week overdag naar zijn redactie-bureau gaat, doch de andere week deel uitmaakt van de nachtradactie. In het eene geval is hij tusschen 5 en 6 uur 's middags thuis, in het andere niet voor 4 uur 's nachts. Hoewel zijn eigenlijke werk de verzorging van de rubriek „Buitenland” is, vervangt hij zoo noodig den muziekredacteur, in deze kwaliteit verslaat hij dikwijls de Donderdag-avondconcerten van het Concertgebouw. De leelijke antenne-staken op het dak behooren tot zijn karigen inboedel, die de kleine benedenkamer nauwelijks vult.

De jongste der heeren is musicus. Hij beschikt over een prachtige Pleyel-vleugel en een opklapbed, geeft piano- en klarinetlessen, meestal aan huis, en maakt verder deel uit van het Concertgebouw-orkest als klarinettist. Dientengevolge is hij meestal Donderdags-avonds niet thuis.

Tenslotte is er nog een inspecteur van den nachtveiligheidsdienst, die uit hoofde van zijn beroep van 's avonds 9 tot 's morgens 6 uur niet thuis is. Weliswaar was hij blij, dat hij deze betrekking kon krijgen.

PUROL
 maakt
Ruwe Handen zacht
 Doos 30-60-90ct. Tube 80ct. Bij Apothekers en Drogisten.

doch nu hij juist sinds kort getrouwd was, had hij toch liever een anderen werkring gehad.

Over het algemeen is de stemming onder de huisgenooten ten opzichte van elkaar goed te noemen, ondanks — of misschien wel juist dank zij — de leeftijdsverschillen. Het is eigenlijk alleen Meyer, wien de meeste anderen niet graag mogen lijden, en derhalve vinden ze het maar heel gelukkig, dat hij althans de koffie- en middagmaaltijden vrijwel nooit thuis gebruikt, en pas thuiskomt als de anderen of al naar bed zijn of zelf nog niet thuisgekomen zijn. Het is voor velen een raadsel, hoe Meyer altijd zoo goed heeft kunnen opschieten met den boekhouder, doch deze is inderdaad de lankmoedigheid in eigen persoon — misschien een gevolg van de geduldige cijfers en de geduldige papieren, welke hij op de bank dagelijks onder de oogen krijgt.

Ook Brugsma en Jansen hebben het nogal eens aan den stok, doch om geheel andere redenen, n.l. hun gemeenschappelijk troetelkind: de muziek. Juist als de journalist weer verdiept is in een nieuwe redevoering van Hitler of in een nieuw boek van een flegmatieken Amerikaanschen collega, die Rusland heeft bestudeerd, begint in den regel de musicus zijn klarinet-partij te repeteeren uit de nieuwe symphonie van een modernen Franschman, of er komt een leerling den vleugel mishandelen, hetgeen voor den rustig lezenden redacteur weinig verschil maakt. Omgekeerd gebeurt het ook wel, dat de laatste zijn radio waagt aan de weergave van een daverende propaganda-redevoering van Herr Goebbels of aan een Promenadeconcert van Davenry op volle sterkte, zoodat de musicus zelf niet meer hooren kan, welke klanken hijzelf aan zijn klarinet ontlokt en welke hem vanuit des redacteurs kamer bereiken. Dan rent hij de trap af en bonkt op de deur, die in den regel op slot is, als voorzorgsmaatregel tegen dergelijke te verwachten ontsemde bezoekers.

Want ook de beide dames in de kamer er naast komen wel eens protesteeren, wanneer 's avonds laat de radio nog speelt, die hun zoo noodzakelijke nachtrust stoort.

Jansen en een der beide meisjes kunnen het samen zeer goed vinden, zelfs zoo goed, dat op zekeren dag Pietersen de tafelschikking heeft veranderd met de laconieke opmerking: „De jeugd hoort bij elkaar”, zonder er bij te vertellen, waarom die stelling eerst op dien dag begon te gelden. Doch sedert dien hebben de beide jongsten uit den huize geregeld naast elkaar gezeten aan het voeteneinde van de tafel, tegenover het jonge echtpaar. Weliswaar heeft Marie een verwijtenden blik gericht naar den ouden heer Pietersen, doch hij heeft zich hiervan niets aangetrokken. En zeggen durft Marie niets, omdat tenslotte Pietersen vrijwel tweemaal zoo oud is als zijzelf. Tegenover Annie vergeet ze dit leeftijdsverschil wel eens. Niet, dat ze nu tegen Annie over die tafel-kwestie is blijven doorzeuren, maar wanneer zij zoo samen bezig zijn met de huishouding, dan valt het leeftijdsverschil wel vaak weg. En vooral als het weer oostenwind is, zooals nu, dan toont ze in geen enkel opzicht medelijden met de zooveel oudere vrouw, die toch de koudste kamer van het huis als slaapkamer heeft. Ook niet, wanneer zij in haar eigen slaapkamer de oude vrouw er naast hevig hoort hoesten.

Op zekeren Donderdag zijn allen weer aan den avondmaaltijd vereenigd. Uitgezonderd de inspecteur van den nachtveiligheidsdienst, die zijn „dag”-taak nog voor zich heeft liggen, zijn allen — voor zoover ze dan in betrekking zijn en hun middagmaaltijd in het huis aan de Gracht gebruiken — successievelijk tegen eteestijd thuisgekomen. De redacteur en de musicus zijn in diep gesprek gewikkeld over het tempo, dat de nieuwe gastdirigent neemt in de slotmaten van Beethoven's Vijfde, die vanavond op het programma staat. Juist heeft de journalist zijn onwrikbare meening ten opzichte van dit punt ten beste gegeven, waarop de musicus heeft geantwoord, dat het jammer is, dat hij, de journalist, nu juist dezen avond niet aanwezig zal zijn om de opvatting van den dirigent met eigen ooren te hooren, als de bel met een ruk overgaat. Pietersen sloft de kamer uit en komt een oogenblik later binnen met een jongeman. Het blijkt neef Gerrit te zijn, uit Dordrecht. Een stoel wordt bijgeschoven tusschen Dina en Marie. De jongeman is in een opgetogen stemming, die al spoedig cverslaat op zijn rechterbuurvrouw Dina. Hij vertelt in geuren en kleuren, hoe hij een kennis van zijn vader zoolang heeft bepraat, tot deze hem toestond een reisje op zijn vrachtkoot mee te maken. Den volgenden morgen gaat het „het zegat” uit, waarmee echter bij nadere ondervraging slechts de Oranje-sluizen bedoeld worden. Hij moet

duis wel vroeg op de De Ruyterkade zijn, maar dit buitenkansje mag hij toch niet laten glippen, nu hij juist Kerst-vacantie heeft gekregen. En bovendien is het voor hem, als M. T. S.-er, buitengewoon leerzaam eens een reis mee te maken in een werkelijke machinekamer. Zijn woordenvloed is bijna niet te stelpen, tot dat zijn oude tante plotseling opmerkt: „En wat denk je te doen voor morgenochtend half zeven? Zoolang op de De Ruyterkade heen en weer loopen?”

„Ja, nu moet Gerrit wel met zijn verzoek voor den dag komen of hij dien nacht niet bij zijn oom en tante mag blijven slapen.

„Dat zal niet gaan, jongen”, meent oom, „alle kamers zijn verhuurd. En hier in de eetkamer blijven kun je ook niet, want dan kan Meyer niet even hier rustig zijn krantje zitten lezen als hij vannacht van zijn werk komt, zooals hij altijd doet, en dan kan ook De Groot niet hier een boterhammetje eten, voor hij naar bed gaat. Nee, dat gaat niet.”

„Maar in de keuken dan?” zegt zijn vrouw, „kunnen we daar dan niet een paar stoelen tegen elkaar zetten?”

„Dan is Gerrit morgenochtend geradbraakt,” merkt de redacteur lachend op. „Dat heb ik ook eens meegemaakt, vroeger, toen ik nog verslaggever was in de provincie. Toen kon ik...”

„Ik heb een oplossing gevonden,” valt Dina hem in de rede. De jongeman interesseert haar, al is ze dan ook een jaar of tien ouder en niet meer de jongste der dames. „Laat eens kijken,” zegt ze. „als Gerrit nu eens ging slapen in het bed van...”

Welnu, lezers, zijt ge even scherpzinnig als Dina? Kunt ook gij een methode vinden om Gerrit aan een goede nachtrust te helpen, zonder dat er bedden worden versjuurd?

En dan hebben we nog een paar vragen: Hoe is het huis ingedeeld en aan wie behooren de verschillende kamers? En welke betrekkingen bekleeden Brugsma, Dina, etc., etc. respectievelijk?

Alle benodigde gegevens kunt ge vinden op bijgaande figuur en in bovenstaand verhaal. Wie maar een klein beetje detectivebloed in zijn aderen heeft, zal de oplossing kunnen vinden! Probeert U eens? Veel succes!

De oplossingen moeten als volgt worden ingezonden:

Men teekent een schema van de indeeling van het huis, zooals het er uitziet, wanneer men den gevel wegbreekt.

In de aldus zichtbare kamers schrijft men de namen der bewoners met hun beroepen, dus bijvoorbeeld voor de benedenste kamers als volgt (de ingevulde namen zijn natuurlijk niet de juiste!):

GANG	GREET (OBER-KELLNER)	VAN DALEN EN ECHTGENOOTE MARIE (PENSION-HOUDERS)
------	-------------------------	--

Met zoo kort mogelijke bewoordingen omschrijft men de methode om Gerrit aan een bed te helpen.

Het is dus niet noodig een omschrijving te geven van de manier, waarop men achter de kamers en de beroepen der diverse bewoners is gekomen. Wie het echter wil doen is hierin volkomen vrij.

De prijsvraag geldt alleen voor abonne's. De hoofdprijs bestaat uit een kunstvoorwerp ter waarde van f 25.—, of dit bedrag in geld.

Mijnhardt's
zenuwtabletten 75ct
laxeertabletten 60ct
hoofdpijntabletten 60ct
Bij Apoth. en Drogisten

Moeder,
heeft Uw kindje versterking noodig? of last van diarrhee?

Ned. Fabrikaat **KRAEPELIEN & HOLM**
Apoth. Hofl. Zeist

Heilzaam
(ook voor groote menschen) en lekker!

EIKEL CACAO

2e prijs: een cadeau ter waarde van f 15.—, of dit bedrag in geld.

3e prijs: een cadeau ter waarde van f 5.—, of dit bedrag in geld.

Als troostprijzen worden bovendien nog 25 boeken beschikbaar gesteld.

Inzendingen moeten uiterlijk Vrijdagmorgen 19 Januari. a.s. in het bezit zijn van de Puzzle-redactie van „Het Schouwvenster”, Prinsengracht 493, Amsterdam-C.

Op de enveloppe vermelden: **Winterprijz-vraag. PUZZLE-REDACTEUR.**

RHEUMATIEK EN SPIT IN DEN RUG.

Tevergeefs van alles geprobeerd

Toen — in drie dagen verbetering.

De heer G. H. te Venlo schreef ons dezer dagen hoe hij geleden had aan rheumatiek en spit in den rug. Tevergeefs probeerde hij allerlei middelen. Niets hielp. Tot hij op raad van een vriend Kruschen Salts nam — en na drie dagen voelde hij reeds verlichting. Nadat hij zijn dankbaarheid heeft uitgesproken, vervolgt de heer H.:

„Na gebruik van uw probaat middel Kruschen Salts ben ik nu van mijn rheumatische pijn af. Ik kon haast niet gelooven, dat Kruschen Salts zoo een uitwerking kan teweegbrengen. Ik had reeds van alles geprobeerd, maar alles tevergeefs. Op aanraden van mijn vriend ben ik dan tot Kruschen Salts overgegaan en tot mijn groote blijdschap kon ik na drie dagen reeds beterschap bespeuren. Ook mijn spit in den rug — een ondraaglijke pijn — was zoo goed als geheel verdwenen. En daarom blijf ik mijn vriend dankbaar. Had ik het eerder geweten, dan had ik zooveel geld aan pillen en smeersels niet weggegooid. Daarom raad ik ieder lijdend aan rheumatiek of spit in den rug aan om Kruschen Salts te gebruiken en ik geef u tevens de vrijheid dit schrijven te publiceren in de dagbladen.”

G. H. te Venlo.

Rheumatische toestand is het gevolg van een overdaad van urinezuur in het lichaam. Eenige ingrediënten nu van Kruschen Salts zorgen, dat dit urinezuur zacht maar volkomen uit het lichaam verwijderd wordt. Andere zouten in Kruschen Salts verhinderen, dat het voedsel in de ingewanden kan gaan gisten en voorkomen daarbij niet alleen verdere ophooping van het gevaarlijke urinezuur, maar ook van afvalstoffen, die de gezondheid ondermijnen.

Daarom zal „de dagelijkse dosis” Kruschen niet alleen rheumatische pijnen verdrijven en verder voorkomen, doch het zal uw geheele organisme verfrissen en vernieuwen.

Kruschen Salts is uitsluitend verkrijgbaar bij alle apothekers en drogisten à f 0.90 en f 1.60 per flacon. Stralende gezondheid voor één cent per dag.

Let op dat op het etiket op de flesch, zoowel als op de buitenverpakking de naam Rowntree Handels Maatschappij Amsterdam voorkomt. (Ingez. Med.)

KERSTFEEST DER HEIDENEN

TEGENOVER de kerk staat het café. De kerk is oud, heel oud en niemand weet hoe oud.

Maar in de muren kan men de vormen zien van ronde boogvensters, die eens dichtgemetseld zijn, terwijl men zoo maar hier en daar een groot raam heeft gemaakt met glas-inlood. De stompe toren helt over naar de kerk als een oud somber wezen dat leunen wil omdat het geen kracht meer heeft. Hoog in de verweerde steenen is een wijzerplaat aangebracht, die 's avonds door een elektrische lamp wordt verlicht. Dat is wel nieuw, maar toch kan men aan alles zien dat de kerk oud is, eeuwenoud.

Het café moet vroeger een boerderij zijn geweest. De groote schuur is tot garage verheven, maar het woonhuis is heeltemal veranderd tot een luxe café, net als in de stad. In sierlijke krulletters staat op 't glas boven de deur: „Café Morgenrood”. Op een der ramen staat in eenvoudige drukletters: „luxe auto's te huur”, terwijl op een ander in speelsch door elkaar gestrengelde letters, als symbool van dansende menschenparen, geschilderd staat: „Moderne Dancing.”

Morgenrood en de kerk waren vroeger concurrenten, maar dat is heel lang geleden, toen er nog menschen waren die het geduld en den tijd hadden anderhalf uur lang te zitten luisteren naar wonderse verhalen uit het oude boek, die toch niet meer gebeuren.

Nu zijn Morgenrood en de kerk geen vijanden meer en in den zomer zijn het zelfs vrienden. Dan komen er toeristen om het orgel te bezichtigen en den prachtigen preekstoel met uitgesneden figuren. Dat moet erg mooi zijn en de dorpsbewoners zijn trotsch op hun bezienswaardigheid. Als de menschen de kerk hebben bekeken gaan ze dikwijls naar Morgenrood om limonade of thee. Zoo gaat het beiden goed en zoo heeft de toren een uurwerk gekregen en later de elektrische verlichting en Morgenrood heeft twee luxe auto's gekregen en later de moderne dancing.

't Is Winter en 't is nacht.

Een helder maanlichte nacht, waarin hier en ginds op de huisjes ver in 't rond het bleeke maanlicht tintelt en schittert alsof een stroom van zilverige golfjes licht naar beneden kabbelt.

Een zachte vorst heeft den blauwen hemel wijd, heel wijd uitgesponnen, zoodat de lucht ijler is en ruimer. En als je nu buiten loopt, komt een blijde huivering in je longen en je krijgt een neiging om met heldere stem luide te galmen door de stilte, heel ver, tot aan het uiterste van den teeren, blauwen koepel...

't Is Kerstnacht.

In Morgenrood is de stilte eindelijk weer-gekeerd.

Om twaalf uur moest gesloten worden. Er is veel volk geweest. 't Was een feestavond en voor die gelegenheid was een orkest gehoord uit de stad en werd er gedanst onder leiding van een kundig balletmeester.

Bij een auto staan een paar menschen druk te redeneeren.

„Kom, Frits, ga nou in den wagen, jongen, dan brengen we je naar huis, hè, dat is toch het beste... We moeten op huis aan, jongen.”

Ineengedoken op de treeplank zit Frits,

hangt zwaar tegen de gesloten deur en neuriet zacht:

„Dat komt maar eenmaal... maar eenmaal...” en dan peinzend over zijn verleden filosofeert hij op weeken, neuzelenden toon:

„Ik heb ze gehad en ik weet nou... ja, dat ik maar vijf kan hebben... ja... jullie bent flauwe kerels... ja... jullie hebt me in den steek gelaten... hoe laat is het, Piet?”

„Half vier, Frits, we moeten op huis aan, jongen.”

Zacht duwen een paar hem van de treeplank, maar Frits krijgt plots courage, voelt de leugen, schommelt overeind en waggelt een paar pas naar voren. Zijn wankelend hoofd achterover hangend, kijkt hij en tuurt naar de verlichte wijzerplaat. Zijn courage groeit en al brandt het in zijn kop, al doezelt de toren weg en glimt het uurwerk vaag, al holt de auto weg naar een duizelende diepte, hij weet nog uit te brengen: „Ha, jullie hebt me in den steek gelaten, de toren laat me nooit in den steek; 't is vroeg, 't is vroeg, ja, ik heb zes gehad, ja, waar is mijn fiets?”

Dan is zijn kracht uitgeput en een paar sterke handen trekken hem loom neerhangend in de auto. Met een smak valt hij in 't kussen. De deuren kleppen dicht. De starter snort, de motor slaat aan, diep drukt een schoen het gaspedaal in en voort schuift de Ford, het nieuwe, mooie Fordje.

Luide gonst ineens een zware klokslag door de lucht, golft dreunend door den ijlen winter-nacht en trilt langzaam uit in de lichte, wijde verte...

't Is als de stem van een vrome uit oude dagen, die zijn sonore vervloeking broemt over dit Kerstfeest, waar wel dansrumoer is, maar geen engelenlied, dat wel feest is, maar... zonder Christus.

MAX VAN VREDEWOLD.

Niet van deze aarde

Neen, niet van de aarde
Wacht ik mijn rust,
Maar van de zonnige
Hemelsche kust.

Niet in mijn leden
Woont 't goede, o neen!
Vernieuwing en reinheid
Schenkt Jezus alleen.

Niet van deze aarde
Is mijn geluk,
Kracht onder nooden,
Blijdschap in druk.

Hier de verdrukking,
Worst'ling en kruis,
En de verrukking
Eenmaal te huis.

Leer mij U volgen,
Heeler der smart,
Leidsman mijns levens,
Trooster van 't hart!

J. M. ENGEL.

EEN JAPON

GEMAAKT VAN EEN
GEDRAGEN MANTEL

Gedragen mantels, die reeds jaren in een verschoolen hoekje hing, worden in deze dagen weer te voorschijn gehaald, nauwkeurig bekeken en gemeten, om te zien of er nog niet dit of dat kleedingstuk van gemaakt kan worden. 't Is vaak een moeilijk probleem, dat wij hier willen trachten op te lossen. Te meer, omdat we verwachten, dat vele lezeressen er mede gebaat zullen zijn.

De gedragen mantel, dien wij behandelen, heeft een breed ruggand; dit is in ons geval een groot voordeel. De meeste mantels hebben smalle rugganden; dan is er, heelaas, meestal te weinig stof voor een japon.

Onze mantel, nog al groot van maat, is voor de bedoelde verandering zeer geschikt. Jammer evenwel, dat de mantel niet langer is, want dan zou de japon iets langer kunnen worden.

We geven een uitgewerkte teekening op deze en de volgende pagina:

Fig. 1 en 2 zijn voor- en achterbaan van den rok;

Fig. 3 en 4 zijn 't heupstuk voor voor- en achterbaan; op fig. 3 is tevens de lijn voor de bias langs den zak aangegeven;

fig. 5 en 6 zijn samen het voorpand;

fig. 7 is het ruggand; de smalle strook is hierop geteekend;

fig. 8 is de mouw;

fig. 9 de kraag.

Let wel, wie deze japon van een mantel maakt, doet verstandig deze mouw niet na te teekenen. Beter is 't, om de mantelmouw te passen, en langs den buitenaad in te spelden.

Op de teekening van de mantelpanden vinden we de deelen voor de japon terug. Wie het smalle voor- en achterpand hieruit niet meer knippen kan, zal hiervoor misschien de reep stof, die tegen den voorkant van den mantel gezet was, kunnen gebruiken.

De kraag en de biezen langs de zakken maken we van garneering.

Op zwart laken zal zijde met een zwarten ondergrond en eenige gekleurde streepjes b.v. rood, beige of geel, wel fleurig staan. Eigen smaak zal hier moeten beslissen. Benodigde garneering: ½ m van 80 cm breedte.

Wij namen voor onze uitwerking deze maten: halve bovenw. 52 cm; halve taillew. 50 cm; halve heupw. 57 cm; geheele lengte, van voren gemeten, 0.45—1.20 m; dezelfde maat, van achteren gemeten, 0.42—1.17 m; mouwl. 60 cm.

Als steeds moeten naden en zoomen aangeknippt worden.

Patronen à f 1 fr. p. p. S.v.p. gewenschte maten opgeven en nummer V 347 vermelden.

Broek op Langendijk 424. Postr. 166589.

GEZ. BALDER

I E T S O N D E F I N I E E R B A A R S

DAT IS... CHARME!

Het zijn niet alleen regelmatige trekken, lange opgekrulde wimpers, het is niet alleen vol glanzend haar, of 't feit, dat U kuiltjes in Uw wangen hebt. Het is dat alles samen en toch ook weer niet. Het is iets ondefinieerbaars . . . Het is ten deele aangeboren, maar veel kunt U er zelf ook aan doen. U kunt 'n huid hebben zacht als satijn, matfluweelig als 'n perzik. Met Pond's methode bereikt U dat ondefinieerbare: CHARME . . .

POND'S

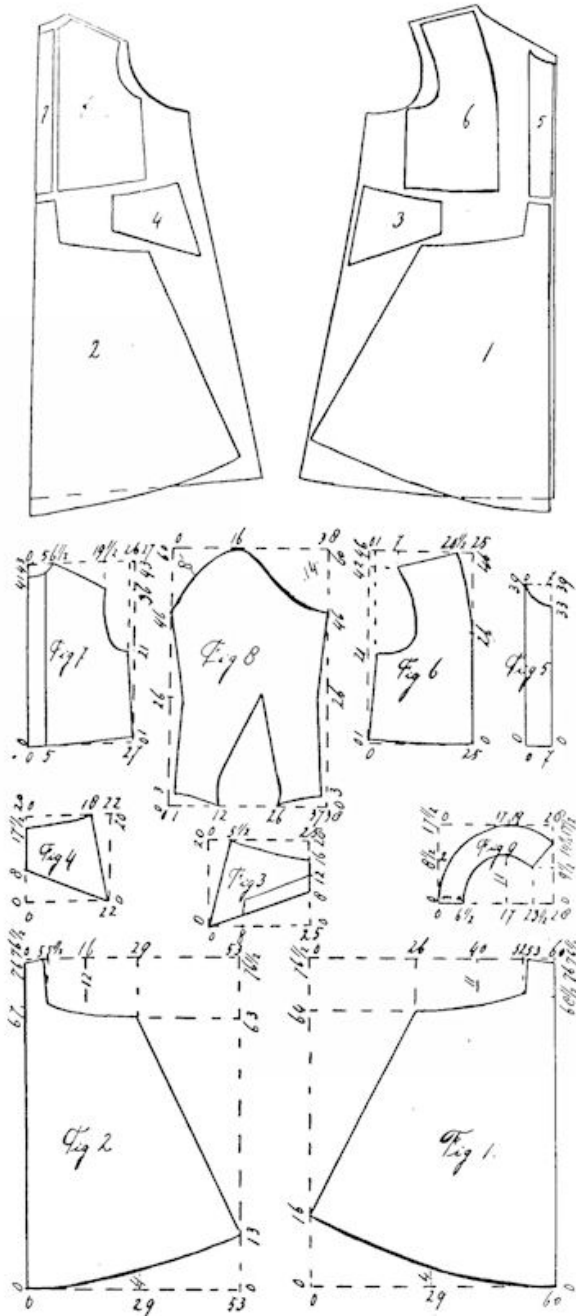
COLD CREAM
TISSUE
SKIN FRESHENER
VANISHING CREAM

MONSTERS van Cold- en Vanishing Cream ontvangt U na inzending van 10 cent porto aan POND'S EXTRACT Co., Afd. 1312 AMSTERDAM

NAAM: _____

ADRES: _____

144

KERSTKLOKKEN

„MOESJE, moesje, bent u nou wakker?" klinkt het klagend. „Ik ben zoo koud".

Huiverig en angstig kijkt kleine Geert naar zijn moeder, die met half gesloten oogen in de bedstee ligt. Haar gelaat is wasbleek, want nog niet lang geleden is de doodsengel over haar heengestreden. Haar nog niet geheel verstijfde lichaam vertoont nog duidelijk de sporen van onthering en lijden. Toch ligt er over haar gelaat iets vredigs, alsof zij volkomen verzoend was met de gedachte daarheen te gaan, waar geen lijden en kou meer zijn zal.

Vreemd hé, dat moeder geen antwoord gaf. Zou ze hem niet hooren? Of zou ze nu bij onzen Lieven Heer zijn, waar ze van verteld had vanmiddag? Maar ze was er toch nog? Och neen, ze zou wel slapen.

„Kleine Geert" had moeder vanmiddag gezegd „kom eens bij me". Op den stoel naast de bedstee was hij toen geklimmen en op zijn knietjes, zijn hoofd naast haar op het kussen, had hij geluisterd naar wat moeder vertelde. Heel veel had hij er niet van begrepen. Wel, dat het vanavond Kerstfeest was, en dat dan het Kindje Jezus geboren werd. Ook, dat het Kerstkindje bij hem zou komen om voor hem te zorgen, als moesje naar den Hemel gegaan zou zijn, bij de engeltes. Meer had hij niet verstaan, omdat hij was ingeslapen.

Toen hij wakker werd, sliep moeder ook. Hij probeerde haar wakker te maken.

Hu, wat is het koud. Zou hij het nog eens proberen? „Moesje". Voorzichtig legt hij zijn handje op moeders doode hand, maar verschrikt en huiverend trekt hij dan weer terug. Weer geen antwoord. Wat moest hij nu doen?

Moeder had gezegd, dat het Kerstkindje zou komen. Zou die moeder beter kunnen maken? Hoe groot zou dat kindje wel zijn? En waar vandaan zou het wel komen? En zou het niet verdwalen in den avond op weg naar hem? Langzaam laat hij zich van zijn stoel afglijden en gaat naar het bevroren raam. Nergens was echter een plekje waar hij doorheen kon zien. Hij zou maar eens op den weg gaan kijken, misschien kwam het Kerstkindje er wel aan. Met zijn kleine handjes draait hij de grootte deurkruk om en staat dan buiten.

Wacht, hij zou het kindje Jezus maar tegemoetloopen en vragen of het moeder niet beter kan maken. Met flinke stappen gaat kleine Geert het Kerstkindje tegemoet in den donkeren nacht. Doodstil is het. Helder blauw is de lucht met ontelbare gouden sterretjes. Gek toch, dat dat gezicht hem overal volgt. Staat hij stil, dan doet de maan het ook. Zoo'n maan ziet toch wel veel hé, zoo hoog in de lucht. Zou die nu ook het Kerstkindje zien? Het duurde wel lang hoor, voor hij

het kindje Jezus tegenkwam. Kleine Geert zuchtte eens. Hij werd ook zoo moe. Eventjes zou hij gaan zitten aan den kant van den weg.

Hoor! daar begon een klonk te luiden. Bim-Bam. Net of er geroepen werd: Kom-dan, Kom-dan!

Maar daar werd toch geroepen. Dat was moeders stem: „Kleine Geert, kom dan, kom dan". Langzaam kwam moeder naar hem toe. Wat was ze nu mooi, en wat een prachtige japon had ze nu aan, heelemaal van zij, dacht Geert.

Moesje lachte eens tegen hem, strekte haar armen naar hem uit, en zei weer: „Kom dan kleine Geert, kom dan". Zou hij nu met zijn oude, vuile buis zoo maar in de armen van zijn mooie moeder gaan? Hij bekeek zichzelf eens, maar vreemd, nu had hij zelf ook zoo'n mooi wit kleed aan. Nu ging hij naar moeder toe, die hem in de armen nam en kuste, zooals zij dit vroeger ook altijd deed. „Neen kleine Geert", zei moeder, „ik kon je niet alleen laten, en samen gaan wij nu naar het Kerstkindje, dat ons al roept. Hoor maar, kom dan, kom dan".

Den volgenden morgen vond men kleine Geert doodgevroren aan den kant van den weg. Men begroef hem tegelijk met zijn moeder, terwijl het kerkklokje een laatste bim-bam voor hen luidde.

J. K. M.

157

De viool en haar eigenschappen

Hoewel de viool een zeer verbreid en algemeen bekend muziekinstrument is, is toch het aantal van hen, die van den bouw en de merkwaardigheden van dit instrument iets afweten, slechts gering. Dit is ontegenzeggelijk een betreurenswaardig feit. Want de vioolbouw is een der weinige takken van bedrijf, waarin het handwerk zich tot op den huidigen dag in vollen omvang heeft kunnen handhaven en niet is ten ondergegaan in den strijd tegen de industrialisatie. De vioolbouwer van onze dagen is nog evenzeer vakman en handwerker als zijn collega van drie eeuwen her. Zijn product mag dus ongetwijfeld reeds om deze reden aanspraak maken op een meer gedetailleerde kennis.

Hierbij komt nog, dat zelfs vele dilettant-violisten vrijwel niets van het door hen bespeelde instrument afweten. Er zijn er heel wat onder hen, die van het bestaan van zangbalk en stapel nog nimmer hebben gehoord, en die al evenmin weten, hoe de kam van de viool behoort te worden gesteld. Te hunnen behoeve zullen hieronder tevens enkele praktische wenken worden gegeven.

De viool, zooals wij haar thans kennen, is het product van een meer dan duizendjarige ontwikkeling. Hare voorloepers vinden wij o.a. bij de Indiërs, de Perzen en de Arabieren. Zij heeft zich echter in Europa ontwikkeld tot haar tegenwoordigen vorm, welke dateert van de 16e eeuw. Haar onderdeelen zijn in hoofdzaak te splitsen in twee groepen, t.w.:

- a. de *hals*, met schroevenkast en toets;
- b. de *klankkast*, gevormd door bovenblad, opstaande randen en achterblad.

Over het geheele instrument zijn de vier snaren gespannen; deze worden in de schroevenkast bevestigd aan verstelbare schroeven, loopen vandaar over een kleine verhooging van den toets, genoemd het kielhoutje, en vervolgens op geringen afstand boven den toets naar den kam, om te eindigen bij het st. artstuk.

dat op zijn beurt weer bevestigd is aan een knopje in den opstaanden rand.

Gelijk wij weten, is alle geluid niets anders dan trilling van de lucht. Hoe wordt deze nu bij de viool teweeggebracht? Dit geschiedt door met een met haar bespannen stok, den strijdstok (waarover hieronder nader), over de snaren te strijken. De hierdoor opgewekte trilling wordt door den kam overgebracht op het bovenblad, dat de zich in de klankkast bevindende lucht weder in trilling brengt. Deze laatste trilling is het, die zich verder voortplant en door ons oor als geluid wordt waargenomen.

Verreweg het gewichtigste onderdeel van de viool is het bovenblad. Vorm en afwerking daarvan zijn van zeer grooten invloed op den klank van het instrument. Gelijk wij hierboven reeds zagen, is het de taak van het bovenblad, om de trillingen der snaren over te nemen en deze weder aan de lucht mede te deelen.

Uit den aard der zaak vereischt dit een materiaal, dat eenzijdig sterk genoeg is om den door de snaren uitgeoefenden druk te kunnen weerstaan, en anderzijds elastisch genoeg, om gemakkelijk in trilling te worden gebracht.

Het is het pijnboomhout, dat deze eigenschappen op de gunstigste wijze in zich vereenigt, zoodat dan ook dit materiaal steeds voor het vervaardigen van bovenbladen wordt gebezigd.

Uit het feit, dat het bovenblad zelve in krachtige trilling geraakt, vloeit nu voort, dat het voor de reinheid van den toon gewenscht is, dat het trillingsvlak zoo scheid mogelijk wordt begrensd. Hiertoe wordt in het bovenblad op circa 5 mm van den rand een ongeveer 1½ mm diepe en breede groef gemaakt, waarin drie smalle reepjes zwart en wit hout worden gelijmd. Het aanbrengen van dit weinig in het oog loopend inlegsel is een werkje, dat een behoorlijke dosis vakmanschap vereischt.

Het bovenblad bestaat gewoonlijk uit twee gelijke deelen. De jaarringen in het hout loopen evenwijdig met de lengterichting van de viool en moeten zuiver symmetrisch zijn ten opzichte van de middellijn van het bovenblad. Dit is voorts in meerdere of mindere mate gewelfd. Als regel kan men aannemen, dat de vlakgewelfde viool in de concertzaal verder draagt dan de hooggewelfde. Er zijn echter ook hoog gewelfde instrumenten uit de klassieke periode, welke dezelfde klankeigenschappen bezitten als de minder hooggewelfde.

In het bovenblad treffen wij nog twee merkwaardige openingen aan: het zijn de z.g. f-gaten, welke iets lager dan te halver hoogte van het instrument symmetrisch ten opzichte van de middellijn zijn aangebracht, welker vorm bij de verschillende vioolbouwers onderling zeer uiteenloopt. In het midden daarvan bevindt zich nog een kleine zijdelingsche insnijding, welke ongeveer de plaats van de kam aangeeft.

Het achterblad en de opstaande randen moeten de ruimte van de klankkast verder zoo scherp mogelijk begrenzen: d.w.z. deze onderdeelen moeten zooveel mogelijk in rust blijven, mogen zoo min mogelijk met 't bovenblad medetrillen. Daarom worden zij gemaakt

van een harde houtsoort en wel van ahornhout.

Ook het achterblad bestaat gewoonlijk uit twee gelijke deelen. Het is gewelfd en rondom van eenzelfde inlegsel voorzien als het bovenblad.

De stevigheid van de klankkast wordt verhoogd door het aanbrengen van verschillende versterkingen. Een deel daarvan heeft ten doel het verband tusschen de opstaande randen en achter- en bovenblad zoo hecht mogelijk te maken. Hierop worde te dezer plaatse niet verder ingegaan, daar deze versterkingen van buitenaf niet te zien zijn en eerst te voorschijn komen wanneer de viool wordt opengemaakt.

Interessanter zijn de versterkingen, welke het bovenblad in staat moeten stellen den druk der snaren (normaal circa 12½ kg. bij hooge kam... en nog meer) te dragen. Dit zijn de zangbalk en de stapel.

De zangbalk is een balkje van pijnboomhout, dat tegen de onderzijde van het bovenblad wordt gelijmd, juist onder de g-snaar. De lengte is ongeveer 2,3 van de lengte der klankkast, de breedte 5 mm, de hoogte is over de geheele lengte verschillend; de grootste hoogte bevindt zich onder den kam. De zangbalk is duidelijk te zien, wanneer men door het aan de zijde van de g-snaar gelegen f-gat in de klankkast kijkt.

De stapel is een rond balkje van zacht hout, dat niet wordt vastgelijmd, doch rechtstandig tusschen boven- en achterblad geklemd staat aan de zijde van de e-snaar. De plaats van den stapel is niet, gelijk men zou verwachten, recht onder den voet van den kam, doch intermedeel 3 : 5 mm daar vandaan, naar het onderendeel van de viool toe.

Het is van groot belang, dat de stapel op de juiste plaats is aangebracht. Een kleine verplaatsing van dit onderdeel kan van grooten invloed zijn op het geheele instrument, b.v. den klank van de eene snaar versterken en van de andere verzwakken, bepaalde snaren scherper of weeker doen klinken. De gunstigste stand moet voor elk instrument afzonderlijk prof-ondervindelijk worden vastgesteld.

Van de andere hoofdgroep van onderdeelen, t.w. de hals, met krul, schroevenkast en toets, valt in dit bestek minder te vertellen.

De hals met krul en schroevenkast wordt gemaakt van ahornhout, de op den hals bevestigde toets met kielhoutje van ebbenhout.

De stand van den hals is licht achterovergebogen, hetgeen noodzakelijk is voor een goede bevestiging der snaren, daar deze anders niet op het kielhoutje zouden komen te rusten, doch erboven zouden hangen.

Tevens staat de stand van den hals in nauw verband met de spanningsverhouding der snaren en den hieruit voortvloeienden druk op het bovenblad van het instrument, waardoor de klank in meerdere of mindere mate gunstig beïnvloed wordt.

De toets moet een zoodanige vorm hebben, dat de snaren zelfs bij de sterkste trilling niet er mede in aanraking kunnen komen, terwijl het uiteinde weer zóó dicht bij de snaren moet loopen, dat het spelen in de allerhoogste posities mogelijk is, zonder dat daarbij een abnormaal sterke druk op de snaren behoeft te worden uitgeoefend. Daarom is de toets een weinig hol van vorm.

Thans een enkel woord over den kam en de snaren.

Voor den kam is ahornhout al wederom het meest geschikte materiaal. De bovenzijde loopt een weinig rond af. In het midden worden eenige openingen uitgesneden, waardoor de elasticiteit wordt vergroot. Het geheel rust op twee smalle voetjes.

Dikte en stand van den kam zijn zeer belangrijke factoren bij de klankvorming. De dikte heeft vooral invloed op de meer of minder gemakkelijke bespeelbaarheid, het z.g. „aanspreken“ van de viool. Wat betreft den stand van den kam, lette men er op, dat

En vioolbouwer uit Mittenwald (Beieren) in zijn atelier.

BESCHERMT DE NATIONALE INDUSTRIE
 KOOPT UWE MUZIEKINSTRUMENTEN
 BIJ DE
NATIONALE FABRIEK
 TILBURG

Heeft U iets nodig op dit gebied, vraagt prijs rechtstreeks aan de fabriek - Industriestraat 56

JOHANN TUBER
 NOORDEINDE 150A 's-GRAVENHAGE
 ATELIER V. VIOL-, CELLOBOUW,
 STRIJKSTOKKEN EN REPARATIËN
 Grote collectie oude MEESTERINSTRUMENTEN
 NIEUWGEBOUWDE MEESTERVIOLLEN
 BEKROOND OP HET „CONCOURS DE
 SONORITÉ INTERNATIONALE" te
 Brussel met den 4den prijs.

deze precies in het midden van de viool staat (dit is het beste te controleren, door de viool met de krul naar zich toe te houden en langs de krul, het kielhoutje en den toets, naar den kam te zien; deze moet dan ter weerszijden van den toets even ver uitsteken), voorts zuiver loodrecht op de lengteas van het instrument en bijna onmerkbaar achterover, d.w.z. in de richting van het staartstuk hellend. Vooral het laatste dient geregeld te worden gecontroleerd, daar bij het opzetten en zelfs bij het bijstemmen der snaren de kam steeds een weinig (mgetrokken wordt in de richting van den toets. Een geringe afwijking in den stand van den kam kan reeds een aanmerkelijke verzwakking of verscherping van den toon tengevolge hebben.

Het materiaal der snaren is in de laatste jaren ingrijpend gewijzigd. Tot voor betrekkelijk korten tijd waren de d-, a- en e-snaren steeds darmsnaren en was de laagste, de g-snaar, een met zilver- (zelden goud-) draad omwikkelde darmsnaar.

De darm-e-snaar is echter grotendeels verdrongen door de stalen snaar. Als darmen-d-snaren deden met aluminium omwikkelde darmsnaren hun intrede, thans gevolgd door snaren, welke bestaan uit een chroomstaal kern, met chromstaal omwikkeld. Laatstgemelde snaren geven een helderder klank en groter draagkracht vooral in de hoogere posities en zijn vooral voor de a-snaar, in combinatie met een aluminium d-snaar, zeer aan te bevelen.

Merkwaardig is nog de invloed van de dikte der snaren op den klank van het instrument. Elke viool vereischt snaren van een bepaalde dikte. Een te dunne snaar geeft een magerder toon, een te dikke spreekt moeilijk aan. Hoe gevoelig de viool hiervoor is, moge blijken uit het feit, dat een dikteverschil van 1/5, soms zelfs van 1/10 mm merkbaren invloed heeft op den klank. Natuurlijk is een meesterinstrument fijner van bouw en daardoor gevoeliger voor dergelijke invloeden dan een industrieviool. Dit neemt niet weg, dat het voor iederen violist gewenscht is om wil hij van zijn instrument maken wat er van te maken is, zorg te dragen, dat hij daarop steeds snaren aanbrengt van de juiste dikte.

Wij hebben reeds gezien, dat de snaren in trilling worden gebracht door middel van een strijkstok. Deze heeft, merkwaardig genoeg, veel later zijn definitieven vorm gekregen dan de viool, en wel eerst omstreeks het jaar 1790.

Het voornaamste deel van den strijkstok is de enigszins gebogen en naar de punt dun toeloopeende stok; gewoonlijk wordt hiervoor als materiaal gebezigd het Pernambucohout, dat hardheid paart aan lichtheid en elasticiteit.

Wil echter een strijkstok licht zijn in het spelen, dan moet niet slechts het materiaal, doch ook de gewichtsverdeling, d.w.z. het verloop van de dikte van den stok, aan uiterst strenge eischen voldoen.

Aan het dikste gedeelte van den stok is bevestigd de slof. Tusschen deze en de punt van den stok is

haar gespannen, waarvoor van oudsher paardenhaar wordt gebruikt. Sinds eenigen tijd is echter ook een soort aluminium-„haar" in den handel. Het haar moet worden ingewreven met hars en wel bij voorkeur steeds met dezelfde soort; het is niet gewenscht meerdere harssoorten of -merken door elkaar te gebruiken.

Aan het dikke uiteinde van den stok bevindt zich een schroef, waarmee de slof heen en weer bewogen en daardoor het haar kap worden ge- en ontspannen.

Dit schroefmechanisme, hoe eenvoudig ook, dateert eerst van omstreeks het jaar 1740 en is een uitvinding van den grooten Italiaanschen violist Guiseppe Tartini.

Vóórdien moest de violist met den duim de slof op zijn plaats houden. Was dit eenzijdig natuurlijk zeer bezwaarlijk, anderzijds bracht het het voordeel mede, dat de spanning van de haren door een kleine beweging van den duim onder het spelen kon worden gewijzigd, hetgeen bij den tegenwoordigen stok niet meer mogelijk is. Dit schijnbaar onbeduidende detail is waarschijnlijk van grooten invloed geweest op de vioolmuziek van Johan Seb. Bach en enkele zijner tijdgenooten. Bach gebruikt in zijn sonaten voor viool een buitengewoon groot aantal drie- en vierstemmige accoorden, welke een weinig gespannen strijkstok vereischen, meermalen afgewisseld door perioden, welke met een normaal gespannen stok het best tot hun recht komen. De veronderstelling ligt voor de hand, dat Bach hierbij wel dequlijk heeft rekening gehouden met de mogelijkheid de spanning tusschen-tijds te wijzigen. Hierbij komt nog, dat in Bach's tijd de afstand tusschen stok en haar grooter was dan tegenwoordig, zoodat de strijkstok vrij slap kon zijn zonder dat het hout met de snaren in aanraking kwam.

Hierboven noemden wij terloops het woord „Industrie-viool".

Gewoonlijk berigt men in plaats daarvan het woord „fabrieksviool". Dit woord werkt echter verwarrend.

Fabrieksviolen, in den zin welke in onzen tijd aan dit woord moet worden gehecht, d.w.z. geheel langs mechanischen weg vervaardigde violen, bestaan niet.

Er bestaat echter nog wel een industrie-centrum op dit gebied, waar de welvingen van de bladen machinaal worden voorgewerkt en ook de groeven voor den inleg langs machinalen weg worden aangebracht. In den loop der laatste jaren is een dier grootste ondernemingen opgeheven en is de arbeidsmethode weer tot de oude traditioneele werkwijze, de z.g. „huisindustrie", teruggebracht.

De goedkoopere violen zijn producten van huis-industrie.

Dikwijls werken daarbij geheele gezinnen volgens het specialisatieprincipe mede aan den bouw van zulke instrumenten. De vader maakt b.v. niets dan bovenbladen, de drie zoons respectievelijk achterbladen, opstaande randen en halzen met toebehooren, en een vierde zoon lijmt de verschillende onderdeelen aan elkaar. Het behoef geen betoog, dat een op deze wijze gebouwd instrument niet te veroslijken is met een viool, geheel door één ervaren vakman met veel liefde en geduld vervaardigd.

De industrieviolen zijn voor den leek in den regel te herkennen aan twee kenmerken: in de eerste plaats pleegt in boven- en achterblad geen randje te worden ingelegd; dit wordt nagebootst door daarin twee zwarte strepen op korten afstand van elkaar in te branden; in de tweede plaats wordt de zangbalk gewoonlijk niet ingelijmd, doch is deze één met het bovenblad.

Maar nogmaals: zelfs de slechtste viool is handwerk, of beter gezegd huisindustrie-werk.

Mittenwald a. d. Isar is nog de eenige plaats, waar de vioolbouw-kunst in zijn origineelsten vorm bewaard is gebleven. De vioolmaker van deze school werkt heden ten dage nog, zooals zijn voorvaderen van drie eeuwen geleden, met een „Mal" (vorm), evenals deze ook door de oude Italiaansche Meesters werd gebruikt.

De Mittenwalder violen genieten ten opzichte van andere producten der huis-industrie dan ook een zekeren voorkeur, daar zelfs het eenvoudigste instrument zuiver handwerk is.

MUSICUS.

ALLE SCHOUWVENSTER LEZERS

moeten weten, dat ze door ons blad te propageeren zich een bibliotheek kunnen vormen.

WANT iedere abonné, die ons een nieuwen abonné aanbrengt, ontvangt

EEN MOOI BOEK CADEAU

De nieuwe abonné ontvangt eveneens gratis een boek, ter keuze uit:

Kagemni: De worm die knaagt,

L. Kreutzer: Om het geld,

Jeanne van Harmelen: Emmy van Hemert.

en bovendien alle Decembernummers, dus ook dit prachtige

KERSTNUMMER GRATIS

Nu is het dus tijd om te werken voor ons blad! Opgave van nieuwe abonné's aan de administratie van

HET SCHOUWVENSTER

PRINSENGRACHT 493 - AMSTERDAM-C.

Verwachting

*De dagen, volgeladen
 Met hope, snelden voort
 Voor Jezus Christus' moeder,
 Voor d' uitverkoren vrouwe,
 „O, mij geschiede, Heere,
 Naar Uw almachtig Woord —
 Ik wacht den dag met vreugde,
 Dat ik Uw heil aanschouwe —"*

*De nacht lag neergezonken
 Over de kleine stad,
 Toen na de zware reize
 In d' eenzaamheid van 't lijden
 Moeder Maria blijde
 Gods Zoon in d' armen had.
 Zij bleef met dankbre tranen
 Haar ziel den Heere wijden.*

LOUISE L.—G.

IVOROL

De Nederlandsche Tandpasta doet Uw tanden blinken als ivoor

Doos 20ct. Tube 35 en 60ct. Product van Pharm. Fabrik A. MIJNHARDT, ZEIST.

INGANG EEN NIEUWJAARSTELLETTING DOOR A. DIJKSTRA-MEBIUS

HET was een feit. Achter hem lag de stad. En hijzelf zat in den trein, die hem naar het dorpje brengen ging, waar Ria woonde. Als hij nu opzij keek, naar buiten, dan kon hij zien, hoe langzaam de lichte vensters van de stad en de trams en de menschen in de straat en de hooge lichtreclames aan hem voorbij-gleden.

Nog even..... en het zou voorgoed achter hem liggen. Hij kon niet meer terug. Onweerhoudbaar gleeed de lange, lichte trein verder den avond in; naar het Oosten, naar den Achterhoek, naar..... Ria.

Ria!
Met zijn pink teekende hij haar naam op de beslagen ruit; in kleine, brooze lettertjes. Nu zat ze wellicht in de kerk, aandachtig en toegewijd; de lange rechte scheiding in haar haar zou boordevol gevuld zijn met licht, smal en wit.

Ze wist niet, dat hij kwam, dat hij toch kwam. Ze vermoedde het ook niet; hij had immers geschreven, dat hij dit jaar niet komen kon? Maar was dat waar? Was het niet louter en louter alleen zijn vervloekt egoïsme?

Hij trachtte zijn zelfverwijt te stillen, maar het kwam hooger op-zetten nog.

En hij wist: er was geen enkele werkelijke verontschuldiging ge-weest, toen hij Ria had geschreven, dit jaar niet te kunnen komen, om samen met haar, net als andere jaren, het nieuwe jaar binnen te gaan.

Maar was zijn liefde voor haar dan niet sterk genoeg geweest, toen hij haar dat schreef? Hij wist het niet meer. Hij vond geen antwoord. Zijn hoofd was zoo moe van het denken. Eén ding wist hij: dat hij nu in den trein zat en toch nog bij Ria zou komen.

Zijn gedachten sprongen terug. Vroeger was alles zoo goed, maar nu hij in de stad woonde, met veel vrijen tijd en veel geld, was hij zijn evenwicht misschien wel kwijtgeraakt. Hij had de stilte verloren, bekende hij zichzelf en ook den weg naar zijn eigen hart en..... naar God. Ja, ook naar God. Hij maakte zichzelf zoo vaak wijs van niet. Maar wat hij den laatsten tijd deed, was dat in overeen-stemming met zijn liefde tot Christus? En alweer moest hij ont-kennend antwoorden.

Het leven, waarnaar hij zoo hartstochtelijk had verlangd, was eigenlijk, in den grond van de zaak, een voortdurende ontgoocheling geweest. En hij had Ria verwaarloosd. Maar in geen van haar brieven was ooit een verwijt geweest. Het was hem alsof hij op dit oogenblik het streelen van haar zachte handen weer onderging als een milde, toegewijde vertroosting.

Zóó was Ria, toegewijd en goed.

Naq een half uur en hij zou weer staan onder de smalle over-kapping op het tochtige perron, waar de twee kleine lampen zwaaiden in den wind en wat schraal licht uitlegden over de natte, glimmende rails.

En straks zou hij weer zitten in de hooge kamer van het oude huis: naast Oma, net als andere jaren. Zou hij weer kijken naar Oma's handen, die elk jaar sterker trilden in haar smallen schoot?

O, het zou goed zijn. Sinds vader er niet meer was, rekende oma er op, dat hij kwam met Oud-jaar. En het was hem altijd diep-vertrouwd geweest. Hij zag het op dit oogenblik weer voor zich, helderder dan ooit.

Onwillekeurig gleden zijn gedachten terug naar Ria. Ja, nu Ria er was, sloeg hij geen Oud en Nieuw bij Oma meer over.

Een warme vreugde trok zich in hem samen.

Wat het goede en het milde van den Oudejaarsavond altijd was, wist hij niet; hij kon het althans niet definieeren.

Maar elke stap door het stille dorp en elk bekend huis waren hem vertrouwd; het maakte hem stil en dankbaar. Hier kon hij dichter leven bij God; dichter dan in de stad, waar het licht en de menschen en de avondstraten zoo vaak de gedachte van God stuksloegen en tegenhielden. Hier vond hij den vrede.

Hij stond op het perron en hij bleef er staan. Ook nog toen de trein allang weer weg was, verder gleeed, den avond in. Het was weer als het vorige jaar, alles was gelijk gebleven. Buiten, op het kleine plein, bleef hij weer staan. Toen begon hij te loopen, langzaam; hij tastte achter elk geluid en elk huis de vertrouwde stilte van andere oudejaarsavonden.

In alle huizen brandde licht. Even dacht hij terug aan de stad. De Drukkers hadden hem zeker verwacht. Ze zouden hem wellicht een spelbreker noemen. Maar het deerde hem niet.

Hij wist dat zijn besluit goed was geweest. En hij was immers op weg, den vrede te vinden?

En..... Ria?

In een droom liep hij de breede, donkere oprijlaan binnen; op het bordes bleef hij een oogenblik staan, luisterde naar het geluid van stemmen, dat naar buiten kwam door de hooge ramen. Hij hoorde oom Gerrit's zware stem boven de andere uit. Natuurlijk had hij weer het hoogste woord. Dat was altijd zoo geweest en zou ook wel altijd zoo blijven. Oom Gerrit, in zijn kwaliteit van dorpsburgemeester, was de groote man in de familie. Zijn verkiezing tot lid van de Tweede Kamer had hem omgeven met een aureool van eerbiedige bewondering. Overigens was 't een beste kerel, die wel wat wist en dat ook goed gebruikte.

Maar wat stond hij hier te soezen, in donker en in de kou? Hij liep snel de laatste stoeptreden op, belde en wachtte toen.

Plotseling viel in de kamer een stilte. Zelfs oom Gerrit, die midden in een gesprek over werkloozenuitkeering was, zweeg.

In den kring stond hij, onder de lamp, recht tegenover groot-moeder.

„Frans,” begon ze, toen hij zich voorover boog en haar even kuste. „je bent wel laat, jongen!”

Geen verwondering, dat hij er was. Natuurlijk niet, ze verwachtte hem immers.

O, ze moest eens weten, dat zijn besluit tot voor een paar uren nog zoo anders was. Haar vertrouwen in hem zou dan zeker geschokt zijn. Maar nu, och, ze wist niet beter, of het was zijn voortdurend plan geweest om te komen. Het was elk jaar zoo.

Alleen Ria zou wél verwonderd zijn: maar morgen pas. Eigenlijk had hij dezen avond voor haar gebroken. Ze vermoedde immers niet zijn nabijheid. En hij kon niet meer naar haar toegaan. Hij kon nooit naar haar toegaan op den laatsten avond van het jaar. Dan eischte Oma hem op.

De zware stem van oom Gerrit riep hem wakker. Hij glimlachte moeilijk, zocht een antwoord. Om hem heen gonsden en ratelden de gesprekken. Hij keek naar Oma's handen, die de haakpen onafgebroken op en neer lieten dansen en die telkens even rusten bleven in haar zwarten schoot.

„Als je vader zoo'n avond nog eens had mogen beleven,” hoorde hij haar zachte stem naast zich.

Hij knikte haar toe, dacht even, hoe vreemd het eigenlijk was, dat hij nu hier zat, en niet eens thuis was, bij moeder en Lies en de jongens. Moeder wist niet beter of het hoorde zoo. Ze had hem deze avonden altijd aan Oma afgestaan, omdat ze wel wist, dat Oma hem van al haar kleinkinderen een bijzondere liefde toedroeg, hem, nu vader weg was, als plaatsvervanger beschouwde. Ze had vader bijna afgodisch vereerd en nooit, nooit was hij één dag, of zelfs één morgen uit haar gedachten, beweerde ze altijd.

Hij was wel een waardig opvolger, spotte hij in zichzelf. Maar dat wist Oma niet. Ze wist niets van zijn eerste plannen. Hij had gezien in haar oogen de stille vreugde, dat hij er was.

Het geluid van glazen en stemmen maakte hem moe. Kwart voor twaalf, nog een kleinen tijd en het zou voorbij zijn; het werd stiller in de kamer.

Nu wachtten ze tot de klok twaalf uur zou slaan. Deze laatste minuten waren altijd van een vreemde beklemming. Straks nam oom den Bijbel en begon te lezen, langzaam en nadrukkelijk, den negentig-sten psalm.

En dan.....

Zijne gedachten verwarden zich. En het geluid van stemmen trok zich in zijn hoofd samen tot een eentonig en voortdurend gonzen.

O, het was goed, dat hij hier was, alles was hem zoo vertrouwd..... en toch. Het was anders. In zijn hart leefde niet dezelfde vreugde van andere jaren, om het vooruitzicht samen met Ria het nieuwe jaar binnen te gaan.

Hij was blij, dit jaar voor 't eerst, dat hij naar boven kon gaan, naar zijn kamer, waar de kachel brandde en het bed al lag opge-slaagen.

Hij glimlachte om Oma's lieve zorgen.

Binnen de veilige beslotenheid van zijn slaapkamer bleef hij nog zitten. Het was voorbij. Het jaar was dood. En zijn uitgang was dit-maal zonder vrede geweest, erkende hij zichzelf.

Ria! Voortdurend was ze in zijn gedachten geweest. Dit was de eerste maal, dat ze het jaar uitging zonder de zekerheid van zijn nabijheid.

En met een onbevredigd gevoel legde hij zich te slapen.

Nieuwjaar!

Het kleine, gebrekkige orgel zong zijn hymne door de hooge stilte van de kerk. Meester Van Dijk wist er wat uit te halen! Het was een stroomend zingen.

Haastig schoof hij de familie-bank binnen, onder het orgel, bleef even staan voor het korte gebed. Toen ging hij zitten, Langs hem, aan zijn plaats voorbij, gingen de menschen. Maar hij zag het niet. Snel gleden zijn oogen over de hoofdenrijen, bleven soms rusten, dwaalden verder.

Ria! Zijn handen krampten zich. Hij voelde zijn hartslag kort gaan en beangstigend snel. Achter Adema zat ze.

Door het middenraam viel het licht van den nieuwjaarsmorgen, stralender dan ooit.

En plotseling — in een ondeelbaar oogenblik — wist hij, voelde hij, dat ze hem zocht. Hun oogen ontmoetten elkaar. Hij zag hoe haar lippen zijn naam vormden; en op dat oogenblik wist hij, dat ze hem toch verwacht had, dat ze in hem geloofde, zóó rotsvast en zóó overgegeven, dat het hem haast beangstigde.

Haar wondersterke liefde besefte hij, nu voor het eerst misschien, als een intens, als het aller-, aller-kostbaarste bezit.

En de overrompelende beklemming, die zich sedert gisteren, toen de stad achter hem vervaagde, over hem had getrokken, viel van hem af, plotseling.

Hij zag nu: alles was anders; alles was *nieuw*.

In de stilte, die zich uitlegde over het lage land, onderging hij haar nabijheid als een kostbaar wonder. Hij voelde den warmen druk van haar zachten arm, toen ze naast elkaar liepen op den harden weg.

Ze had over zijn brief niet gesproken. Ook niet, toen hij begonnen was te vertellen, waarom hij toch gekomen was.

„Ik wist, dat je komen zou,” antwoordde ze eenvoudig.

„Ik wist.” Anders niet. Ondanks zijn schrijven wist ze, dat hij kwam. Zóó diep en zóó sterk was haar geloof in hem, dat ze er zeker van was. Ze wist, dat het niet anders kón, dat ze het nieuwe jaar samen moesten binnenkomen. Ze kende hem, beter dan hijzelf. Ze kende zijn hart. En het geheim van haar liefde openbaarde zich plotseling zóó helder aan hem, dat hij wist: van háár zal ik ons leven door een vertrouwen ontvangen en een volkomen gelooven.

„O, God,” smeekte hij, „laat mij van nu af zijn als zij; geef, dat ik, als zij, de vreugde om dit nieuwe jaar, om het leven, om alle dingen mag aanvaarden als een geschenk van U. Laat mijn ingang *vrede* zijn en een voortdurend trachten naar Uw licht.”

En in zijn hart kwam het antwoord:

„Zie. Ik maak *alle* dingen *nieuw*.”

Toen wist hij, dat zijn ingang niet was met Ria alleen, maar ook in de aanhoudende nabijheid van God.

Achter hen viel de avond dicht, om plaats te maken voor den *nieuwen* morgen.

“4711” - Een verblijvend Kerstgeschenk

“4711” Eau de Cologne

Origineele kroppleschen	f 1.20, 2.10, 3.10
Kistjes à 3 flesschen	3.50, 6.15, 9.—
Moderne platte flesschen	1.—, 1.75, 2.50
Geschenkdoozen van f 0.65 tot 3.20	

4711 Eau de Cologne

“4711” Eau de Cologne-Zeep, per stuk 35 ct., per doos à 3 st. f.1.05

QUINA LAROCHE

Na ZIEKTE.

Voor een spoedig en krachtig herstel wordt Quina Laroche (met of zonder staal) door H.H. Doctoren met succes aanbevolen.

Wekt de eetlust op bij oud en jong Koortsverwend.

Een goede gezondheid is meer waard dan de kosten voor 2 à 4 x daags een klein likeursglasje Quina Laroche. Lekker van smaak!

Ned. Fabriikaat. KRAEPELIEN & HOLM Apoth. Hoffl. Zeist.

GEDOORDE VRIENDEN

ONZE NIEUWSTE UITGAVE

EEN KORTE HANDLEIDING VOOR HET ZAAIEN EN KWEKEN VAN **CACTUSSEN**

MET TUSSEN DEN TEKST 22 AFBEELDINGEN VAN GEMAKKELIJK TE ZAAIEN CACTUSSEN. HET WERKJE, OP FIJN KUNSTDRUKPAPIER GEDRUKT, IS 48 BLZ. GROOT.

PRIJS SLECHTS 30 CENT

UITGEGEVEN EN VERKRIJGBAAR BIJ: **TURKENBURG'S ZAADHANDEL BODEGRAVEN**

Betaling Abonnementsgelden

Zij, die het abonnementsgeld voor het 1e kwartaal 1934 per giro of op andere wijze wenschen over te maken, gelieven dit te doen vóór 6 Januari a.s.

Na dien datum wachte men rustig af, daar dan wordt gedisponeerd met verhooging van dispositiekosten.

Overschrijvingen kunnen geschieden op postgirorekening No. 177182 of op Gemeente-giro No. B 5785 ten name van H. A. van Bottenburg N.V., Amsterdam.

Het eerstvolgend nummer

van „Het Schouwvenster” verschijnt op 5 Januari a.s.

Mijn deel

Mijn deel is de Heere, zoo zegt mijne ziele, hoe zwaar mij het leven
soms drukt met zijn last,
Hoe tel vaak de strijd en de stormen ook woeden,
Daár klem ik in nood mij
aan vast.

Dat deel is mijn licht zelfs in duisteren nacht; en mijn schaduw als
hitte der zon mij verschroeft;
Mijn troost in verdriet en in smart is het balsem;
Mijn kracht, als mijn kracht is
vermoeid.

Dat deel houdt zijn waarde, als schoonheid verwelkt, als geen rijkdom
noch aanzien, noch trotschheid meer baat.
Als waardeloos wordt al wat waardevol scheen en
als alles en elk ons
verlaat.

Dat deel kan geen list van den vijand ontnemen, geen twijfel noch
ontrouw het ooit mij ontroof;
't Is enkel genade door Jezus verworven,
In 't Woord door God Zelf mij
beloofd.

Gods Woord kan niet falen, Zijn goedheid verand'ren noch keeren,
Zijn liefde vermindert ook nooit.
Uit eeuwige bronnen schenkt Hij Zijn genade,
Tot eens al Zijn werk is
voltooid. REGINA.

U WILT TOCH ZEKER GEEN

KERSTFEEST VIEREN

ZONDER MUZIEK? MAAR
HEBT U WEL PASSENDE

MUZIEK?

KUNT U ZELF NIET SPELEN
HEBT U DAN EEN GOEDE

GRAMOFOON

EN MOOIE PLATEN? ZOO
NEEN! VRAAGT DAN OM-
GAAND CATALOGI AAN BIJ

JOH. DE HEER & ZN.

UITGEVERS EN GROSSIERS
NOORDMOLENSTRAAT 71
ROTTERDAM

OUDE TIJDGENOOTEN

DOOR
A. PIERSON

MET EEN WOORD
VOORAF VAN
J. C. RULLMANN

- 3x DRUK -
GEB. f 2.25

VERKRIJGBAAR BIJ DEN BOEK-
HANDEL EN B. D. UITGEEFSTER
H. A. VAN BOTTENBURG N.V.
AMSTERDAM

Verschenen:

Naar Bethlehems Stal

een fijne bundel verhalen
om in den Kersttijd aan
kinderen en volwassenen
voor te lezen.
Vijftien schetsen, ge-
schreven door schrijvers
en schrijfsters van naam.
Een boek dat u en den
uwten menigen ontreen-
denden avond kan geven.
f 1.75 - geb. f 2.50
In elken boekhandel

J. N. Voorhoeve - Den Haag

Prof. Mr. P. S. GERBRANDY

DE STRIJD VOOR NIEUWE MAATSCHAPPIJVORMEN

Dit boek behandelt achtereenvolgens:

Het socialisatie vraagstuk — Socialisme en toekomst-
verwachting — Calvinisme en Kapitalisme — Het
Christelijk geloof en de sociale beweging, vertegen-
woordiging in den arbeid, bedrijfsorganisatie — Mede-
zeggenschap — Besluit

Prijs: ingenaaid f 2.25; gebonden f 2.90

EEN BOEK VOOR DEZENTIJD

VERKRIJGBAAR BIJ DEN BOEKHANDEL EN DE UITGEEFSTER
H. A. VAN BOTTENBURG N.V., Prinsengr. 493, A'DAM (C.)

Gaat U
maar binnen!

De „tractatie-mannetjes“ van Droste
hebben hun werk gedaan: ze hiel-
pen den kerstboom sieren. Met al de
verrukkelijke dingen, die Droste maakt.

'n Doos Droste-pastilles. 'n Mooie doos met Droste-
bonbons en - omdat het Kerstmis is - óók Droste-Kerst-
kransjes en . . . Droste-Hulstblaadjes - de nieuwste
Droste-lekkernij.

Gaat U maar binnen . . . want waar Droste's „tractatie-
mannetjes“ waren . . . daár is het goed!

Droste

ALTIJD WELKOM!

Spaart plaatjes voor het album „Bali“

BON Tegen inlevering van deze advertentie
kunnen de lezers van Het Schouwvenster
bekomen bij den Nederlandschen Verzend-
boekhandel, Gasthuismolensteeg 12 in 't verlengde
v.d. Laleisstr., Amsterdam, afgehaald voor slechts
f 1.— franco na postwissel van f 1.15 of op giro 124289

GOEDE MANIEREN

Een boek voor Dames en Heeren en wat zij moeten doen en nalaten.

Men zeer groot deel van het succes in het leven hangt
af van den indruk, dien men maakt. Het leven met al
zijn eischen en nrukken is voor menigeen een terrein
vol voelangs en klemmen. Deze goede handleiding
zal velen voor moeilijkheden bewaren.

Slechts iets uit den belangrijkste inhoud: Chic,
kleding, avond- en middagtoilet, onderdeelen der
kleding, groeten, gearmd loopen, bloemen, juweelen,
drinken, ruoken, op reis, omgang met Dames en
Heeren, conversatie, sport, tennis, golf, enz., voor-
stellen, logé, dansen, spel, hazardspel, personeel,
foolen, enz. Te weten hoe men zich gedragen moet, te
weten, wat men moet doen en nalaten, geeft rust,
zekerheid en zelfvertrouwen in geheel het leven.
Dit zeldzaam prachtige boek voor dezen prijs is iets
uitengewoons.

Draag geen Breukband!

Na 30-jarige onderstuding heb ik een Breukverband-
Apparaat voor mannen, vrouwen en kinderen gemaakt,
hetgeen breuklijden verhelpt.

Ik zend het op proef!

Indien U bijna alles beproefd hebt, kom dan tot mij.
Waar anderen gefaald hebben, daar heb ik mijn grootste
succes gehad. Zond

onderstaande coupon
heden en ik zal U gra-
tis mijn geïllustreerd
boek over breukken en
hare behandeling toe-
zenden, waarin ook
mijn Breukverband-
Apparaat is afgebeeld
met de prúsen, ook de
namen van vele perso-
nen, die het beproefd
hebben en hoogst dank-
baar zijn. Het geeft
directe verlichting,
wanneer al het andere
niets helpt.

Ik maak het volgens
Uw maat en zend het
U toe met absoluut
waarborg, dat het U
voldoen zal, of ik zend
U het geld terug. Ik
heb den prijs zoo laag
mogelijk gesteld, soor-
dat rijk of arm het
kopen kan. Ik zend
het op proef ten bewijze dat hetgeen ik zeg, waarheid
bevat. U alleen oordeelt en indien U eens mijn geïll.
boek gelezen hebt, zult U even verrukt zijn als mijne
patienten, wier schriftelijke dankbetuigingen voor U ter
inzage liggen. Vul onderstaande gratis-coupon en in post
ite nog heden.

Photo van den heer C. E.
BROOKS, die zich zelf en zui-
zenden anderen van breuklijden
bevrijdde, indien breuklijdende,
schrijf dan nog heden.

Gratis Informatie Coupon

C. E. Brooks (2189 D) Singel 25, Amsterdam.

Gelieve mij te zenden, franco per post, in onbedrukte
enveloppe, zonder enige kosten of verplichtingen
mijnerzijds, Uw geïllustreerd boek en volledige in-
lichtingen betreffende Uw Breukverband-Apparaat.

Naam:
Adres:

„Ik sta verbaasd”

Dat is de altijd terugkeerende uitdrukking na een demonstratie met ons

HARMONISTA-APPARAAT dat men op ieder orgel kan plaatsen en dan direct door op 1 knop te drukken alle psalmen, gezangen en een keur van liederen vierstemmig speelt.

WORDT UW ORGEL NIET GEBRUIKT

omdat U niet spelen kunt? Verkoop 't dan niet, maar koop direct een Harmonista-apparaat en U denkt niet meer over verkoopen. Prijs f 40.- inclusief bijbeh. muziek. Ook verkrijgbaar in een orgel ingebouwd. Schrijf ons nog heden en we komen morgen bij U demonstreeren of zenden U gratis prospectus.

't Verplicht U tot niets.

- AMSTERDAM:**
Randhuisstraat 48-50, Utrechtsestraat 119.
GOES:
Lange Kerkstraat 41.
HAAKLEM:
Ged. Ongegracht 108.
HILVERSUM:
Vaartweg 13.
ROTTERDAM:
v. Oldenbarnevelstr. 112

GOLDSCHMEDING
PIANO'S-ORGELS-RADIO

STUDEER SCHRIFTELIJK!

Wij leiden U succesvol op voor vrijwel ieder doel, ieder examen.

Even een greep: **BOEKHOUDEN, ALLE TALEN, UIO- EN MULO- ONDERWIJS, H.B.S. 5-J. EXTRANEUS, NOTARIAAT, ENZ.**

Vraag kosteloos prospectus No. 22, proeflessen en inlichtingen.

„Wetenschappelijk Nieuws”, N.V.

LELIEGRACHT 30, AMSTERDAM C.

Vraag onze brochure: „De Volwaardige Mensch”.

lets nieuws en buitengewoons!

TIP van **BOOTZ**

VCL

De enige bibliotheek met vrije boekenkeuze

Dit jaar vier prachtboeken:

HORIZON
A. VAN HOOGSTRATEN-SCHOCH

ZONDER TUCHT
D. HOGENBIJK Jan

DE ROODE GOLF
M. VAN DER DUIN

NIENKE
IDSARD

Waarde dezer boeken (opg.) **f 18,75**
Bovendien kunt U gratis voor f 5.- andere boeken zelf uitzoeken

Vrije keuze uit **500 boeken!**

Abonnement per jaar slechts **f 6.-**
Betaalbaar in 3 termijnen

VRAAG GRATIS CATALOGUS IN ELKEN BOEKHANDEL

J.H.KOK KAMPEN

BEELDEN EN SCHETSEN UIT DE KERKGESCHIEDENIS

DOOR H. A. VAN DER MAST

VIERDE DRUK

GROOT FORMAAT 628 BLADZ.

GEBONDEN IN STEMPELBAND

Prijs f 5.50

Dit boek brengt U op een aangename wijze op de hoogte van datgene, wat U moet weten van den gang van Christus' Kerk door den loop der eeuwen. Door heel de Christelijke pers als om strijd aanbevolen!

UITGAVE: H. A. VAN BOTTEL B'JRG N.V. AMSTERDAM

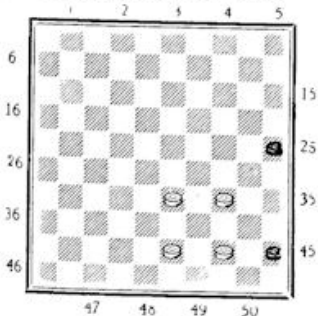
Verkrijgbaar in den Boekhandel en na toezending van het bedrag bij de Uitgeefster.
— Postgiro No. 177182 —

STEUNT HET CRISIS-COMITE Z.K.

DAMMEN

Oplossingen binnen 10 dagen zenden aan W. Heistra, Tulpeboomstraat 6, Den Haag.

Vraagstuk No. 373, van Weiss.

OPLOSSINGEN.

- No. 368 (Boissinot).
Wit 31-26, 24-20, 20x27, 50x39, 26x6.
No. 369 (N.N.).
Wit 35-30, 21-17, 26x17.
No. 370 (Kleute).
Wit 50-44, 34-30, 44-39, 49-43, 47x27, 26x6.

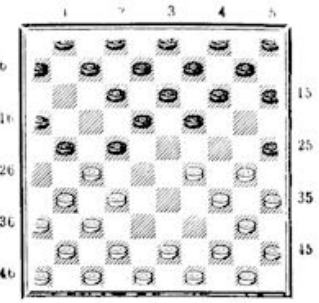
Correcte oplossingen ontvangen van: B. de Boer-Klynsma, G. Maaten (368, 369), J. G. Alderlieske, P. v. d. Bosch, J. Kielder, P. v. d. Made, F. Janson, G. Vos, T. Pot, Harm Wegman, A. M. Blaauwe, A. v. d. Bijl, H. Jonkers, P. Brandt, Jac. Lammé, A. H. Overbeek (368, 369), J. Boogaard, A. Hoornweg, S. Doevendans, Jan Nap, A. Pleysier, G. Eriekens, C. Soeteman, K. Werkman, P. van Berkel, K. Jansma, L. van Dieren, P. Klassema, F. Niemans, O. Hoekstra, J. de Gruyter, W. Nydam, J. Kok, A. Verschoor (?), J.

versch. K. Lasonder, P. Niestadt, Kl. Hoeksema, Vos, P. Bleeker, R. de Vries, en L. Durand, prijze werd gewonnen door P. Niestadt.

VOORDEEL IN DE OPENING.

oor onze lezers, die meer het praktische spel liefden, laten wij hier eenige openingsvarianten gen.

Wit (Chiland):	Zwart:
1. 34-30	20-25
2. 39-34	17-22
3. 33-29	11-17
4. 32-27	17-21
5. 38-32?	

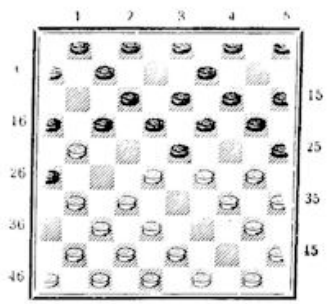
Gesprongen handen PUROL

Verzacht en geneest

Doos 30 en 60ct. Bij Apoth. en Drogisten.

5. ———	22-28
6. 32x23	21x32
7. 37x28	19-24
8. 29x30	18x29
9. 34x23	25x34
10. 40x29	15x22

Wit (Belard):	Zwart:
1. 34-30	16-21
2. 31-27	21-26
3. 40-34	19-23
4. 33-28	13-19
5. 39-33	20-25
6. 44-40	8-13
7. 27-21	15-20
8. 33-29	10-15
9. 36-31	11-16?

10. 41-36	16x27
11. 31x11	6x17
12. 29-24	20x29
13. 30-24	19x39
14. 28x8	2x13
15. 43x23	18x29
16. 38-33	29x27
17. 37-31 en 42x2	26x37